STEVEN SPIELBERG DIGITAL YIDDISH LIBRARY
NO. 02418

DER HOYZLEHRER DAYTSH

Naftali Hertz Neimanovitch

NATIONAL YIDDISH BOOK CENTER
AMHERST, MASSACHUSETTS

NATIONAL YIDDISH BOOK CENTER
AMHERST, MASSACHUSETTS
413 256-4900 | YIDDISH@BIKHER.ORG
WWW.YIDDISHBOOKCENTER.ORG

•

MAJOR FUNDING FOR THE
STEVEN SPIELBERG DIGITAL YIDDISH LIBRARY
WAS PROVIDED BY:

Lloyd E. Cotsen Trust
Arie & Ida Crown Memorial
The Seymour Grubman Family
David and Barbara B. Hirschhorn Foundation
Max Palevsky
Robert Price
Righteous Persons Foundation
Leif D. Rosenblatt
Sarah and Ben Torchinsky
Harry and Jeanette Weinberg Foundation
AND MEMBERS AND FRIENDS OF THE
National Yiddish Book Center

•

The *goldene pave*, or golden peacock, is a traditional symbol of Yiddish creativity. The inspiration for our colophon comes from a design by the noted artist Yechiel Hadani of Jerusalem, Israel.

The National Yiddish Book Center respects the copyright and intellectual property rights in our books. To the best of our knowledge, this title is either in the public domain or it is an orphan work for which no current copyright holder can be identified. If you hold an active copyright to this work – or if you know who does – please contact us by phone at 413-256-4900 x153, or by email at digitallibrary@bikher.org

„דער הויזלעהרער"
דייטש

צום זעלבסטערלערנען גרינדליך דיא דייטשע שפראכע,
אויף זעהר א לייכטען אופן, אהן א הילף פון א לעהרער.

פון

ניימאנאוויטש הניך

(ערשטעם העפט.)

ווארשא

ДЕРЪ ГАУЗЛЕРЕРЪ ДЕЙТШЪ

т. е. НѢМЕЦКІЙ САМОУЧИТЕЛЬ
на разговорно-еврейскомъ языкѣ
ДЛЯ САМОУЧАЩИХСЯ ЕВРЕЕВЪ,
СОСТАВЛЕННЫЙ
Найтановичемъ
Выпускъ 1-ый

ВАРШАВА

1900

Дозволено Цензурою
Варшава 10 Ноября 1899 года.

„דער הויזלעהרער"

דייטש

פרייז פאן דיזען העפט 15 קאפ'

מיט פארטא 17 קאפ'

אדרעססע דער רעדאקציע :

Г. Наймановичъ. въ Варшавѣ.

ערשטעס העפט

ליבער פריינד ! איך נעם מיך יעצט צו ערפיללען דיין פערלאנגן , איך פאנג אן דיך צוא לערנען דיא דייטשע שפראכע , דוא אבער פון דיין זייט , מוזט אויך דאצו צו העלפען , דענן אן דיין ווילען , אהן דיין געדולד , אהן דיין ארבייט , וועט מיין גאנצע מיה זיין וויא איין ארבעס אויף דיא וואנד . איך וועל געוויס טוהען דאס מייניגע . איך וועלל דיר געבין אללעס גוט אונ קלאהר צוא פערשטעהן . אבער דוא טוה אויך דאס דייניגע . נעם דיר צייט ווענינגסטענס א שעה אין טאג , ארבייט פלייסיג מיט שכל , אונ טוה אללעס וואס איך הייס דיך , דענן נאר אויף אזוי איין אופן וועסט דוא קוממען צוא א צוועק אין ערלערנען דייטש .

דיא דייטשע שפראכע איז איבערהויפט נעטהיג פאר א יוד, דענן יידען זענין סוחרים. אונ דייטש הערשט אין דער קויפמאנישען וועלט. מיט דעם דייטשען לשון קענן זיך א יוד העלפען אין דר האנדעלסוועלט הן אלס סוחר, הן אלס בוכהאלטער, אונ אהן דעם, בעגעגנט ער מכשולים אויף יעדען שריט אונ טריט.

אויב דוא ביסט א שטיק עצל, אדער ווען דוא ווייסט ביא דיר אז האסט א טבע וויא דאס רוב יונגע לייט, וואס פערנעהמען זיך צוא א זאך מיט חשק מיט א ברען, אונ באלד ווערט זייא דיא זאך פערמיאוסט, אונ ווארפען עס אוועק, איז געוויס גלייכער זאלסט גאר נישט אנהייבען. נאך וואס זאלסט דוא אומזיסט צייט פערלירען. איך האפף יעדאך, אז וועסט מיר נאכגעהען מיט לוסט אונ פערגניגען ביז צום לעצט, אונ אין דיזער האפפנונג הייב איך מיט דיר אן דיא ערשטע לעקציאן אין א מזלדיגע שעה.

§ 1. — אזוי ווי אלע עראפעאישע שפראכען, ווערט אויך דייטש געלעזען אונ געשריבען פון דער לינקער האנד צוא דער רעכטער, נישט וויא יידיש. צום ביישפיעל יידיש:

דא אנהייב שורה	־א סוף שורה

דייטש אבער

איז דא סוף שורה	דא אנפאנג שורה

§ 2. — בעטראכט די דייטשע אבעצע וואס איך שטעלל דיר דא, אונטער יעדעם אות איז אונטערצייכנט אויף יידיש וויא עס הייסט. עס איז פערהאנדען צווייאערלייא אבעצע. דיא קליינע אונ דיא גרויסע. ווענן מען בענוצט א גרויס אות, וועסט דוא שוין שפעטער געוואהר ווערען. איך האב דיר דא געשטעלט א גרויס אות, אונ דאנעבען דאסזעלבע אות קליין

§ 3.

דיא גרויסע אונ דיא קליינע אבעצע.

Aa,	Bb,	Cc,	Dd,	Ee,	Ff,
אַ	בּ	צ	ד	ע	פֿ
Gg,	Hh,	Ii j,	Kk,	Ll,	Mm,
ג	ה	י	ק	ל	מ
Nn,	Oo,	Pp,	Qq,	Rr,	Ss s,
נ	אָ	פּ	קוּא	ר	ז ס
Tt,	Uu,	Vv,	Ww,	Xx,	Yy, Zz.
ט	אוּ	פָֿאא	וו	יקס	אִי צ

§ 4 — זאלסט דיך דערווייל נישט אנשטרענגען צוא קעננען דיא אללע אותיות, דענן דאס וואלט דיר שווער געוועזען. דוא זאלסט זיא נאר איינמאהל בעטראכטען, מעהר נישט, דוא וועסט באלד לערנען נאר אהן ארבייט. אויב עס וועט דיר נישט שווער זיין, דיך באלד אויסצולערנען דיא אבעצע, איז געוויס גוט, ווענן נישט שאדט אויך נישט. נעם דיר נאר דערווייל אין זינען אריין דיא עטליכע כללים.

א) Ii ווערט אויס געערדט וויא „אי״, עס דיענט אויך פר א חיריק, למשל דיא י אין ווארט „מיר״ פיהלט מען נישט דיא יוד, נאר זיא ניצט פאר א בלויסען חיריק צוא דער מם.

ב) ווערט אויסגעשפראכען וויא איין י אין ווארט „ים״ „יעקב״ אבער זיא ניצט נישט פאר קיין חיריק.

ג) Oo ווערט אויסגעשפראכען וויא דער קמץ אין ווארט „גאלד״ „זאק״ „קאפף״.

ד) Ss ווערט אויסגעערדט וויא איין ז אם אנפאנג ווארט אונ זלבע (הברה).

ה) ß דאס הייסט שלוסס „עס", עס איז א „סמך", אונ עס קומט אין ווארט מייסטענס ביים שלוסס (צום סוף).

ו) u u ווערט געלעזען וויא אין פולין דער קמץ אין ווארט „גארטען" אונ וויא אין דער ליטא דער מלופום אין ווארט „גוט".

אט מיט דיא עטליכע כללים וואס איך האב דיר דא געזאגט, קענסט דוא שוין דערווייל אנפאנגען צוא לעזען דאס ערשטע לעזעשטיק וואס שטעהט דא ווייטער. נאר דוא מוזט אזוי טוהען, יעדעס אות בעזונדער פון דעם לעזעשטיק זאלסט דוא נאכקוקען אין דער אבעצע וואס עס איז, למשל דאס ערשטע ווארט פון לעזעשטיק איז Wo זאלסט דוא נאכזעהן דיא W שטעהט אויבען אז עס ווערט גערעדט וויא וו, דאס צווייטע אות o געפינסט דיא אין דיא כללים (כלל ג) אז עס ווערט געלעזען וויא דער קמץ אין ווארט „סאק". אלזא קענסט דוא שוין איבערלעזען דיא צווייא אותיות Wo (ווא) דערנאך געה צום צווייטען ווארט יעדעס אות בעזונדער זאלסט דוא נאכקוקען ביז ווענסט קענגען איבערלעזען איין זאטץ.

יעדען זאטץ זאלסט דוא דרייא מאל איבערלעזען, ביז וועסט ענדיגען דאס גאנצע לעזעשטיק. ליבער שאת, דיר אביסעל צוא ערלייכטערן, האב איך דיר מאנכע ווערטער געשטעלט דאנעבען אויף יידיש וויא אזוי עס לעזט זיך. אונ דא וויא עס איז נישט אונטער־צייכענט אויף יידיש, וועסט דוא שוין אליין וויססען.

ערשטעס לעזעשטיק.

Wo ווא ist איזט er ער? Er ער ist da דא. Ja יא er war וואר da. Was וואס ist das דאס? Das דאס ist der דער Mond מאנד. Der דער Mond ist rund רונד. Das Brod בראד war gut גוט. Das ist das Kind קינד. Das Kind ist arm ארם. Das Gold גאלד ist gelb געלב. Ist es עס bald באלד Abend אבענד? Dort דארט ist das Glas גלאז. Es עס ist bald Morgen מארגען. Das Feld פעלד ist dort דארט. Der Knabe קנאבע ist arm, aber אבער er ist gut. Der Ap=fel אפפעל

ist rund und אונד gelb. Wir וויר wa=ren ווארען in אין Ber=lin בערלין. Das ist der Bru=der ברודער. Der O=fen אפען dort war kalt קאלט, aber je=ner יענער war et=was עטוואס warm ווארם. In אין Ber=lin ist es bald kalt bald warm.

אויפגאבע.

יעצט פערשטעלל דיר די געצייכנעטע יידישע ווערטער אונ לעז נאך א מאהל דאס גאנצע שטיקעל אליין אזויא פיעל מאהל זאלסט דוא עס לעזען ביז וועסט שוין נישט ברויכען נאכקוקען די בוכשטאבען פריער וואס זייא זענען.

§ 5 אז קענסט שוין דאס לעזעשטיק גוט לעזען, ביזט דו געוויס נייאגיריג צוא פערשטעהן וואס דוא לעזט. איך האב דיר געשטעלט אפילו א גרינג לעזעשטיק דאס ערשטע מאל, אונ דוא וועסט עס געוויס אליין פערשטעהן, נאר ליתר שאת שטעלל איך דיר דא טייטשווארטער, אלזא וועלכעס ווארט דוא ווייסט נישט קוק נאך אין דיא טייטשווארטער. אזוי א ווארט וואס קלינגט גלייך מיט דען יידישען ווארט, האב איך דיר גאר נישט פערטייטשט, למשל דאס ווארט (ער) er (קינדר) Kind, (דארט) dort, וכדומה, וויל דאס ווייסט דוא דאך אליין דען טייטש, עס איז דאך דאס אייגענע וואס יידישע.

טייטשווארטער פון 1 טען לעזעשטיק.

1) Wo (איה) ווא; ist איז; da דא. Ja יא; war איז געוועזען; was וואס; das דאס; Mond לבנה; rund קיילעכיג; Brod ברויט; gut גוט; arm ארם (עני); gelb געהל; Abend אבענד (ערב): Glas גלאז, Morgen פריה (בקר), Knabe א יונגעל, aber אבער.

---

1) אין פוילען זאגען יידען נישט „ווא" נאר „וויא", למשל ווען זייא ווילען זאגען „ווא איז דאס קינד" זאגען זייא „וויא איז דאס קינד" (איה הילד?), אבער אין דייטשען האט „וויא" א טייטש פון „וויא אזוי" (איך) אונ „ווא" איז טייטש „איה".

Wir מיר, אונס (אנחנו); waren געוועזען. Bruder ברודער; Ofen אויבען (תנור); 2) bald באלד; hat האט; Hunger הונגער.

לעזע נאך א מאהל איבער ערשטעס לעזעשטיק, אונ זאלסט עס פערשטעהען.

---

2 טע לעקציאן.

איינגע כללים צום לעזען.

§ 6 — בעמערק דיר נאך דיזע כללים צום לעזען.

א) ß דאס זענען צווייא אותיות ſ אונ z, אז זיא שטעהען צוזאממען ווערען זיא געלעזען וויא צווייא סמכין אדער וויא איין שטארקע סמך, למשל Fuß פאס, אזוי אויך ſſ דאס ווערט אויך געלעזען וויא א שטארקע סמך: למשל Messer (מעססער) נישט מעסער.

ב) ch דאס איז צווייא אותיות c אונ h, אז זיא שטעהען צוזאממען ווערען זיא געלעזען וויא א חית, Rache (ראכע). אממייסטען ווערט עס אזוי געלעזען, וויא א ווייכע כ, גלייך וויא כ מיט י, למשל welcher (וועלכיער) וויא אין רוסישען אונ פאלנישע דאס ווארט שם הגוף ich, ихъ.

ג) sch דאס איז דרייא אותיות h, c, ſ אז זיא שטעהן צוזאממען ווערען זיא געלעזען וויא א שין, למשל Mensch מענש.—

ד) sp, st, דאס זענען צווייא אותיות t, ſ, אדער p, ſ צוזאממען ווערען זיא געלעזען אם אנפאנג ווארט אדער אם אנפאנג זילבע *) וויא שט, שפ. — אין מיטטען אדער אם סוף ווארט וויא סט, ספ. למשל sterben (שטערבען), sprechen (שפרעכען), Verstand (פערשטאנד). fasten (פאסטען), fest (פעסט). פאר

---

2) „באלד" איז טייטש אויך „אמאהל", למשל „באלד קאלט באלד ווארם", איז טייטש „אמאהל קאלט אמאהל ווארם".

*) יעדעס ווארט האט איין זילבע' למשל: גוט, שריפט, אדער עטליכע זילבען, למשל גע-לע-זען האט דרייא זילבען — ווי פיעל נקודות עס איז דא אין א ווארט, אזויא פיעל זילבען איז

אַ יוד איז דאָס לייכט צוא וויסען, דענן ע"פ רוב קלינגען די ווערטער ווִיא אין יידישען.

ה) ווערט געלעזען וויא קס, למשל Ochs. (אָקס)

ו) h אין מיטטען וואָרט ווערט נישט אויסגערעדט, למשל: nähen, gehen לעז גע־ען, נע־ען.

יעצט זאָלסט דוא לעזען דאָס צווייטע לעזעשטיק, אונ אַזויא נאָכקוקען יעדעס אות (וואָס ווערסט נישט וויסען) אין דער אַבעצע.

2 טעם לעזעשטיק.

Der Fuß פוס ist lang לאַנג. Wel=cher וועלכער Tag טאג war ge=stern געסטערן. Es עס ist schon שאָן dun=kel דונקעל. Un=ser אונזער Le=ben לעבען ist gar גאַר kurz קורץ. Ist das Ding דינג da Sil=ber זילבער oder אָדער Gold גאָלד? Wir wa=ren in Pe=ters=burg פעטערסבורג (*. Der Arzt ארצט ist da. Un=ser Bru=der ist krank קראַנק. Je=ner יענער Tisch טיש ist rund. Da ist der Fluß פלוס und dort ist un=ser Land לאַנד. Je=ner Knabe ist stolz שטאָלץ. Un=ser Bru=der ist spar=sam שפּאַרזאַם. Er war stets שטעטס spar=sam. Das ist Sand זאַנד. Un=ser Holz האָלץ ist hart האַרט. Du hast Hun=ger הונגער a=ber wir ha=ben Durst דורשט. Je=der יעדער Stern שטערן ist rund. War das Spaß שפּאַס? Der Ochs אָקס ist stark שטאַרק. Ich איך bin בין ge=sund געזונד. Nicht ניכט je=der Mensch מענש ist ge=recht גערעכט. Der Vo=gel פֿאָגעל ist ge=schwind געשווינד. Das Pferd פפערד ist nütz—lich ניטצליך. Ich se=he זע—ע dich דיך.

---

*) דאָס שלוסס עס קומט s איינגענטליך נאָר אַם סוף וואָרט. נאָר דאָס וואָרט „פעטערסבורג" איז צוזאַמענגעשטעלט פון 2 ווערטער, פון פעטער און פון בורג, שטעהט דאָס s אַם סוף פון פעטער. קומט עס אויס אין מיטטען אַזוי אויך אין אַנדערע צוזאַמענגעזעצטע ווערטער קומט אויס דאָס s אין מיטטען.

אויפגאבע .

1 לעז איבער נאך אמאהל דאס גאנצע לעזעשטיק, נאר זאלסט דיר פערשטעללען דאס יידישע .

2 לעז איבער נאך א מאל , אונ זאלסט פערשטעהן וואס דוא לעזט . דאס ווארט וואס פערשטעהסט נישט , קוק אין דיא טייטשווארטער וואס שטעהען דא .

טייטשווארטער צום 2 טען לעזעשטיק .

Ding זאך; gar גאר; Tag טאג; gestern נעכטען; dunkel טונקעל; Arzt דאקטאר; Fluß טייך (נהר); stolz .בעל גאוה; sparsam קארג; stets תמיד; Sand זאמד; Du hast דוא האסט; Spaß קאטאוועס; Vogel פויגעל

---

3 טע לעקציאן .

איינינע כללים צום לעזען

§ 7 בעמערק נאך דיזע רעגלן

א) x X ווערט אויסגערעדט וויא קוף מיט סמך — קס , למשל Axt אקסט .

ב) qu . דיא q שטעהט צוזאממען מיט u , אונ זייא ווערען געלעזען וויא קוו, למשל Quelle קוועללע .

ג) th אז דיא h קומט נאך דער t ווערט דיא זילבע (הברה) לענגער א ביסעל געצויגען , למשל das Thor „דאס טהאר" אבער נישט „טאר" .— Noth נישט נאט נאר נאאט גלייך עס וואלט געשטאנען נאאט , מיט א גאנצע קמץ .

ד) דיא גאנצע אבעצע ווערט צערטהיילט אויף אותיות (מיט לויטע) אונ נקודות (זעלבסטלויטע) . זעלבסטלויטע הייסען דיא בוכשטאבען וועלכע קענענ זעלבסט אויסגערעדט ווערען . אונ מען ברויך נישט צו צונוטצען קיין אנדער אות דאצו , למשל a (א) , e (ע) . לאפוקי אבער דיא מיטלויטע קען מען נישט אליין אויסרעדען , מען מוז צוא גוטצען איין זעלבסלויט , למשל'רעיה (בע) b . אדער א נקודה פון פארינט

לְמָשָׁל m(עם).— דיזען קלאנג מוזט דא אויפשרייבען מיט צוויא אותיות מ׳ רע · עם ·

דיא זעלבסטלויטע זענען דיזע זעקס

Aa , Ee , Ii , Oo , Uu , Yy

דיא איבריגע אותיות פון דער אבעצע הייסען מיטלויטע.

§ 8.— עס איז נאך דא דאפעללויטע · דאס הייסט 2 זעלבסטלויטע צוזאממען , וועלכע ווערען אויסגערעדט מיט איין קלאנג (גישט וויא צוויא נקודות נאר וויא איינע) · היינו

ai · עהנליך צוא איי · לְמָשָׁל der Kaiser (דער קייזער) · der Waise (יתום) ·

ie , וויא „אי" לְמָשָׁל wie (וויא) · *)

ei , וויא „איי" לְמָשָׁל meiner (מיינער) · — (נעם דיר דאס אין זינען , ווייל עס איז לייכט זיך טועה צוא זיין · i פאר דיא e , היינו ie איז „אי" , אבער e פאר i לְמָשָׁל ei איז „איי") ·

eu , וויא „אוי" לְמָשָׁל Freund (פרוינד) ·

au , וויא אא , אוי וויא דער חולם „וי" אין ווארט „אויך" , Baum ·

§ 9 — דיזע דרייא זעלבסטלויטע , היינו a , o , u קוממען מאנכעס מאהל אויבען געשטראכען אונ דאמאלס האבען זייא גאר איין אנדערן קלאנג ä , ö , ü ,

ä וויא „ע" לְמָשָׁל der Bär (דער בער) ,

ö איך עהנליך צוא „ע" , לְמָשָׁל der König (דער קעניג) ·

ü , וויא „אי" לְמָשָׁל Brüder (ברידער) ,

ווען איינס פון דיא דרייא געשטריכענע זעלבסטלויטע ברויכען קוממען מיט א גרויסען בוכשטאב , שטרייכט מען נישט תמיד דאס גרויסע אות , נאר עס קוממט מאנכעס מאהל נאך דען גרויסען אות איין e · לְמָשָׁל Aeltern (עלטערן) , דאס קוממט ארויס פון ווארט „אלט" , ווערט דיא a פערענדערט אין רעדען אויף e בלייבט דאס זעלבע זעלבסטלויט וויא פריהער a נאר געשטריכען ä , נאר מחמת דאס ווארט „עלטערן" מוז שטעהן מיט א גרויס אות (לויט כלל וואס ווייסט

---

*) מיר פרעמדע ווערטער אויף ien לְמָשָׁל Galizien (גאליציען)

ערשט שפעטער געוואהר ווערען), אונ א גרוים אות ווערט נישט תמיד געשטראכן, אלזא שטעלט מען נאך דער גרויסער A איין e, אונ Ae ווערט געלעזען וויא „ע״, מען שרייבט אויך יעצט Eltern מיט בלוים E. —

אזוי אויך Oe וויא ö, למשל die Oefen (דיא אפען), די אייוועגס. (תנורים) דאס קומט ארוים פון ווארט Ofen (אויבען, תנור). — אזוי אויך Ue וויא ü למשל Uebel (איבעל, שלעכט). —

äu וויא „אוי״ למשל Häuser (הויזער), Räuber (רויבער).

בעמערק דיר גוט דיא אללע כללים פון דער דריטער לעקציאן אונ ביז א הער, אונ נעם דיך צום דריטען לעזעשטיק.

3 טעם לעזעשטיק.

Wie וויא kurz קורץ ist unser Leben! Die דיא Eltern עלטערן waren in Petersburg. Welche Qual קוואל ist der Durst דורשט! Wie gut ist jenes Papier פאפיר, aber wie schlecht שלעכט ist dieses דיעזעס. Ist das Thor טהאר stark שטארק? Seine זיינע Noth נאטה ist groß גראס. Die Axt אקסט ist schwach שוואך. Meine Tochter! טאכטער sei זייא nie ניא stolz שטאלץ. Wie groß war gestern meine Freude פרוידע. Das Tuch טוך ist nicht ניכט blau בלויא sondern זאנדערן schwarz שווארץ. Da ist ein Baum באאם, dort ein Haus האאז. Der Apfel אפפעל ist süß זיס. Die Zeit צייט hat Flügel. Keine Antwort אנטווארט ist auch eine איינע Antwort. Der König קאניג ist nie ungerecht אונגערעכט. Ist es schon spät שפעהט? Wie theuer טהייער ist dieses Glas גלאז? Wo war gestern das Feuer פייער? Der Bär באר ist nicht so stark wie der Löwe לאווע. Die Biene ביענע hat Flügel. Simson זימזאן war so stark wie ein Löwe. Euer אייער Haus hat nicht sieben זיעבען sondern fünf פינף Fenster פענסטער. Heute הויטע ist es warm. Das Thal טהאל ist grün גרין.

אויפגאַבע.

יעצט לעז איבער דאס דריטטע לעזעשטיק, זאָלסט עס פערשטעהען, דא האסט דוא טייטשווערטער פון דריטטען לעזעשטיק:

Qual פיין (צרה), dieses דאס דאָזיגע. Thor טויער (שער), Noth נויט' Art אַ האַק, nie קיינמאָהל, Freude פֿרייד, blau בלאָה sondern נאָר, ungerecht אומגרעכט, Veilchen פֿיילכען (אַ בלומע) theuer טהייער (יקר), Glas גלאָז, Feuer פייער, Biene א ביען (דבורה), Simson שמשון, Euer אייער (שלכם), nicht נישט, heute היינט, Thal טאָהל.

---

4 טע לעקציאָן.

§ 10. — נאָך אייניגע כללים צום לעזען

ih, uh, oh, äh, eh, יעדע זילבע (הברה), וואס ענטהאלט א זעלבסט־לויט מיט איין h, ווערט זיא אביסעל לענגער געצויגען למשל ihr איהר, אָבער נישט איר; sehr זעהר אָבער נישט "זער"; Sohn זאָהן; Stuhl שטוהל.

nn, mm, ll, tt, ווען עס שטעהן צוויי אותיות טאָפפעלע, ווערט דיא זילבע געשיקטער אויסגערעדט ווי געוואָהנליך, למשל fromm, voll, Mann, Bett, Sonne, Messer, Mutter, ווערט געלעזען פֿראָמם, פֿאָלל, מאַנן, בעטט, זאָננע, העררר, מעססער, מוטטער, אָבער נישט פראָם, פאָל, מאַן, בעט, זאָנע, הער, מעסער, מוטער.

oo, ee, aa, טאָפפעלע זעלבסטלויטע ווערען געצויגען לענגער ווי איין נקודה, אָבער נישט טאָפפעל, למשל das Haar, Meer, Schnee, Boot, גלייך עס וואָלט געוועזען איין נקודה אַ לאַנגע, אָבער נישט ווי צוויי נקודות, נישט הא־אר מע־ער שנע־ע, בא־אט, נאָר האָהר, מעהר, שנעה, באָהט.

יעדאָך ביא ווערטער וואס האָבען צוויי זילבען אָדר מעהר, ווערט דאס נישט געלעזען ווי אַ לאַנגע נקודה, נאָר ווי צוויי קורצע

לְמָשָׁל be-endigen בְּע-ענְדִיגען . Arme-en אַרְמֶעען -.
C (צק) ווערט געלעזען. ווי א שטארקע ק, לְמָשָׁל der Sack (דער זאקק)
d t וויא t אליין, לְמָשָׁל die Stadt (דיא שטאדט).
Ph, ph ווירד געלעזען וויא f פ אדער ף לְמָשָׁל Prophet (פראפעט)
נביא, Pho—to—graphie, פאטאגראפיא.

s, S פאר איין זעלבסטלויט איז איין ז לְמָשָׁל sehen, אבער פר
איין מיטלויט איז עס איין s סמך. לְמָשָׁל West.

v, V אין דייטשע ווארטער ווערט עס אויסגערעדט וויא איין f
ף. לְמָשָׁל Vater פאטער. אין פרעמדע ווארטער פון איין אנדערע
שפראכע, ווערט v געלעזען וויא w וו לְמָשָׁל Vase וואזע Venedig
(דיא שטאט ווענעדיג), Klavier קלאוויר.

c, C פאר דיא זעלבסטלויטע y, i, e איז עס צ, אבער פאר
אלע איבריגע אותיות, אונ אויך צום סוף ווארט ווערט
עס געלעזען וויא ק. לְמָשָׁל Concert קאנצערט.

וויא מען ברויך אין דייטשען דאס אות „צ" בענוצט מען איין
z, אדער tz

ti קומט פאר אמייסטען אין ווארטער וואס דיא דייטשע שפראכע
האט זיך געליגען פון לאטיינישער שפראכע, אונ דאס ווערט געלעזען
וויא צי לְמָשָׁל die Nation (דיא נאציאן) פאלק. die Lection (די לעקציאן)
לעקציע, אוראק, —

ch, Ch אין דייטשע ווארטער איז דאס ח, אין ווארטער אבער
פון איין אנדערער שפראכע איז עס „ק" אדער „ש", לְמָשָׁל Christ קריסט :—
Chocolade שאקאלאדע. אויסער China, Chymie (כינא, כימיא)

4. טעם לעזעשטיק.

Der Bär ist sehr זעהר faul פויל. Ich habe zehn צעהן Finger, Die Axt ist aus אוים Eisen אייזען. Es ist heute sehr kühl קיהל. Deine Uhr אהר ist hier היער. Heute früh פריה war Feuer פייער in Praga Die Aehre עהרע ist weiß ווייס oder gelb. Ihr Leute לייטע warum ווארום seid זייד ihr איהר

so זאָ traurig טרויריג. Mein Stuhl שטוהל ist sehr schön שעהן. Wie der Herr הערר so der Diener דינער. Das Fräulein dort ist sehr fromm פראָמם. Dieser Herr ist Doctor דאָקטאָר der Philosophie פהילאָזאָפהיע. Mein Messer ist scharf שאַרף. Auch אויך das Vieh פיעה hat Gefühl געפיהל. Hier ist ein Glas Wasser וואססער. Mein Bett בעטט ist von Eisen. Die Erde ist nicht so groß wie die Sonne זאָננע. Der Ochs ist kein Vogel. Alles hat seine Zeit. Deine Scheere שעערע ist so scharf שאַרף wie mein Messer. Wo ist das Meer מעער so tief טיעף? O Quelle, wie bist du kühl! Bist ביסט du schon satt זאַטט? Gold ist immer איממער gelb. Dein Haar האאר ist schwarz, aber sein Haar ist roth. Hier ist ein Fluß פלוס dort eine See זעע. Das Meer ist hier blau. Unser Boot באָאט ist gut. Unser Haus hat neun נוין Zimmer צימער. Sein Auge אַאוגע ist hell העלל, wie die Sonne. Der Blitz בליטץ ist schnell שנעלל. Heute roth ראָטה morgen todt. Der Sack זאַקק hier ist voll פאָלל Zucker. Die Glocke גלאָקקע ist von Eisen. Gott ist ein Geist גייסט, sein ist der Donner דאָננער und Blitz, das Wasser und Feuer, der Himmel היממעל und die Erde, der Mensch und das Thier טהיער. Es ist überall איבעראלל schon Schnee שנעע. Ende gut, alles gut,

---

אויפגאבע.

לעז נאָך אַמאהל איבער פירסטעם לעזעשטיק אונ זאָלסט פערשטעהן זיך נאָך דיא טייטשוואָרטער.

טייטשוואָרטער צום פירסטען לעזעשטיק.

Ich habe האב איך (יש לי); sehr זייער (מאד); Uhr וויגער (מורה שעות); hier דא (פה); Aehre זאנג (שבולת); Leute מענשען; warum ווארום (למה); seit זענט (הנכם). so אזוי; fromm פרום; Philosophie חכמת הפלוסופיא; Vieh בהמה von פון; Erde ערד; Sonne זאננע (שמש);

דאס איז איין אויסגעשריי אך O! ; ים Meer, האט hat ; (הכל) אלץ Alles
roth ; (שער) האער Haar ; תמיד immer ; (מעין) קואל Quelle
א קליין שיפעל Boot ; ים See ; (נהר) טייך Fluß ; (אדום) רויט
(מלא) פולל voll ; טויט todt ; געשווינד schnell ; (עין) אויג Auge
Thier , (רעם) דונער Donner ; (נשמה) רוח Geist ; גלאק Glocke
. סוף Ende : (בכל מקום) אומעטום überall ; חיה

יעצט לערן דיך דיא פינפטע לעקציאן . דאס הייסט די פארם פון שרייבען אם ענדע פון העפט .

אויפגאבע .

1 לערן דיך אוים בעל פה כסדר דיא געדריקטע אבעצע
2 יעצט שרייב איבער דיא אבעצע אונ דיא עטליכע שורות דיא געשריבענע לויט פארם . עס שטעהט אם ענדע פון דיזעם העפט .

3 יעצט אז קענסט שוין שרייבען , שרייב איבער דיא אלע פיער געדרוקטע לעזעשטיקקע כסדר . יעדעס אות וואס דו געדענקסט נישט וויא אזוי עס שרייבט זיך , זאלסט דוא ציילען דאס וויפעלטע עס איז אין געדרוקטער אבעצע . וועסט דוא עס אזוי געפינען אין דער געשריבענע . דאס איבערשרייבען וועט דיר אנפאנגס אביסעל שווער אנקוממען , מחמת דוא ברויכסט נאכצוקוקען יעדעס אות אבער מיט יעדער מינוט וועט עס דיר לייכטער אנקוממען , ביז וועסט שוין גאר נישט ברויכען נאכצוקוקען אין דער געשריבענע אבעצע .

4 דיא פיער לעזעשטיקקע וואס פערשטעהסט שוין , איבערזעטץ זייא דיר גאר אויף יידיש אין א טעטראד , אונ אז וועסט זייא שוין האבען אויפגעשריבען אויף יידיש , זאלסט דוא זייא אליין צוריק איבערזעטצען אויף דייטש , למשל דען זאטץ אין צווייטען לעזעשטיק וויסט דאך שוין וואס כען מיינט דאס , Welcher Tag war gestern אלזא איבערזעטץ דאס איינפאך אויף יידיש „וועלכער טאג איז גיוועזען נעכטין" . דערנאך וועסט אוועקלייגען דאס העפט , אונ וועסט איבערזעטצין דאס פון דיין קאפ אויף דייטש , אזוי וויא אויבען .

5 נאכדעם וויא דוא האסט שוין איבערזעצט איין לעזעשטיק פון יידישען אויף דייטש אויפגעשריבן אין טעטראד זאלסט דוא נעמען דאס

געדרוקטע העפט, אונ נאכקוקען יעדען זאטץ, אויב האסט גוט איבער־זעצט, אונ אויב האסט גוט אויסגעלעגט. יעדען פעהלער וואס האסט געמאכט, זאלסט דיר פערבעססערן, אונ דערנאך נאך אמאהל איבער־זעטצין כמשפט הראשון אונ נאך אמאהל איברזעהן. אז וועסט שוין קיין פעהלער פינדען, וועסט דוא עס שוין ריין איבערשרייבען, אונ געהן אזוי צום 2 טען, 3 טען אונד 4 טען לעזעשטיק.

---

6 טע לעקציאן.

---

§ 11. — אויב דוא מיינסט, אז ביסט שוין פערטיג מיט דעם דייטשען לעזען אונ שרייבן, האסט דוא א גרויסען טעות, דענן אויסער דיא אבעצע וואס דוא קענסט שוין, איז נאך דא אין דייטשען א לאטיינישע אבעצע. דאס איז גאר אנדערע בוכשטאבען, אונ זעהר פיעלע ביכער זענין געדרוקט גאר אין גאנצען מיט לאטיינישע בוכשטאבען. אויך שרייבען זעהר פיעל מענשין בריעף מיט לאטיינישע בוכשטאבען. אלזא מוזט דוא דיך נאך בעקענען מיט דער לאטיינישער אבעצע, מיט דער געדרוקטער אונ מיט דער געשריבענער. דיא לאטיינישע אותיות זענין בעקאנט במעט אין גאנץ אייראפא. אויך דיא פראנצויזען, דיא ענגלאנדער, איטאליענער, רומאנר בענוטצען דיא לאטיינישע אותיות צוא זייערע שפראכען, דאס זענען דיא אייגענע אותיות וואס דיא פאלנישע.

איך שטעל דיר דא לאטיינישע בוכשטאבען. אונטער יעדען אות געפינסט דוא א דייטשעס אות, וועסט דוא שוין קעננען וויססען וואס יעדעס איז, אונ וויא עס קלינגט. —

דיא געדרוקטע לאטיינישע אבעצע גרויס אונ קליין.

לאטיין	A	a	B	b	C	c	D	d	E	e
דייטש	𝔄	𝔞	𝔅	𝔟	ℭ	𝔠	𝔇	𝔡	𝔈	𝔢
לאטיין	F	f	G	g	H	h	I	i	J	j
דייטש	𝔉	𝔣	𝔊	𝔤	ℌ	𝔥	ℑ	𝔦	ℑ	𝔧
לאטיין	K	k	L	l	M	m	N	n	O	o
דייטש	𝔎	𝔨	𝔏	𝔩	𝔐	𝔪	𝔑	𝔫	𝔒	𝔬

לאטיין	P	p	Q	q	R	r	S	s	T	t
דייטש	𝔓	𝔭	𝔔	𝔮	ℜ	𝔯	𝔖	ſ	𝔗	𝔱
לאטיין	U	u	V	v	W	w	X	x	Y	y
דייטש	𝔘	𝔲	𝔙	𝔳	𝔚	𝔴	𝔛	𝔵	𝔜	𝔶
לאטיין					Z	z				
דייטש					ℨ	𝔷				

די אומלויטע זענין דיזע

לאטיין	Ae	ä	Oe	ö	Ue	ü
דייטש	𝔄𝔢	𝔞̈	𝔒𝔢	𝔬̈	𝔘𝔢	𝔲̈

די צוזאממען געזעצטע בוכשטאבען זענען דיזע

לאטיין	ch	chs	ck	ph	qu	sch
דייטש	𝔠𝔥	𝔠𝔥𝔰	𝔠𝔨	𝔭𝔥	𝔮𝔲	ſ𝔠𝔥
לאטיין	sp	st	ss	th	tz	.
דייטש	ſ𝔭	ſ𝔱	ß	𝔱𝔥	𝔱𝔷.	

די אייגענע כללים וואס זענין ביים לעזען פון דייטשע בוכשטאבען .
זענין אויך ביים לעזען פון לאטיינישע בוכשטאבען .

---

6 טעם לעזעשטיק מיט לאטיינישע בוכשטאבען

Das Gold ist gelb. Der Bruder ist gut. Da ist der Anfang, aber wo ist das Ende? Jener Tisch ist rund. Das Gold ist stets gelb, das Silber ist oft ganz schwarz. Mancher Mensch hat Silber und Gold und ist doch arm. Dieser Fluss ist zwanzig Fuss tief. Wie viel ist sechs und sieben und neun? Mein Herz ist traurig. Der Garten ist kein Feld, und das Feld ist keine Wiese. Wir haben keine Zeit. Unse-

re Eltern sind schon sehr alt, aber ihr Kopf ist noch nicht grau. Ein Jahr ist nicht so lang. Die Wiese und das Feld sind ganz voll Wasser.

אויפגאבע .

1 לעז איבער דאס 6 טע לעזעשטיק אונ ווערבעם אות דו ווייסט
נישט וואס עס איז , קוק נאך אין דער לאטיינישע אבעצע ,
דיא געדרוקטע .
2 שרייב איבער דאס 6 טע לעזעשטיק אויך מיט לאטיינישע
בוכשטאבען . יעדעם אות וואס דוא ווייסט נישט . וויא אזוי
עס שרייבט זיך . קוק נאך אין דיא געשריבענע לאטיינישע
בוכשטאבען . ד"ה צייל דאס וויפעלטע אות עס איז .—

טייטשווערטער צום 6 טעם לעזעשטיק

Anfang התחלה; stets שטענדיג (תמיד); oft ע"פ רוב Mancher Mensch טהייל מענשען: Wiese לאנקע (אחו); sehr זייער (שלהם); grau גראה; sind זייא זענען; voll פולל (מלא).

אויפגאבע .

1 לעז נאך אמאהל דאס 6 טע ל"ש, זאלסט עס פערשטעהן :
2 שרייב איבער נאך אמאהל דאס זעקסטע לעזעשטיק
3 שרייב עס אויף מיט יידישע אותיות .
4 איבערזעטץ צוריק פון דיין יידישען אויף דייטש שריפטליך מיט
לאטיינישם בוכשטאבען . דערנאך מיט דייטשע .
5 זעה נאך אויב האסט גוט איבערזעצט אונ אויסגעלעגט .
6 פערבעסערט דיא פעהלער , אונ שרייב עס איבער ריין . —

---

7 טע לעקציאן.

§ 12 —. יעדעס וואָרט קען מען צערטהיילן אויף זילבען (הברות). א זילבע איז איינם אָדער עטליכע מיטלויטע (אותיות) מיט א זעלבסט־לויט (נקודה). וויא פיעל זעלבסטלויטע עס איז פערהאנדען אין וואָרט, אזוי פיעל זילבען איז דא דארין, למשל Die Schrift איז איין איינ־זילביגעס וואָרט, ווייל דיא אותיות פון פאָרנט אונ פון הינטען, ווערען געשטעצט אויף דער איינער; וואס שטעהט אין מיטען. דאס וואָרט gehen איז איין צווייזילביגעס וואָרט היינו ge—hen. gegeben איז איין דרייזילביגעס וואָרט היינו ge—ge—ben. sonderbare איז איין פיער־זילביגעס וואָרט היינו son—der—ba—re —. אונ אזוי איז דא ווערטער פון מעהרערע זילבען.

§ 13 —. אין יעדען וואָרט איז דא איין זילבע וואס זיא ווערט לענגער אביסעל געצויגען וויא דיא איבריגע זילבען, למשל Vermögen ווערט געצויגען דיא זילבע mö מעהר וויא דיא איבריגע. unglücklicher, ווערט מעהר געצויגען דיא un וויא דיא איבריגע. דעם קוועטש פון דער זילבע מעהר וויא איין אנדערע, רופט מען אין דייטשען Akcent (אקצענט), דאס איז דאסזעלבע וואס הייסט אין רוסישען אודארעניע.

עס איז פערהאנדען כללים דארויף אויף וועלכער זילבע, עס קומט דער אקצענט, אבער מיר בעהאלטען דיא כללים אויף שפעטער, בפרט יידען ברויכען זעהר ווייניג דיזע כללים, ווייל זייא ווייסען ע"פ רוב ביי וועלכער זילבע צו ציהען. מחמת יידיש איז דיזעלבע שפראכע וואס דייטש, נאר זיא איז אביסעל פערדארבען.

§ 14 —. דיא 4 צייטען פון יאהר הייסען אזוי:

Der Winter— Der Frühling וויאסנא (אביב)
Der Sommer — der Herbst אסיען, יעשען (בציר)

דיא 12 חדשים פון יאהר הייסען

Januar טבת, Februar, März, April, Mai, Juni Juli, August, September, October, November, Dezember בסליו.

דיא טעג פון דער וואך הייסען

Sonntag, Montag, Dienstag, Mittwoch, Donnerstag, Freitag, Sonnabend שבת.

אויפגאבע

1 לערן דיך אויס אויסענווייניג דיא 4 צייטען פון יאהר, דיא צוועלף מאנאטע, דיא וואכענטעג.
2 שרייב דאס אלעס איבער, אונ זעה אויב האסט גוט אויסגעלייגט.
3 אויך שרייב איבער דיא צאהלען (מספרים) וואס איך שטעלל דא באלד, אונ זאלסט דיך אויסלערנען דיעזעלבע אויסלעגען.

צאהלען.

Eins, zwei, drei, vier, fünf, sechs, sieben, acht, neun. zehn, elf, zwölf, dreizehn, vierzehn, fünfzehn, sechzehn, siebzehn, achtzehn, neunzehn, zwanzig, ein und zwanzig, zwei und zwanzig, drei und zwanzig dreissig, ein und dreissig, zwei und dreissig א. ז. וו. vierzig, fünfzig, sechzig, siebzig, achtzig, neunzig, hundert (100), hundert eins (101), zweihundert (200), dreihundert (300), vierhundert elf (411), fünfhundert ein und zwanzig (521) sechshundert fünf und siebzig (675) א. ז. וו. tausend (1000). tausend eins (1001), tausend zweihundert drei und achtzig (1283), hunderttausend (100,000), eine Million (1,000,000), zwei Millionen א. ז. וו.

אויפגאבע.

1 שרייב איבער דיא צאהלען מיט דייטשע, אויך מיט ראטיינישע בוכשטאבען. אונ זעה אויב האסט גוט אויסגעלעגט.

8-te Lection
7-tes Lesestück
Der Dieb גנב und seine Mutter.

Es war[1] einmal[2] ein Dieb der gehängt[4] werden[5] sollte.[6] Da[7] er schon unter[8] dem Galgen[9] war, sah er[10] seine Mutter, die[11] bitter[12] weinte.[13] Da[14] sagte[15] er zu dem Scharfrichter,[16] er solle[17] ihm[18] doch erlauben,[19] erst[20] noch ein Wort mit seiner Mutter zu sprechen;[21] und[22] der Scharfrichter sagte[24] das könne[25] er thun.[26] Da ging[27] er hin[28] zu seiner Mutter, und that,[29] als[30] wenn[31] er ihr etwas[32] ins[33] Ohr[34] sagen[35] wolle,[36] und da biß[37] er sie auf einmal so[38] gewaltig[39] ins Ohr, daß[40] die alte Frau anfing[41] laut[42] zu schreien. Da sagten[43] die Leute,[44] die zugegen[45] waren: „Das muß[46] ein rechter Bösewicht[47] sein daß er so kurz vor[48] seinem Tode,[49] seine Mutter ins Ohr beißen kann[50]" Aber der Dieb antwortete[51] „Ihr lieben[52] Leute,[53] wundert euch nicht darüber![54] Wisset[55] nur, daß diese meine Mutter die Ursache[57] meiner[58] Schande[59] und meines[60] Todes[61] ist. Da[62] ich noch ein Kind war, gewöhnte[63] ich mir das Naschen an,[64] und meine Mutter strafte[65] mich nicht dafür.[66] Da ich in die Schule ging, stahl[67] ich meinen Kameraden[68] die Bücher, und wenn ich dann[69] nach Hause kam,[70] freute[71] sie[72] sich[73] darüber und verkaufte[74] die Bücher. Das machte[75] daß ich immer mehr Lust[76] zum[77] Stehlen[78] kriegte,[79] bis ich endlich[80] ein großer Dieb wurde.[81] Hätte[82] meine Mutter mich gleich[83] Anfangs[84] bestraft, so würde[85] es nicht so weit mit mir gekommen sein. Deswegen[86] biß ich sie ins Ohr, um[87] ihr auf eine empfindliche[88] Weise[89] zu erkennen zu geben, daß sie die Ursache meines Todes sei.[90]"

Du sollst nicht naschen oder stehlen,
Und was du findest[91] nicht verhehlen,[92]
Du sollst Betrug[93] und Unrecht[94] scheu'n[95]
Sonst[96] werden Schmach[98] und Schande dein.[99]

אנמערקונג. ווייל פיעלע ווארטער דייטשע זענין עהנליך צו יידיש, אונד יעדער יוד קאנן זאלכע זעלבסט פערשטעהן, האבען מיר דיא דייטשע לעזעשטיקקע נישט איבערזעצט קייגען איבער אויף יידיש, אזוי וויא מיר האבען געטוהען בייא אונזערע מעטאדען פון אנדערע שפראכען. נאך וואס זאללען מיר אויסברענגען פלאטץ פיר דען יידישען ? . נאר דיא ווארטער וואס איין יוד איין אנפאנגער קענן זעלבסט נישט פערשטעהן, וועט ער געפינען אין דיא טייטשווארטער, מיר האבען בעצייכנט יעדען זאטץ מיט איין נומער, אונ ווענן דוא ווייסט נישט א ווארט אים זאטץ, זאלסט דוא אבזוכען דען נוממער אין דיא טייטשווארטער אונ אונטער זאלכער צאהל וועסט דוא עס געפינען אין דיא טייטשווארטער. אמת . דער שיהלער וועט ברויכען אבימעל זוכען, אבער פר דאס וועט דאס ביכעל נישט זיין פרגומען מיט יידישע ווארטער וואס זענין דא נישט ניצליך, אונ אויף דעם ארט, וועט מעהר אריין געהען בלויס דייטשע ווארטער. וועט יעדער מעהר האבין דייטשעס, דאס הייסט : באתרא דליעול ירקא, ליעול בשרא ובוורא.

טײטשװערטער צום 7 טען לעזעשטיק

1 איז געוועזען. — 2 אמאהל. — 3 גנב, — 4 אויפגעהאנגען. —
5 ווערען. — 6 האט ער געוואללט. (ער האט געוואללט אויפגעהאנגען ווערען). —
7 וויא. בשעת. — 8 אונטער מתחת. — 9 תליה. — 10 האט ער
געזעהען. — 11 ווערכע. — 12 ביטטער, יאמערליך. — 13 זיא האט געווײנט. —
14 דענמאלט, אז. — 15 האט ער געזאגט. — 16 תלין. — 17 זאלל. —
18 עוהם. — 19 ערלויבען, פאזוואליען. — 20 פריהער. — 21 רעדען. —
22 אונ. — 24 האט געזאגט. — 25 קענן. — 26 טהוען —
27 איז ער געגאנגען. — 28 אהין. — 29 האט געטוהען. — 30, 31 גלייך.
קלאמערשט, אזוי וויא. — 32 עפים. — 33 אין דעם. — 34 אויער. —
35 זאגען. — 36 ווילל. — 37 האט ער א ביסס געטוהן. 38 אזוי. — 39 שטארק,
שרעקליך. — 40 אז. — 41 האט אנגעהויבען. — 42 הויך, בקול רם. —
43 האבען זייא געזאגט. — 44 מענשען. — 45 דאבייא. — 46 מוז. —
47 רשע. — 48 פאר. — 49 טויט. — 50 קאנן. — 51 האט געענפערט. —
52 ליעבע. — 53 מענשען. — 54 אויף דעם. — 55 איהר זאלט וויסען. —
57 סבה. — 58 פון מיין. — 59 חרפה. — 60 פון מיין. —
61 טויט. — 62 ווענן. — 63 האב געוואהנט. הרגלתי. — 64 דאס ווארט „אן"
געהער צום פריהריגען ווארט „געוואהנטע" גלייך עס וואלט געשטאנען „אנגעוואהנטע"
(האב מיך צו געוואהנט). — 65 האט געשטראפט. — 66 פר דעם. — 67 האב

געגנבת. 68 חברים. — 69 דערנאך. — 70 בין געקומען. — 71. 72. 73 האט זיא זיך געפרייעט. — 74 האט פערקויפט. 75 האט געמאכט. — 76 חשק. — 77 צו דעם. — 78 גנבנן. — 79 האב געקריגען. — 80 צום סוף. — 81 בין געווארען. — 82 וואלט געוועזן. 83 באלד. 84 מתחילת. — 85 וואלט עס. — 86 דאריבער. — 87 כדי. — 88 פיהלענדע. — 89 מאדע ד"ה אויף אזוי א מאדע זיא זאל פיהלען. — 90 איז. — 91 געפינסט. — 92 בעהאלטען, מעלים זיין. — 93 רמאות, שווינדעל. — 94 אומרעכט. — 95 פיינד האבען. — 96 באם לאו. 98 שאנד, חרפה. 99 דיין זיין. ד"ה וועט בושה אז חרפה דיין זיין —.

אויפגאבע.

1 לעז איבער עטליכע מאל דאס זיבענטע ל"ש.
2 ווען זאלסט עס פערשטעהן.
3 שרייב עס איבער מיט דייטשע, דערנאך מיט לאטיינישע אותיות.

9-te Lection

8-tes Lesestück

Der Richterspruch (דער פסק)

1) Es war einmal ein Geizhals, [1] der hatte [2] einen [3] Beutel mit 100 Dukaten verloren.

2) Ein armer Mann fand [5] den Beutel mit den Dukaten; und da er erfuhr, [6] wer ihn [7] verloren hatte, trug [8] er ihn hin zu dem Eigenthümer [9]

3) Dieser zählte [10] sogleich [11] seine Dukaten und sagte, es seien [12] nur 99, und der Finder [13] habe [14] einen gestohlen. [15]

4) Er verklagte [16] diesen [17] sogar [18] vor [19] Gericht. [20]

5) Der Richter war aber ein weiser [21] und gerechter Mann, [22] und er kannte [23] auch den Geiz-

hals als [24] einen schlechten Menschen, den armen Finder aber als einen ehrlichen.

6) Und er sagte [25] zu jenem: „Da [26] du behauptest [27] einen Beutel mit 100 Dukaten verloren zu haben, dieser hier [28] aber nur 99 enthält [29], so ist es auch nicht der deine [30], und er gehört dem ehrlichen Finder, bis sich der wahre [31] Herr [32] dazu [33] meldet. [34]"

7) So entschied [35] der Richter, und so geschah [36] es auch.

מײטשװערטער צום 8 טען לעזעשטיק

1 קארגער. — 2 האט געהאט. — 3 איין. —
5 האט געפינען. — 6 איז געוואהר געווארען. — 7 עם. — 8 האט ער
געטראגען. — 9 אייגענטהימער, בעל האבדה. — 10 האט איבערציילט —
11 באלד. — 12 זענין, — 13 געפינער. — 14 זאלל האבען. — 15 געגנבת, —
16 האט פערקלאגט. — 17 דעמראויגען. — 18 אפילו. — 19 פאר, —
20 מישפט, סוף. — 21 קלוגער. — 22 מענש. — 23 האט געקענט. —
24 פאר. — 25 האט געזאגט. — 26 מחמת. — 27 האלטסט אין דער סברא. —
28 דא. — 29 האלט אין זיך (מחזיק). — 30 דיינער. — 31 אמתער. —
32 בעל באס. — 33 צו דעם. — 34 וועט זיך מעלדען, זגלאשען. —
35 האט געפסקנט. — 36 אזוי איז אויך געשעהן. ד"ה אזוי איז טאקי געבליבען. —

אויפגאבע

1 לעז איבער עטליכע מאהל דאס אכטע ל"ש
2 לעז עס איבער זאלסט עס פערשטעהן
3 שרייב עס איבער מיט דייטשע. דערנאך מיט באטיינישע
בוכשטאבען. —

איך גיב דיר נאך איין לעזעשטיק מיט יידישע בוכשטאבען
דען פיעלע יידען וואס קענען דייטש, שרייבען אויך בריעפע איינער

מיט אנדערן מיט יידישע אותיות, דאס ברויך מען אויך וויסען וויא אווי אויסצולייגען.

דיא רייבער[1]

זעהר טרויריג קאם[2] איינסט[3] איין שילער צו זיינעם לעהרער,
אונד ריעף[4] איהם קלאגענד[5] צו[6]

— אך, איך בין פאן רייבערן איבערפאללען אונד בערויבט[7]
ווארדען[8]!

דא פראגטע[9] דער לעהרער:

— האבען זיא דיינען פליים[10], דיינע קענטניססע[11],
דיינע פראממיגקייט[12] גערויבט[13]?

— ניין — אנטווארטעטע דער שילער — אבער מיינע זאכען.
מיין געלד.

— נון, זא טראסטע דיך[14] נור, מיין זאהן — זאגטע
דער לעהרער —ביידעס קאנסט דוא ווידער ערלאנגען[15];
אבער היטע דיך וואהל[16] פאר דען רייבערן, דיא דיר שטעהלען[17]
קאננען, וואס אונערזעטצליך[18] איזט — דיא טוגענד[19].

טייטשווערטער צום 9 טעם לעזעשטיק

1 גזלנים. — 2 איז געקומען. — 3 אמאהל. — 4, 5, 6, ער
האט צו עם געשריגען קלאגענדיג. — 7 בגזלת. — 8 געוואָרען.
9 ער האט געפרעגט. — 10 פלייסיגקייט. — 11 קעננען, ידיעות.
12 פרומקייט. — 13 געגזלת. — 14 טרייסט דיך. — 15 דערלאנגען.
16 גוט. — 17 גנבנן. — 18 וואס מען קענן נישט מיט אנדערס
ממלא זיין. — 19 מצות און מעשים טובים. —

Lysobyki den 20 September 1890.

Herrn Samuel Honig

Warschau.

Ich bedauere sehr Ihnen hiermit melden zu müssen, dass ich von den durch den Fuhrmann Sissel Friedmann übersandten 5 Tonnen Hering, nur 3 und zwar in dem traurigsten Zustande erhalten habe. Er hat, wie er sagt, in der Nacht den Wagen umgeworfen, und damit die fehlenden 2 Tonnen zertrümmert und die Heringe verschüttet, die übrigen 3 Tonnen aber sehr erschüttert.

Bei solchen Umständen können Sie es nicht unbillig finden, wenn ich den Hering für Ihre Rechnung liegen lasse!

Achtungsvoll

M. Grünwald.

ווערטער

müssen מוזען ; dass איז ; übersandten איבערגעשיקט;
zwar אייגענטליך; Zustande שטאנד; zertrümmert חרוב געמאכט;
unbillig אומגערעכט; finden געפונען; liegen lasse ליגען לאזען

Sprichwörter.

Borgen macht Sorgen.
Besser Unrecht leiden als Unrecht thun.
Besser arm mit Ehren, als reich mit Shanden.
Durch Schaden wird man klug.
Ehre verloren, alles verloren.
Fleiss bringt Brod, Faulheit Noth.
Eine fette Küche macht einen magern Beutel.
Es ist noch kein Meister vom Himmel gefallen.
Gelegenheit macht Diebe.

Rede wenig, aber wahr; vieles Reden bringt Gefahr.

Der Horcher an der Wand, hört seine eigene Schand.

Spare in der Zeit, so hast du in der Noth.
Wie die Arbeit, so der Lohn.

Der Krug geht so lange zu Wasser bis er zerbricht.

אויפגאבע.

1. שרייב דיא שפריכווארטער איבער מיט דייטשע בוכשטאבען.
2. איבערזעטץ דאס אויף יודיש, און פון יודישען איבערזעטץ עס צוריק אויף דייטש.
3. דיא פעהלער פון אויסלעגען קוק נאך און פערבעסער.

10-te Lection

9-tes Lesestück

Der Grossvater[1] und sein Enkel[2]

Es war einmal ein alter Mann, der konnte[3] kaum gehen, seine Kniee zitterten, er hörte und sah[4] nicht viel und hatte keine Zähne mehr. Wenn er nun bei Tische saß[5] und den Löffel kaum halten konnte, schüttete[6] er die Suppe[7] auf das Tischtuch, und es floß ihm auch etwas wieder aus dem Munde[8]. Sein Sohn und dessen[10] Frau ekelten[11] sich davon und deswegen mußte sich der alte Großvater hinter den Ofen in die Ecke setzen, und sie gaben ihm sein Essen in ein irdenes Schüsselchen[12], und noch dazu nicht einmal satt; da sah er betrübt[13] nach dem Tische und die Augen wurden ihm naß. Einmal auch konnten seine zitternden Hände das Schüsselchen nicht festhalten, es fiel[14] zur Erde und zerbrach. Die junge Frau schalt,[15] er aber sagte nichts und seufzte[16] nur. Da kauften sie ihm für ein paar Pfennige ein hölzernes Schüsselchen, aus welchem er essen mußte. Wie sie nun sitzen, so trägt[17] der kleine Enkel von vier Jahren auf der Erde kleine Brettlein[18] zusammen. „Was machst du da?" fragte der Vater. „Ei!" antwortete das Kind, „ich mache ein Tröglein[19] daraus sollen Vater und Mutter essen, wenn ich groß bin." Da sahen[20] sich Mann und Frau eine Weile

an, fingen endlich an zu weinen, holten [21] sofort [22] den Großvater an den Tisch und ließen ihn von nun an immer miteßen, sagten auch nichts, wenn er etwas verschüttete.

אנמערקונג : דיזועלבע ערצאהלונג געפינסט דוא אויך אויף רוסיש אין הויזלעהרער רוססיש, פירטעס העפט (זייטע 90)

מייטשוואָרטער פון 1 טען לעזעשטיק.

1 זיידע ; 2 איינִיקעל ; 3 האט געקענט ; 4 האק געזוע-
הען ; 5 איז געזעססען ; 6 האט ער אויסגעגאססען ; 7 דיא זופ-
פע, דיא יאָך; 8 עס איז געריננען ; 9 מויל ; 10 דעם דאזיגענס;
11 האָבען זיך געמיאוסט ; 12 שיססעלע ; 13 טרויריג ; 14 איז
געפאללען ; 15 האט געשאָלטען 16 האט געזיפצט ; 17 טראגט ;
18 ברעטעליך ; 19 קאריטע אָבוס ; 20 האָבען זיך אָנגעקיקט ;
21 האָבען געברענגט ; 22 תיכף; 23 האבען געלאָזט.

אויפגאבע.

טוה דאסזעלבע וויא ביי דיא פריהעריגע לעזעשטיקער.

אנמערקונג, ווענען עס איז נישט שווער זיך אויסצולערנען בעל פה, זאל ער זיך אויסלערנען אללע לעזעשטיקער פון 8 טעס לעזעשטיק און ווייטער. דאס אויסענווייניגע קענען ניצט זעהר צו קענען רעדען. — נאכדעם וויא דוא וועסט שוין קענען בעל פה, קענסט דוא זאלבעט איבערשרייבען פון קאפ אונ דערנאך נאכזעהען יעדעס אויב האסט גוט אויסגעלעגט. —

איך האָפף אז יעצט קענסט דוא שוין גוט לעזען אונ שרייבען דייטש, אונ ברויכסט מיר דאפיר זעהר דאנקבאר זיין. עס קאסט דיך אזוי ביליג, מעגסט דוא דיר יעצט פערגינגען א הַלבען רובעל. זאלסט בעצאהלען א דייטשען לעהרער פר א לעקציע, ער זאל דיך אויסהערען אויב דוא לעזט ריכטיג, דען עס גיבט פיעלע אויסדריקע, וואס מען ברויך הערין פון א דייטשע לעבענדיגע צונג דען ריכטיגען קלאנג. אויב האסט דערווייל נישט קיין דייטשען לעהרער ביי דער האנד, מעגסט דוא דיך דערווייל לערנען ווייטער, אונ אז וועסט אמאהל האבען דיא געלעגענהייט, וועסט דוא דאס דאמאלס טוען. אונ דער דייטשער לעהרער וועט דיך אפשר אויפמערקזאם מאכען, אויף מאנכע פעהלער וואס עס קען זיין דיא מאכסט נאך אפשר אים לעזען אדער אין שרייבען, דאמאלס וועסט דוא שוין געהען אויף א פעסטע בריק. — דערווייל מאך דיר אליין עקזאמען, אונ פראביר אויב קענסט דיר אליין ענטפערן אויף אלע פראגען זאלסט נישט ברויכען נאכצוקוקען פריהער.

עקזאמען.

1 וויא אזוי ווערען אויסגערעדט דיא בוכשטאבען:

I i, j, O o, U u, S ſ.

2 וויא הייסט דאס אות h אונ אויף וועלכען ארט קומט עס?

3 וויא אזוי ווערען געלעזען דיזע בוכשטאבען.

ß, ſſ, h, ch, ſt, ſp, chs, th, qu, x,

4 וואס איז דאס זעלבסלויטע אונ וואס מיטלויטע?

5 וועלכע בוכשטאבען זענען זעלבסלויטע: רעכן זייא אויס

6 וואס איז דאס דאפפעללויטע

7 וויא אזויא ווערט געלעזין, au, eu, ie, ei

8 וועלכע זעלבסטלויטע קומען אמאהל געשטריכען?

9 וויא אזוי ווערט געלעזען: ü, ä, ö, oe, Ae, ue, äu.

10 וויא אזוי ווערט אויסגערעדט, üh, nn, mm, ll, ſt—, dt, —ck—, aa, ee, oo, ih, eh, oh,

11 ווען ווערט ט גלעזען וויא ש ?

12 וועןן ווערט C c געלעזען וויא צ, און ווען וויא ק ?

13 ווען ווערט ch , Ch געלעזען וויא „ק" ?

14 וואס איז דאס א זילבע ?

15 וויאפיעל זילבען איז אין דעם ווארט unerbärmlich . ?

16 וויא הייסט דיא זילבע אין ווארט , וואס זיא ווערט לענגער געצויגען פון דיא איבריגע זילבען ?

17 רעכען אוים אויף דייטש דיא פיהר יאהרעסצייטען .

18 רעכען אוים דיא צוועלף מאנאטע און דיא טעג פון דער וואך .

19 שרייב אויף דיא ציפפערן (שיפפערן , מספרים) מיט לאטיינישע בוכשטאבען 504 . 875 . 635 . 5651, 1890 . 472 . 336 . 1890 . 472 . 369 . 17,684 . 380,295 . 5,780,341 .

וואס איז דער טייטש פון דיזע ווארטער Mond, Knabe, Ofen, sparsam, Arzt, Ding, dunkel, Qual, oft, nie, Veilchen, Boot, Geist, Thier, überall, stets, oft, Wiese, voll.

21 איבערזעטץ דיזע ווארטער, און שרייב זיא אויף מיט דייטשע בוכשטאבען : תליה, חברים, חשק, מתחלת, תלין, גנב, א קארגער, „און וויא ער איז געוואר געווארען", „דוא האסט אין דער סברא", „דאס מוז זיין איין רעכטער רשע". „אזויא האט געפסקנת דער שופט".

אויב האסט דוא אללע פראגען אלליין פערענטפערט, און האסט נישט געברויכט נאכצוקוקען פריהער, האסט דוא שוין פערלעגט איין פונדאמענט צום ערקענען דער דייטשען שפראכע, דאס הייסט, דוא קענסט שוין לעזען און שרייבען. און יעצט װעלין מיר געהן ווייטער, און וועל דיך לערנען דיא שפראכע זעלבסט, זאלסט קענען פערשטעהן און אויפשרייבען. און אויך דיא גראמאטיק, און אויך צוא איבערזעטצען פון יידיש אויף דייטש. אזויא וויא אללענדארפישע זאטצע.—

דיא הויפטזאכע איז, זאלסט נאר נישט מיעד ווערען, און זאלסט דיין חשק ניט פערליהרען, וועט כ״ה אללעס גוט זיין.

Aa Bb Cc Dd Ee Ff

Gg Hh Ii Jj Kk Ll Mm

Nn Oo Pp Qq Rr Ss

Tt Uu Vv Ww Xx Yy

Zz

Der Abend ist schön. Die

Hasen kann man einfangen. Der
Stein ist schwer. Die Gans
ist ein Vogel. Der Wald ist
grün. Die Rose blüht. Ich werde
rufen. Das Pferd frißt Hafer.
Die Uhr hängt an der Wand. Die
Taube hat einen Kopf und einen
Hals. Die Zunge ist im Munde.
Das Korn wächst auf dem Felde.
Meine Eltern lieben mich. Ein
junges Schaf heißt Lamm. Die
Citrone ist eine Frucht. Ein Exem-
pel heißt Beispiel. Die Quelle
ist sehr klein. Sie hört mit den Ohren.
Der Kamm ist aus Horn gemacht.

„דער הויזלעהרער“
דייטש

צום זעלבסטערלערנען גרינדליך דיא דייטשע שפראכע,
אויף זעהר א לייכטען אופן, אהן א הילף פון א לעהרער.

פון

ניימאנאוויטש הנ״ך

(צווייטעס העפט.)

ווארשא

ДЕРЪ ГАУЗЛЕРЕРЪ ДЕТШЪ

т. е. НѢМЕЦКІЙ САМОУЧИТЕЛЬ

на разговорно-еврейскомъ языкѣ

ДЛЯ САМОУЧАЩИХСЯ ЕВРЕЕВЪ,

СОСТАВЛЕННЫЙ

Наймановичемъ

Выпускъ 2-ой

ВАРШАВА.

1900.

Дозволено Цензурою
Варшава 10 Ноября 1899 года.

„דער הויזלעהרער"
דייטש

פרייז פאן דיעזען העפט 15 קאפ'

מיט פארטא 17 קאפ'

צְווייטֶעס הֶעפְט

---

11 טע לֶעקְצִיאָן · Elfte Lection

Von den Redetheilen, חֶלְקֵי הַדִּבּוּר § 15,

אַלֶע ווארטער פון דער דייטשער שפראכע, ווערען צערטהיילט אויף צעהן רעדעטהיילע. יעדעס ווארט פון לשון מוז געהערען צוא אײנעם פון דיא רעדעטהיילע. דא שטעהן זייא אַלֶע אויסגערעכנט.

1) Das Geschlechtswort, אדער der Artikel, סימן המין.

צוא דיזעם חלק פון לשון געהערן דיא ווארטער „דער : דיא , דאס”, וואס מען זעצט צוא צוא א ווארט, אזוי וויא אין יידישען ; אדער דיא ווארטער, „איין, איינע, איין”, וואס מען זעצט אויך טייל מאהל צוא צוא איין ווארט, למשל :

der Vater, die Mutter, das Kind.
ein Bruder, eine Schwester, ein Kind

2) Das Hauptwort, имя существительное, שם העצם, Substantivum.*)

צוא דיזעם חלק הלשון געהערן :
א) ווארטער וואס בעצייכנען א לעבענדיג בעשעפעניש,
ב) זאכען וואס זענין נישט לעבענדיג, אונ וואס מיר קענען בעגרייפען מיט אונזערע חושים, למשל :

Der Mensch, das Pferd, der Wurm, der Tisch, die Wand, das Papier, der Wind, das Feld, die Blume, der Dunst (פארע, קיטור), das Haus.

*) איך שטעלל דיר דא בייא פיעלע גראממאטיקאלישע נעמען, אויך וויא זייא האבען אין לאטיינישען, ווייל אין דייטשע שוהלען ווערן דיא אללע נעמען אין דער גראממאטיק אנגערופען אויף לאטייניש. דאס קענן פיר זעהר פיעל יודען זעהר נוצליך זיין, ווענן זייא וועלין נעמען א דייטשע גראממאטיק אין דיא האנד אריין. אויך ביים לערנען אנדרע שפראכען אין יעדער גראממאטיק שטעהען דיא נעמען נאר לאטייניש, וועט קיין יוד נישט וויסען וואס דאס בעדייטעט. והעיקר ווייל עס איז גאר אונמעגליך גאכצוזוכען א שורש אין א ווארטערבוך אהן דיעזע לאטיינישע נאמען.

2) אויך אללעם וואס מיר בעגרייפען נישט מיט דיא 5 חושים נאר מיט דעם בלויסען שכל, וואס מיר שטעללען עס זיך פאר אין דיא געדאנקען. זאלכע הויפטווארטער הייסען בעגריפפסנאמען, שם המקרה, умственное, Abstractum (אבסטראקטום) למשל:

die Gesundheit, (בריאות, דאס געזונד); der Verstand, die Freude, (שמחה); וכדומה.

אט אזאלכע ווארטער ביא וועלכע מען זעצט צו אויך דעם ארטיקעל דער' „דיא" „דאס", אדער „איין" „איינע". זענין הויפטווארטער.

אנמערקונג. אללע ווארטער פון אנדערע רעדעטהיילע אין דייטשען פאנגען אן מיט א גרויס אות נאר אים אנפאנג זאץ, אבער נישט אין מיטטען זאץ. אבער א הויפטווארט האט אזוי א זכיה, אז יעדעס הויפטווארט אפילו אין מיטטען זאץ מוז קומען מיט א גרויס אות. — ווענן מען לעזט עפּיס געדרוקטעס אדער געשריבענעס, איז זעהר לייכט צו דערקעננען וועלכעס עס איז א הויפטווארט, דען ע"פ רוב פאנגען הויפטווארטער אן מיט א גרויסען בוכשטאב. און דער וואס שרייבט, ווענן ער האט קיין גראממאטיק געלערנט, ווייסט ער דאך נישט וועלכעס איז הויפטווארט, און ווייסט נישט ביא וועלכם צו שטעללען א גרויסען בוכשטאב, מאכט ער פעהלער כמעט אין יעדען ווארט. אט האסט דוא דא 2 זאטצע.

Wie alt ist dein Bruder? Mein Bruder ist zehn Jahre alt.

דאס ערשטע ווארט „וויא" „מיין" איז נישט קיין הויפטווארט. נאר עס פאנגט אן מיט גרויסע בוכשטאבען וויל עס איז אנפאנג זאטץ; לאפוקי אבער דאס ווארט „Bruder" און "Jahre„ קומען מיט גרויסע בוכשטאבען אפילו אין מיטטען זאטץ, מחמת זייא זענען הויפטווארטער.

3) das Eigenschaftswort, имя прилагательное, שם התואר, Adjectiv (אדיעקטיף). —

צו דיזע חלק הדבור געהערען אזאלכע ווארטער וואס בעציהען זיך אויף דעם הויפטווארט, צו בעצייכנען דיא מעלות אדער חסרונות פון דעם הויפטווארט, למשל:

guter Sohn, krankeMutter, schönes Haus, der Sohn ist gut, die Mutter ist krank, das Haus ist schön, der kluge Mann.

אט די װארטער , גוטער , קראנקע , שאנעס , גוט , קראנק , שאן , קלוגע , זענען אין דיזע זאצע : אייגענשאפטסװארטער .

אנמערקונג . װענן עס קומט אין דייטשען א װארט מיט א דאפעלטע m אדער דאפעלטע n , למשל : kommen , Mann , קענן מען שרייבן נאר איין m אדער איין n , נאר מיט א שטריכעלע פון אויבען , אזוי n̄ m̄ , דאס שטריכעלע װייזט , אז די m אדער n איז דאפעלט , אלזא קענן מען אויך אזוי שרייבן (זיך איינצו־ברענגען איין אורט) kom̄en , Man̄ . דער מנהג פון שטריכעלע איז נאר נוהג ביא m און n , אבער נישט ביא אנדערע דאפעלטע אותיות . אויך איז עס נאר נוהג ביים שרייבן , נישט אין געדרוקטע ביכער .

4) Numerale, числительное , שם המספר, das Zahlwort

דא אהער געהערען אללע װארטער װאס בעצייכנען א צאהל אדער איין טהייל פון א צאהל , למשל :

eins, fünf, der erste, der fünfte, der sechste, der neunte, ein Viertel.

5) Pronomen, мѣстоименіе , שם הגוף, das Fürwort

דאס איז איין שטעללפערטרעטער פאר דעם הויפטװארט אדער פאר איין נאמען , כדי מען זאלל נישט ברויכען צו װידערהאלען (להכפיל) דאס הויפטװארט , אדער דען נאמען , װיא למשל אויף יידיש , אז דוא זאגסט „שלמה האט געקויפט איין פערד פון יעקב , און ער האט עס איהם בעצאהלט" , דא זענען די װארטער : ער , עס , איהם , פיר־װארטער . דענן דוא װאלסט געמוזט זאגען „שלמה האט געקויפט א פערד פון יעקב , און שלמה האט דאס פערד דעם יעקב בעצאהלט" װאלסט

דוא איבערחזרט די אייגענע ווארטער, אלזא פערטרעט דאס ווארט „ער" דען נאמען שלמה, דאס ווארט „עס" דען נאמען פערד, און דאס ווארט „איהם" דען נאמען יעקב.— יעדעס ווארט וואס ברענגט איין, מען זאל דאס הויפטווארט נישט ברויכען איבערחזרן, הייסט עס: פירווארט, למשל:

ich, er, mein, sein, du, dein וכדומה.

Verbum, глаголъ, פעל, das Zeitwort (6

דא אהער געהערט יעדעס ווארט וואס בעדייטעט עפּיס א טוהען, א פעולה; אויך איז נוהג דאביי א פערזאן (איך, דוא, ער וכדומה). און אויך קענן זיין דאביי א צייט (עבר, הוה, עתיד): דעריבער הייסט עס צייטווארט, למשל:

Schreiben, er schreibt, sie hat geschrieben, wir werden schreiben.

אט זעהסטו, דא קומען פאר פערזאנען, ער, זיא, מיר (אונס), און מען רעדט אויך פון דער צייט, היינו, ער שרייבט יעצט, זיא האט שוין געשריבען, מיר וועלין ערשט שרייבען, אלזא זענען דיזע ווארטער, שרייבט, געשריבען, שרייבען צייטווארטער. אזויא אויך פאהרען, געהן, שלאגען, עססען, טרינקען, וכדומה.

אנמערקונג. דיזע 6 רעדעטהיילע ביז אהער, זענין פעראנדערליך, אמאהל שטעהן זייא אזוי, און אמאהל אנדערש. דיא איבריגע 4 רעדעטהיילע וואס זענין אונפעראנדערליך, וואס שטעהן תמיד אין איין פארם, וועל איך דיר דערנאך ערקלעהרן. יעצט וועל איך דיר דערוייל געבין א לעזעשטיק צום לעזין, כדי איך זאל דיך נישט שטאפּפען בלויס מיט גראמאטיק, און פאקקען דיר אן פיעלע כללים אויף אמאהל, און באמת זענין ביידע נעטהיג, גראמאטיק און דיא שפראכע זעלבסט. איינם אהן דעם אנדערן, איז אזוי וויא פאר איין רויכענדען, א פאפּיראס אהן פייער, אדר פייער אהן א פאפּיראס.—

Zwölfte Lection

12 - טעם לעזעשטיק׃

Wie[1] die That[2] so[3] der Lohn[4] (מדה כנגד מדה)

Drei Landstreicher[5] fanden[6] zusammen einen reichen Schatz[7].

Sie[8] theilten[9] ihn[10] und setzten[11] ihre[12] Reise fort[13]. In einem Wäldchen[14] nahe[15] bei der Stadt ruheten sie aus[16], und einer von ihnen[17] mußte[18] in die Stadt gehen, um Lebensmittel[19] einzukaufen.

Dieser dachte[20] unterwegs bei sich selbst, „Schade[21] daß ich den Schatz nicht allein gefunden[22] habe;“[23] und die beiden zurückgebliebenen[24] dachten[25] auch so, und beschlossen,[26] ihren Reisegefährten[27] bei seiner zurückkunft[28], zu tödten[29], führten[30] auch ihren Vorsatz[31] aus und verscharrten den Leichnam[32] in die Erde.

Darauf[33] aßen[34] sie von den Lebensmitteln, die[35] jener in der Stadt gekauft hatte. Sie bekamen[36] davon heftige[37] Leibschmerzen[38], litten[39] einige[40] Stunden die schrecklichste Pein[41] und starben[42] an[43] Vergiftung[44].

טייטשווערטער צום 10 טען לעזעשטיק

1 אזוי וויא. — 2 דאס טוהען, מעשה, פעולה. — 3 אזוי. — 4 לוין, שכר. — 5 שנאררער, וואלטשענגעס. — 6 האבען געפונען. — 7 אוצר. — 8 זיי. — 9 האבען געטהיילט. — 10 עס... 11, 12, 13 אונ האבען געמאכט זייער רייזע ווייטער. — 14 וועלדעל. — 15 נאהנט. — 16 האבען זייא זיך אבגערוהט. — 17 פון זיי. — 18 האט געמוזט. — 19 עססענווערק. — 20 האט גע-

טראכט.— 21 א שאד. — 22, 23 געפונען האב. — 24 איבערגעבליבענע.— 25 האבען געטראכט.—26 האבען זיך ענטשלאסען אבגעקלעהרט.—27. זייער חבר פון דער רייזע.— 28 צורוקקומען.— 29 צו טייטען, דערהרגענען. 30, 31 זיי האבען אויך זייער פלאן (פראזאטיץ) אויסגעפיהרט. — 32 דען טויטען גוף. — 33 דערנאך. — 34 האבען זייא געגעסען. — 35 וועלכע. — 36 האבען בעקומען. — 37 שטארקע. — 38 חולה מעיים, שניידעניש. 39 האבען געליטטען. — 40 עטליכע. — 41 יסורים.— 42 זענין געשטארבען. — 43, 44 פון סם, (פון פערסמן). —

אויפגאבע.

1) לעז איבער ריכטיג דאס לעזעשטיק, אונ זאלסט עס פערשטעהן וואס דוא ווייסט נישט, קוק אריין אין דיא מייטשווארטער.

2) שרייב איבר דאס לעזעשטיק אין דיין טעטראד.

3) איבערזעטץ יעדען זאטץ אויף זארגאן (יידיש מיט יידישע אותיות).

4) לייג אוועק דאס העפט, אונ איבערזעטץ פון דיין טעטראד צוריק אויף דייטש מיט דייטשע בוכשטאבען.

5) קוק נאך יעדעס ווארט, אויב האסט גוט איבערגעזעצט, אונ אויב האסט ריכטיג אויסגעלעגט, פערריכט דיא פעהלר, אונ שרייב עס נאך אמאהל, ביז עס וועט גאר ריין ארויסקומען.

6) מאך דיר 2 רובריקען, אונ שרייב אויף זיי, הויפטווארט, צייטווארט. קלויב אויס פון דיזען לעזעשטיק אלע הויפטווארטר, אונ שרייב אריין אין דער רובריקע פון הויפטווארט, דערנאך קלויב אויס אללע צייטווארטר, אונ שרייב זיי אין דער רובריקע פון צייטווארטער.

דערנאך צאהל איבר וויאפיעל עס איז דא הויפטווארטער, אונ וויאפיעל צייטווארטר, אויב דער מספר וועט דיר שטימען. וועסט דוא וויסען אז האסט ריכטיג אויפגעשריבן.

אין איינעם פון די קינפטיגע העפטע, וועל דיר געבן א שליסעל, וועסט דוא דיך איבערציינגען אויב האסט גוט געמאכט, אדער וויא דוא האסט זיך טועה געוועזין. — הויפטווארטער אין דיזעם לעזעשטיק געפונען זיך 22. — ציטווארטער 21. — רעדעטהייל וועלכעס ווערט איבערחזרט רעכען עם יעדעם מאהל.

Dreizehnte Lection

§ 17.

יעצט וועל דיר ערקלערהן דיא איבריגע 4 רעדעטהיילע, וואס זענין אונפעראנדערליך.

Präposition, предлогъ, מלות היחס, das Vorwort (7

דאס זענין אזאלכע ווארטער וואס בעצייכנען א שייכות צווישען אין הויפטווארט אונד איין ציטווארט. למשל: Er war bei mir, בעצייכענט דאסווארט „ביא" דאס שייכות צווישען דען ווארט „ער", אונד דען ווארט „מיר".

אדער: Der Schüler geht aus der Schule
דער שילער (תלמיד) געהט אויס דער שקאלע.

דאס ווארט „אויס" ווייזט דאס שייכות צווישען דען שילער אונ צווישען דער שוהלע, דאס הייסט אז ער געהט פון דער שולע.
אדער למשל:

In dem Winter fällt der Regen von dem Himmel auf die Erde durch die Luft.

אין דיזעם זאטץ, דיא ווארטער „אין, פאן, דורך" זענין פארווארטער. דאס ווארט „אין" האט איין שייכות צום הויפטווארט ווינטער; „פאן" צום הויפטווארט „הימעל"; „אויף" צום הויפטווארט „ערדע", אונ „דורך" צום הויפטווארט „לופט". אונ נאך אזאלכע ווארטער זענין פארווארטער, היינו: „מיט" „ביז" „אונטער" „צווישן" וכדומה.

Adverbium, нарѣчіе , תואר הפעל , das Umstandswort (8

דאס זענין דיא ווארטער וואס בעציהן זיך אויף דען צייטווארט ,
אונד בעצייכנען דיא אייגענשאפטען (מעלות וחסרונות) פון דעם צייטווארט .
אונטערשיידעט זיך פון דעם אייגענשאפטסווארט , ווייל דאס אייגענשאפטס־
ווארט בעצייכנט דיא אייגענשאפטען פון דען הויפטווארט , אונ דאס
אומשטאנדסווארט בעצייכנט דיא אייגענשאפטען פון צייטווארט , למשל :

Dieser Mann schreibt s c h ö n.

איז דאס ווארט „שרייבט“ אזוי וויא דוא ווייסט , איין צייטווארט ,
אונ דאס ווארט „שאן“ הייסט אומשטאנדסווארט , ווייל עס איז מפרש
דיא פעולה וויא אזוי זיא איז , מיאוס אדער שאן . אזויא אויך
Er geht müßig (ליידיג) . איז דאס ווארט „מיססיג“ א פירוש אויף דען
צייטווארט „געהט“ , וויא אזוי דאס „געהן“ איז . אלזא הייסט עס
אומשטאנדסווארט .

Conjunction, союзъ , מלת החבור , das Bindewort (9

דאס טהייל ווארטער פערבינדעט פערשידענע זאטצע איינס
צום אנדערן , למשל :

Ich esse u n d trinke.

דאס ווארט und איז מחבר דאס ווארט עססען מיט דען טרינקען ,
הייסט דאס ווארט „אונד“ בינדעווארט . אדער :

Dich wundert, d a ß ich nicht spreche,

(דיך וואונדערט אז איך רעד נישט) , דאס ווארט daß (אז) איז א בינדעווארט .

אדער: W e i l mein Vater nicht zu Hause ist, muß ich dir schreiben.

(ווייל מיין פאטער איז נישט אין דערהיים , מוז איך דיר שרייבען) .
דאס ווארט „ווייל“ פערבינדעט דען ערשטען פאלל מיט דען אנדערן
פאלל פון דיזען זאטץ .

אזאלכע ווארטער וואס זענין מחבר איין זאטץ מיט דען אנדערן ,
הייסען „בינדעווארטער“ .

10) das Ausrufungswort, מלתהקריאה, междометie Interjection,

דאס הייסט איין אויסגעשרייא פון פרייד אדער פון לייד, למשל:
O! (א! וועה!) weh! . juchhei! (פריידענסגעשרייא, הידד!). pfui! אב! למשל! den Hut ab! (אראב דאס היטעל!).

אנמערקונג. דיא ערשטע 6 רעדעטהיילע וועגין פעראנדערליך: למשל, אַרטיקעל: פאטער. הויפטוואָרט: פאטער, פאטערס, דער, דעססען א. ז. וו.— צאהלוואָרטער: דער ערשטע, דעם ערשטען, פירוואָרט: מיין, מיינעס, מיינעם.— אייגענשאפטסוואָרט: גוטע, גוטעס, גוטען. צייטוואָרט: געהן, געגאנגען, געהע, גינג.

דיא איבריגע 4 רעדעטהיילע בלייבין אימער אזויא וויא זייא וועגין, דענן מען בענוצט זיי תמיד אין איין שטאנד אזוי וויא זייא שטעהן אונ געהן, למשל דאס וואָרט „בייא“ „אוים“ „אונד“, א! פי! זאלבע ווערטער האבין קיין מאל קיין שום שנוי.

אויפגאבע.

לערן דיך אויס בע״פ כסדר, דיא 10 רעדעטהיילע, היינו:

1) das Geschlechtswort, 2) das Hauptwort, 3) das Zahlwort, 4) das Eigenschaftswort, 5) das Fürwort, 6) das Zeitwort, 7) das Umstandswort, 8) das Vorwort, 9) das Bindewort, 10) das Ausrufungswort.

Vierzehnte Lection

אייניגע ביישפיעלע צו דיא רעדעטהיילע.

Die Dinte[1] ist schwarz. Das Papier ist weiß. Die Feder schreibt. Das Haus ist sehr groß, und die Fenster

sind sehr klein. Mein Vater ist heute mit mir nach den Thiergarten [2] gegangen. Ich esse, trinke, schlafe, aber ich arbeite auch, und lerne Sprachen und Wissenschaften [3] Ach! [4] wie unglücklich [5] sind [6] die Menschen, welche nichts [7] erlernt [8] haben. Wir sind arm [9], es [10] giebt [11] aber noch ärmere [12] Leute, und die welche gar [13] nichts [14] haben, sind die ärmsten [15]. Der Mann, die Frau und das älteste Kind waren zu Hause. Die Gänse leben gewöhnlich zwanzig Jahre.

טייטשווארטער צו דיא ביישפיעלע.

1 טינט .— 2 גארטען פון חיות .— 3 חכמות, ידיעות .— 4 אך! אוי!— 5 אומגליקליך .— 6 זענין .— 7 גאר נישט .— 8 אויסגעלערנט .— 9 ארם .— 10, 11 עס איז דא .— 12 ארמערע .— 13, 14 גאר נישט .— 15 דיא ארמסטע .—

אויפגאבע

1) מאך דיא 5 נומערן פון דער אויפגאבע וואס שטעהט נאך דען פריהריגען לעזעשטיק (זייטע 41).

2) מאך דיר 10 רובריקען, אויף יעדער שרייב אויף איין נאמען פון דיא 10 רעדעטהיילען, דערנאך וועסט דוא אויסקלייבין דיא ווארטער פון דיא ביישפיעלע, און יעדעםווארט וועסט דוא אריינשרייבין אין זיין ריכטיגער רובריקע, למשל דען זאטץ: דיא טינטע איזט שווארץ.— וועסט דוא שרייבין דאס ווארט: „דיא" אין דער רובריקע פון ארטיקעל.— „טינטע" אין דער רובריקע פון הויפטווארט, „איזט" אונטער דען צייטווארט, „שווארץ" אונטער דען אייגענשאפטסווארט, און אזוי יעדעס ווארט פון אללע זאטצע ביז צום לעצט ביישפיעלע.

אנמערקונג. דוא מוזט וויססען, אז דיא ווארטער „איזט", „זינד", (זייא זענען) געהערען צום רעדעטהייל צייטווארט, דאס

דאס קענסט דו יעצט נאך נישט פערשטעהן דעם טעם, פאר וואס דאס איז צייטווארטער. נאר וועסט עס ערשט שפעטער געוואהר ווערן. אזוי אויך פערשטעהסט דו נאך נישט, אז די ווערטער, נאך, ניכטס, הייטע, זענען אומשטאנדסווארטער.

אין דיזעם שטיקעל פון די ביישפיעלע זענען דא:

געשלעכטסווארטער 12. — הויפטווארטער 17 — אייגענשאפטסווארטער 9. — צאהלווארטער 1. — פירווארטער 9. — צייטווארטער 21. — פארווארטער 3. — אומשטאנדסווארטער 9. — בינדעווארטער 8. — אויסרופונגסווארט 1. —

איך ווייס אז עס וועט דיר נאך יעצט שווער זיין, אויסצוקלויבן און צו צו פאסען יעדעם ווארט צו זיין רעדעטהייל, איבערהויפט וועסט דו נאך בלאנדזשען אין די לעצטע 4 רעדעטהייטען, וויא מען קענן זיך לייכט טועה זיין. אלזא זאלסט דו דערוויל דאס מאכען וויא דו קענסט, און אין קינפטיגען העפט וועל איך דיר געבען דארויף א שליסעל, וועסט דו קענען פערגלייכען וואס האסט געמאכט גוט, און וואס שלעכט.

פיעלע וועלין פרעגין, צו וואס ניצט דאס צו וויסען צו וועלכעם רעדעטהייל יעדעם ווארט געהער? מוז איך דיר דאס ערקלעהרן, אז יעדעם רעדעטהייל האט זיך זיינע כללים אין דער גראממאטיק, און אז ווייסט נאר דעם כלל פון איין רעדעטהייל, ווייסט דו דאך שוין דעם כלל פון טויזענטער ווערטער וואס געהערין צו דיזען רעדע־טהייל, ברויכסט דו נישט צו ארבייטען ביי יעדעם ווארט בעזונדער: אז וועסט אבער נישט וויסען צו וועלכעם רעדעטהייל דאס ווארט געהער, וועסט דו גאר קיין נוטצען האבין פון דעם כלל.

Fünfzehnte Lection

11 טֶעס לֶעזֶעשְׁטִיק

Die vier Mäntel . דיא 4 מאנטלען

Ein Spitzbube[1] schlich[2] sich in ein Haus, wo viele Kostgänger[3] waren, stahl[4] drei Mäntel, und ging[5] davon[6]. Auf der Treppe[7] begegnete ihm ein Student (שטודענט), der auch in dem Hause wohnte[8]. Dieser fragte[9] ihn, wo er mit den Mänteln hin wolle[10].

Der listige[11] Spitzbube antwortete[12] „Es sind[13] die Mäntel einiger[14] Herren aus diesem Hause; sie[15] haben Fettflecke[16] die soll ich herausmachen[17]"

„Ei gut"—sagte der Student—„so reinigen Sie den meinigen[18] auch!". Und mit diesen Worten, gab[19] ihm[20] der Student seinen schönen Mantel noch dazu. Der Spitzbube versprach[21] zwar[22] die Mäntel recht[23] bald[24] wiederzubringen[25], hat aber nicht Wort gehalten.

Er ging und soll heute noch wiederkommen[26].

טֵייטְשְׁוָוארְטֶער צום 11 טֶען לֶעזֶעשְׁטִיק

1 א גנב , א שווינדלער. — 2 האט זיך אריינגעגנבת. — 3 סטאלאָווניקעס , מענשען וואס עססען דארט. — 4 האט געגנבט . — 5 איז אוועקגעגאנגען. — 6 פון־פאנען . — 7 אויף דיא שטיעגען . — 8 האט געוואָהנט . — 9 האט געפרעגט. — 10 וויל. — 11 שווינדלער , (נוכל , בעל ערמה) . — 12 האט געענטפערט. — 13 דאס זענין . — 14 פון עטליכע. — 15 זייא. — 16 פלעקקין פון פעטטיגקייט. — 17 ארויס־נעמען, אויספוטצען. — 18 מיינעם. — 19 האט ער געגעבען. — 20 עהם. — 21 האט צו געזאגט. — 22 באמת , אמנם , הגם. — 23 , 24 תיכף בלי איחור. — 25 צוריקצוברינגען. — 26 צוריקקומען. —

אויפגאבע .

מוה דאסועלבע וויא ביי דעם פריהריגען לעקשיק .

Sechzehnte Lection

Von dem Geschlechte und Artikel , איבער דען מין

§ 17.

יעדעם הויפטווארט מוז געהארען צוא איינעם פון דיא 3 מינים :
männlich (לשון זכר), weiblich (לשון נקבה), fächlich (סתם).
למשל : „דער פאטער“ (זכר) , „דיא מוטטער“ (נקבה) , „דאס קינד“ (סתם) . אזוי אויך ביי נישט לעבעדיגע זאכען , למשל : „דער טיש“ (זכר) , „דיא וואנד“ (נקבה) , „דאס פענסטער“ (סתם) .

אנמערקונג . דוא מוזט וויססען ליבער שילער ! אז דער מין איז נישט גלייך אין אללע שפראכען . אין איין לשון קענן זיין א ווארט זכר , אין דעם אנדערן לשון קענן עס זיין נקבה אדער סתם , למשל : אין לשון קודש איז „אבן“ נקבה (והאבן הזאת , אבנים גדלות) , אין דייטשען אבער זאגט מען „דער שטיין“ בלשון זכר ; אויף זארגאן זאגסט דוא „דער לאמפ“ זכר , אויף דייטש „דיא לאמפע“ נקבה . אין יידיש „דיא ברינע“ , אין דייטשען „דער ברונען“ . אין ליטא זאגין נאר יודען „דיא קאפ“ פעהלערהאפטיג , עס ברויך זיין „דער קאפף“ . אזויא זאגען אויך יודען „דיא טהעע“ אנשטאטט „דער טהעע“ .

דיא סימנים וויא אזויא צוא דערקענען א ווארט , צו וועלכעם מין עס געהאר , וועל איך דיר באלד איבערגעבין , ווען איך וועל מיט דיר רעדען פון הויפטווארט אין דער קינפטיגע לעקציאן .

§ 18.

דורך דען ארטיקעל אדער געשלעכטסווארט, ערקענט מען וואס פאר א מין דאס הויפטווארט איז, וואס פאר צאהל עס איז (לשון רבים אדער לשון יחיד). אויך בעצייכענט דער ארטיקעל, אויב דאס הויפטווארט איז א בעקאנטע זאך אדער איין אונבעקאנטע. דענן עס איז דא צווייערלייא ארטיקלען, היינו דער בעשטימענדע ארטיקעל. „דער, דיא, דאס“, און דער אונבעשטיממענדע ארטיקעל „איין, איינע, איין“. — איך זאג

Der Tisch, die Wand, das Haus,

רעד איך פון א בעקאנטען טיש, א בעקאנטע וואנד, א בעקאנט הויז, ווענן איך זאג אבער „איין טיש האט פיער פיססע“, מיין איך ניט א בעקאנטען טיש, נאר גלאט אין דיא וועלט אריין יעדען טיש, אדער איך זאג „איינע מוטטער ליעבט איהר קינד“, „איין קינד מוסס עהרען (בכבוד האלטען) זיינע עלטערן“, רעדט מען דא פון איין אונבעקאנטע מוטטער, פון איין אונבעוואוסט קינד,

דער בעשטיממענדע ארטיקעל איז דאס זעלבע וויא דיא „ה״א הידיעה“ אין לשון הקודש. דער חי׳וק איז נאר אז דיא ה״א הידיעה ניצט צוא אללע מינים, הן זכר הן נקבה, אין דייטשען אבער, איז דא אויף יעדען מין בעזונדער א ווארט, „דער“ אויף זכר, „דיא“ אויף נקבה, „דאס“ אויף סתם.

דער אונבעשטיממענדע ארטיקעל איז וויא א ווארט אויף לה״ק אהן א ה״א הידיעה, צום ביישפיעל, איש (איין מאנן), אשה (איינע פרויא), נאר אויף זארגאן זאגט א יוד פערגרייזט, בייא אללע מינים דאס ווארט „איין“ היינו דוא זאגסט „איין פאטער, איין מוטטער, איין קינד“ אומעטום אלץ „איין“, ווייל א יוד זאגט וואס איז מיר דארט דיא נפקא מינה, איין איז איין, אויף דייטש אבער מוזט דוא בעמערקען, אז אויף זכר איז „איין“, אויף נקבה איז „איינע“, אויף סתם איז אזוי וויא בייא זכר, אויך „איין“.

ein Vater, eine Mutter, ein Kind אלזא

א הויפטוואָרט קען שטעהן אים זאַץ אַנטוועדער בּלשון יחיד

Einzahl, Singular

ווען מען רעדט נאָר פון איין זאַך, אָדער בּלשון רבּים

Mehrzahl, Plural

ווען מען מיינט מיט דען וואָרט פיעל אַזאַלכע זאַכען. למשל „דאס לאַנד“ איז איינצאַהל, וויל מען מיינט דאָ איין לאַנד, אָבער „די לאַנדער“ מיין איך פיעל לאַנדער, אָדער וועניגסטענס מעהר וויא איינס, קענן זיין צוויא (מעהר וויא איינס איז שוין מעהרצאהל).

Die Beugefälle § 19.

אַזוי וויא די ווייסט שוין, איז דער אַרטיקעל וויא אויך דאס הויפטוואָרט איינס פון די 6 רעדעטהיילע וואס פערענדערן זיך, מוזט דוא יעצט וויסען אַז זייא קענען זיך פערענדערן אויף 4 אופנים אין דער איינצאהל, אונ אויף 4 אופנים אין דער מעהרצאהל. זייא הייסען אין דייטשען 4 בייגעפּאַללע Casus (קאַזוס). (אין מאַנכע שפּראַכען איז דא 6 אָדער 7 זאַלכע בייגעפּאַלע (Падежи), אין דייטשען איז נאָר דאָ 4).

א) דער ערשטער פאַלל איז יחס הישר (Nominativ). ווען דוא זאָגסט אַזוי אַ זאַץ וואס מען קען דאַרויף פרעגען „ווער?“ אָדער „וואס?“, צום ביישפּיעל דוא זאָגסט: „דער פאַטער איזט צו הויזע“ (איז אין דערהיים), האט גראַד איינער נישט דערהערט דען גאַנצען זאַץ, נאָר די לאַצטע ווערטער, פרעגט ער דיך איבער „ווער איז צוא הויזע?“ ענטפערסט דוא „דער פאַטער“, דאס הייסט דען בלויסען שורש פאַן וואָרט, אָהן אַ שום פערענדערונג. אָדער „דאס הויז איזט שאָן“, געשיקט זיך די פראַגע „וואס איזט שאָן?“ איזט די אַנטוואָרט „דאס הויז איזט שאָן“.

ב) דער צווייטער פאַלל איז יחס הסמיכות Genitiv ווען דוא זאָגסט אַ זאַץ וואס מען קען דאַרויף פרעגען „וועסען?“ (וועמ'ס?) למשל: „דאס הויז דעם פאַטערס“ (דעם פאַטערס הויז), דאָ געשיקט זיך די פראַגע „וועסען“ הייסט „וועסען הויז?“ (וועמ'ס הויז) איז

דיא אנטוואָרט „דעם פּאַטערס“ , דאָ איז שוין דער אַרטיקעל „דער“ פערענדערט געוואָרען אויף „דעם“ , אונ דאָס הויפּטוואָרט „פּאַטער“ אויף „פּאַטערס“ .

ג) דער דריטטער פּאַלל איז יחס שאליו (Dativ) . ווען דוא זאָגסט אַ זאַטץ וואָס געשיקט זיך דארויף דיא פראַגע וועם ? (וועמען ?) למשל „וועם האָסט דוא דאָס געלד געגעבען ?“ איז דיא אנטוואָרט „דעם פּאַטער האָבּע איך עס געגעבּען“ , דאָ ווערט נאָר פערענדערט דער בּלויסער אַרטיקעל „דער“ אויף „דעם“ . אונ דאָס הויפּטוואָרט „פּאַטער“ בּלייבּט אין דיזעם פּאַלל אונפעראַנדערט .

ד) דער 4 טער פּאַלל איז יחס הפּעול Accusativ אַקוזאַטיף ווענן דוא זאָגסט אַ זאַטץ וואָס פּאַסט דארויף דיא פראַגע wen, , ווען *) (וועמען) , למשל איך האָבּע דען פּאַטער געזעהען“ , דאָ ווערט אויך דער אַרטיקעל „ד ע ר“ פעראַנדערט אויף „דען“ . אונ דאָס הויפּטוואָרט „פּאַטער“ בּלייבּט אונפעראַנדערט .

אנמערקונג . איך ווייס אַז דען דריטטען , אונ 4 טען פּאַלל , איז דיר אַ בּיסעל שווער צו פערשטעהן , דאָס איז דאריבּער וויל אויף יידיש מאַכסט דוא נישט קיין אונטערשיד צווישען „וועם“ אונ „ווען“ , בּייא דיא בּיידע פּאַללע זאָגסט דוא אין זאַרגאָן אַללעס איינס „וועמען“ היינו „וועמען האָסט דוא געגעבּין“ אונ „וועמען האָסט דוא געזעהן“ ; אין דייטשען אָבּער איז אַ חילוק צווישען אַזאלכע 2 זאַטצע , אַזוי וויא דוא וועסט דאָס שוין שפּעטער געוואַהר ווערין . אַז מען זאָגט „דעם פּאַטער“ איז דאָס דער 3 טער בּייגעפּאַלל , אָבּער „דען פּאַטער“ געהער צום 4 טען פּאַלל . דיא פראַגע אויף דען 3 טען פּאַלל איז wem ? (וועמען) , אונ אויף דען 4 טען פּאַלל איז דיא פראַגע wen ? (ווען) , אָבּער נישט „וועמען“) .

*) זאָלסט לעזען דאָס וואָרט „ווען“ , דיא ע וויא אין וואָרט „וועמען“ , נישט אַזויא וויא דיא ע אין וואָרט „ווענן“ , וויל דאָ שטעהט נאָר איין n נישט 2 . — „ווענן“ איז טייטש „מתי“ , אונ „ווען“ איז טייטש „את מי“ . —

איך שטעלל דיר דא דיא 4 בייאגעפאללע מיט זייערע פראגען
בלשון יחיד.

בייגעפאלל	פראגע	ארטיקעל	הויפטווארט	זאטץ
Nominativ.	wer?	der	Vater.	der Vater ist zu Hause.
Genitiv.	wessen?	des	Vaters.	das Haus des Vaters ist schön.
Dativ.	wem?	dem	Vater.	ich habe dem Vater die Uhr [gegeben.
Accusativ.	wen?	den	Vater.	ich habe den Vater gesehen.

דיא פעראנדערונג פון די 4 בייגעפאללע, רופט מען אין דייטשען
דעקלינאציאן, נטיה — Declination

§ 20..

יעצט אז פערשטעהסט שוין דיא 4 בייגעפאללע, וועללען מיר
דערווייל לאזען שטעהן דיא דעקלינאציאן פון הויפטווארט, אונ מיר
וועללען בעטראכטען דיא דעקלינאציאן פון ארטיקעל אליין.

דער ארטיקעל ווערט אזוי דעקלינירט:

דער בעשטימענדע ארטיקעל אין דער איינצאהל.

	מאנליך	ווייבליך	זאכליך
1	der	die	das
2.	des	der	des
3.	dem	der	dem
4.	den	die	das

דיא מעהרצאהל פון בעשטימענדען ארטיקעל איז פיר אללע
דרייא געשלעכטער אזוי:

1 die, 2 der, 3 den, 4 die.

דער אונבעשטימענדע ארטיקעל

	מאנליך	ווייבליך	זאכליך
1.	ein	eine	ein
2.	eines	einer	eines
3.	einem	einer	einem
4.	einen	eine	ein

דער אונבעשטימענדע ארטיקעל האט קיינע מערצאהל.

אויפגאבע .

1) לערן דיך אויס בע״פ דיא 4 פראגען פון די 4 ביינעפאללע , היינו :

N. wer? was?; G. wessen?; D. wem?; A. wen?.

2) לערן דיך אויך אויסענווייניג דיא דעקלינאציאן פון בעשטימטענדען אונד פון דען אונבעשטיממענדען ארטיקעל .

Siebzehnte Lection

---

§ 19.

Das Geschlecht des Hauptworts,

אז מען וויל דערקענגין א ווארט צוא וועלכעם מין עס געהער , ערקענט מען עס ענטוועדער פון דער מייטש , אדער פון דער ענדונג (אויף וואס פאר בוכשטאבין עס לאזט זיך אוים) , אונ אמטייסטען פון פראקטיק .

איך גיב דיר דא סימנים , וויא וייט מאגליך איז צוא ערקענין דען מין .

מאנליכעס געשלעכט (לשון זכר) masculinum זענין פון דער מייטש : אללע לעבענדיגע געשאפפע (בעשעפנישען) וואס זענין זכרים ;

נעמען פאן גייסטער אונ פאן רוחות ; נעמען פון יאהרעסצייטען , געגענדען פאן דער וועלט , מאנאטע , (חדשים) , טאג פון דער וואך , אונד שטיינער .

למשל: Der Mann, der Bär, der Engel (מלאך), der Herbst, der West (מערב זייט), der Januar, der Montag, der Marmor.

מאנליכעס געשלעכט זענין פאן דער ענדונג :

ווארטער וואס ענדיגען אויף דיא זילבען

er, el, en, ig, ing, ich, icht

Der Leser, der Schwefel (שוועבעל), der König, der Jüngling (יונגל), der Teppich (דיוואן), der Habicht (א מין פויגל, יאסטרעב), der Samen (זאמען זרע).

אונ נאך אנדערע אזאלכע ווארטער.

ווייבליכעס געשלעכט (לשון נקבה) feminimum זענין פון טייטש נעמען פון נקבות ביא מענשין *) אונ חיות, מאנכע נעמען פון טייכען, בלומען, ביימער אונ פרוכטען.

die Schwester, die Katze, die Donau (דער טייך דאנויא), die Wolga, die Eiche (דאנב), die Rose (שושנה, דיא רויז), die Birne. (דיא בערן, אגס).

ווייבליכעס געשלעכט פון דער ענדונג זענין: הויפטווארטער ע״פ רוב וואס ענדיגען אויף.

in, e, ei, heit, iei, ung, ift, ucht, schaft, acht, uft, unft, die Nachbarin (שכנתע), die Liebe (אהבה), die Malerei מאלערייא, (מלאכת הציור), die Gesundheit, die Hoffnung, die Macht, die Freundschaft, die Frucht, die Luft, die Vernunft (תבונה, שכל), וכדומה.

אויך פרעמדע ווארטער וואס דיא דייטשע שפראכע האט זיך געליגען ביא אנדערע שפראכען) וואס ענדיגען אויף

ät, enz, ik, ion,

die Universität, die Audienz (ראית פנים), die Grammatik. die Religion, die Lection וכדומה.

זאכליכעס געשלעכט (סתם) neutrum איז צוא ערקענען פון טייטש: נעמען פון לעבענדיגע געשאפפע (בעשעפענישען), וואס זענין מין סתם; נעמען פון לאנדער, שטאט אונ דארפער, אונ פון מעטאלען (מתכות), אונ ווארטער על פי רוב וואס פאנגען אן מיט Be אדער Ge למשל:

Das Kind, das Pferd, das Deutschland, das War=

---

*) אויסגענאממען: „דאס ווייב" „דאס מאדכען", דאס פרויליין" (בתולה), „דאס פרויענצימער" (נקבה)

schau, das Grochow, das Gold, Das Beschläge, (דאס בעשלאג) (פֿין טהירען, פענסטער), das Gebirge, (געבירגע , הררים) ובדומה.

ואבגעלייבעם געשלעכט איז צו ערקענען פון ענדונג די הויפטווארטער וועלכע ענדיגען אויף :

chen, lein, niß, sal, sel, thum, tel, ad, ech, ot.

Das Mädchen (מיידעל , נערה), das Vöglein (דאס פייגעלע), das Geheimniß (סוד), das Schicksal (גורל), das Räthsel (חידה), das Fürstenthum (די מדינה וואס געהער צו פירשט א), das Viertel, das Bad (מרחץ, באד), das Pech (כמפלא), das Lot (א לויט).

אויך פרעמדע הויפטווארטער וואס ענדיגען אויף

at, ent, et, iv, o, um.

למשל : Das Doctorat (דער טיטל דאקטאר, כבוד הדאקטאריא) das Regiment (גדוד , פאלק), das Motiv (סבה , סברא), das Echo (ווידערקול), das Gymnasium.

§ 20.

אזעלכע הויפטווארטער וואס זייא זענין צוזאמענגעזעצט , ד"ה אז צווייא ווארטער זענין איין ווארט , האט עס דם געשלעכט פון לעצטין ווארט נישט פון ערשטין , למשל : das Frauenzimmer (נ.קבה) , דאס ווארט באשטעהט פון ווארט „די פרויא" אונ פון „דאס צימער" , זאגט מען נישט „די פרויענצימער" ווייא דאס געשלעכט פון ערשטין ווארט) נאר פון צווייטען ווארט „דאס פרויענצימער" . אזוי אויך Das Handtuch (האנטוך) , דאס איז פון „די האנד" , אונ פון „דאס טוך" . זאגט מען „דאס האנדטוך" , אדער der Handschuh (הענטשקע) , פון „די האנד" אונד „דער שוה" , בייא די אלע געהט מען מיט דען געשלעכט נאך דען צווייטען ווארט — וועסט האבין דאבייא א סימן „תפוס לשון אחרון" אדער „התאה גבר" .

§ 21.

עס איז נאך דא הויפטווארטער וואס דאס איינענע ווארט , אין

איין געשלעכט האט עס אזוי איין מייטש, אונ אין איין אנדער געשלעכט האט עס איין אנדערן מייטש. למשל:

der Band (כרך, א בוך), das Band (א באנד); der Erbe (יורש), das Erbe (ירושה); der Thor (א נארר), das Thor (שער, א טהויער).

פון זאלכע ווארטער וועלין מיר שפעטער נאך רעדין.

דאסווארט זאגט מען Waise אין ביידע געשלעכטער. „דער וואיזע" (יתום), אדער „דיא וואיזע" (יתומה).

עס גיעבט אויך מאנכע הויפטווארטער, וועלכע ווערין בענוצט נאר אין לשון יחיד. למשל:

die Butter (חמאה, פוטער), die Milch, die Faulheit, (עצלות), der Stolz (גאוה), das Lesen, das Gute (דאס גוטס) (הטוב), וכדומה.

אנמערקונג. איבערהויפט בעגריפסנאמען (שם המקרה) קומען בלשון יחיד, למשל „דער צארן", „דאס לעבין", „דיא געזונדהייט", דיא צופריעדענהייט" וכדומה.

עס גיעבט אויך מאנכע הויפטווארטער וועלכע ווערין נאר בענוצט אין לשון רבים, אונ קיינמאל בלשון יחיד, למשל:

die Einkünfte (הכנסות), die Eltern, die Zinsen (פראצענט), die Ostern (חג הפסח), die Pfingsten (חג השבועות), die Geschwister (ברידער אונד שוועסטער), die Truppen (מיליטער), die Eheleute (דאס פאר פאלק), die Kosten (קאשטען).

אט דאס זענין א ביסער כללים אונ סימנים, ווי ווייט מאגליך איז, וויא אזוי צוא ערקענגין דאס מין פון הויפטווארט, עס גיעבט אבער פיעלע אויסנאהמען (יוצאים מן הכלל) דאס קענן מען נור ריכטיג אלעס וויסען פאן פיעל לעזין, שרייבען אונ פאן בענוטצען דיא שפראכע פראקטיש.

אויפגאבע

1) יעדעס ווארט וואס איז דא פארגעקומען אין דיזער לעקציאן זאלסט דוא דיר אויפשרייבין איבערזעצט אויף יידיש, מיט יידישע בוכשטאבען, צום ביישפיעל „גאלד", „חידה", „גורל", וכדומה.

2) דערנאך זאלסט דוא דיא יידישע ווארטער נאך אמאהל איבער־שרייבין חאפענדיג אונ אהן דען ארטיקעל, צום ביישפיעל, זאלסט שטעללין א ווארט פון דיא ערשטע, דערנאך פון דיא לעצטע, דער־נאך פין מיטטען, ביז וועסט האבין אויפגעשריבען אויף יידיש אללע ווארטער צווארפין, איינס זאל גאר נישט זיין קיין מחותן מיט דען אנדערין.

3) אז וועסט שוין האבין א צעטיל פון דיא אללע ווארטער וואס זענין געשטאנין אין דיזער לעקציע, אויסגעמישט, זאלסט דוא יעדעס ווארט איבערזעטצין פון דיין יידישען צוריק אויף דייטש, אונ זאלסט צוא שטעללין דיין ארטיקעל לויט דיא כללים וואס האסט דא געלערענט אבער נאר פון קאפ.

4) נאכדעם ויא האסט שוין אללעס איבערזעצט מיט דייטשע בוכשטאבען, זאלסט דוא אבזוכען יעדעס ווארט אין דיזער לעקציאן. אונ נאכזעהן אויב האסט גוט אויסגעלעגט, אונ פערעכטין די גרייזין וואס האסט געמאכט.

פון דיזער ארבייט וועסט דוא האבין עטליכע נוטצען.

א) וועסט דיך איבען אים שרייבין.

ב) וועסט נעמין בזכרון יעדעס ווארט ווי עס הייסט אויף דייטש;

ג) וועסט דיך אויסלערנין ריכטיג אויסלעגין דיעזע ווארטער.

ד) וועסט דיך איבען אין דיא רעגעלן (כללים) פון מין, וועלכעס איז איין זעהר נעטהיגע זאך, צוא ערקעננין א ווארט וואס פאר א מין עס איז.

Neunzehnte Lection

Das Hauptwort.

§ 22.

אזוי וויא דוא ווייסט שוין אללע רעגעלן וואס זענין נוגע צום ערשטין רעדעטהייל, היינו צום ארטיקעל, געהן וויר צום צווייטען רעדעטהייל, צום הויפטווארט.

אין דעם הויפטווארט איז דא איינינע פערשיעדענע סארטען (גאטטונגען), מאנכע הויפטווערטער געהערין צוא דיזער גאטטונג, אונ מאנכע צוא איין אנדער גאטטונג, אלזא וועל איך דיר דיעזע גאטטונגען ערקלעהרין.

1) Eigennamen (שם עצם פרטי), собственныя,

Nomen proprium.

דאס זענין נעמען פון מענשין, פון שטאט, לאנדער, טייכין, אוי טער. ווענן מען זאגט אזויא א ווארט, מיין איך נאר דאס איינציגע, קיין אנדערם נישט, למשל:

למשל: שמואל Samuel, יוסף Joseph, Paris, Italien, Weichsel (וויסעל).

אזוי א ווארט בענוטץ איך נאר אויף דער איינער זאך, נישט אויף קיין אנדערע. ווייכסעל מיין איך נאר דען טייך ווייכסעל, נישט קיין אנדערין: שמואל, יוסף, מיין איך נאר דען איינען מענש וואס הייסט אזוי.

2) Gattungsnamen שם עצם כללי, нарицательныя

Appellativum.

דאס זענין בנעמט אללע ווערטער וואס מיט איין ווארט מיין איך אללע גאטטונגען פון דיזען מין, למשל, מענש, בוים, פיש.

ווענן איך זאג למשל: דער מענש איזט שטערבליך (ער מוז שטערבין), אדער: דער פיש שווימט, מיין איך דאמיט אללע

מענשין, אללע פיש, דאס הייסט, אז יעדער מענש מוז שטערבין, יעדער פיש קענן שווימען:

3) Sammelnamen שם הקבוץ, собирательныя Collectiva.

דאס זענין ווארטער, וואס איין ווארט בעדייטעט א זאמלונג פון פילים גלייכע, וואס יעדעס פון דיעזע זאמלונג האט גאר איין אנדערן נאמען. למשל: Das Volk, א פאלק בעשטעהט פון פיעל איינציגע מענשין, וואס יעדער בעזונדער האט דען נאמען מענש, און אללע צוזאממען הייסען פאלק. אזוי אויך der Wald, das Heer (חיל). יעדעס בעזונדער הייסט בוים; סאלדאט, פיעלע בוימער צוזאממען הייסען „וואלד", פיעלע סאלדאטין צוזאממען הייסין „העער" (מיליטער).

4) Stoffnamen שם החומר, вещественныя Materialia.

דאס זענין ווארטער וואס א קליין שטיקעל האט דענזעלבין נאמין וואס פיעל, למשל: das Wasser (א ביסעל הייסט וואססער, און א סך הייסט אויך וואססער. לאפוקי אבער א שטיקעל וואנד הייסט נישט וואנד, א שטיקעל טיש הייסט נישט טיש). אזוי אויך „דער האניג", „דיא מילך", „דאס גאלד", „דער וויין" זענין שטאפפנאמען.

Dreizehntes Lesestück

Friedrich ist mein Freund. Warschau ist eine Stadt. Italien ist ein Königreich. Grochow ist ein Dorf. Die Weichsel ist ein Fluß. Der Fisch schwimmt. Der Schüler lernt. Das Heer besteht [1] aus Soldaten. Dieser Wald ist groß. Aus Milch bereitet [2] man [3] Butter [4] und Käse. Der Wein ist süß. Die Schönheit vergeht [5], die Tugend währt [6] ewig [7]. Rußland ist ein Kaiserthum. Der Kaufmann verkauft Zucker, Thee und Reis.

Zufriedenheit ist das größte Glück. Bei meinem Onkel[8] waren gestern gegen[9] dreißig Personen[10].

ווערטשווארטער פון 13טען לעזעשטיק

1 קומט ארויס. — 2, 3 מאכט מען. — 4 פוטטער. — 5 געהט אוועק. — 6 געדויערט. — 7 אייביג. — 8 פעטטער. — 9 בערך, א קייגין. — 10 פער-שוינין. —

אויפגאבע.

1) מאך דיעזעלבע נוממערן וויא נאך יעדען לעזעשטיק.

2) מאך דיר 5 רובריקען, שרייב אויף יעדער רובריקע איינם פון דיא 5 טהיילע פון הויפטווארט, היינו:

א) אייגעננאמען. ב) גאטטונגסנאמען. ג) זאממעלנאמען.

ד) שטאפפנאמען. ה) בעגריפפסנאמען.

3) שרייב יעדעס הויפטווארט פון דען לעזעשטיק אונטער זיין רובריקע. למשל: „פריעדריך" אין דיא רובריקע פון אייגענ-נאמען. „פריינד" אונטער גאטטונגסנאמען, „מילך" אונטער „שטאפפנאמען", „שאנהייט" אונטער בעגריפפסנאמען, אונ אזוי ווייטער. אין דיזעם לעזעשטיק געפונען זיך אייגעננאמען 6, גאטטונגסנאמען 12, זאממעלנאמען 2, שטאפפנאמען 7, בעגריפפסנאמען 4.

Zwanzigste Lection

(המשך) Das Hauptwort

§ 23.

יעדעס הויפטוואָרט קענן זיין אין דער איינצאהל לשון יחיד.

Singularis, единственное число.

ווענן מען רעדט פון איין זאך; אָדער אין דער מעהרצאהל

Pluralis, множественное число.

ווענן מען רעדט פון פיעל זאכין פון דעם מין, למשל: דער פאטער (איינצאהל), דיא פאטער (מעהרצאהל), דער טיש (איינצאהל), דיא טישע (מעהרצאהל).

§ 24.

אזוי וויא דו ווייסט שוין וואס עס זענין דיא פיער בייאגעפאלע, ווערט יעדעס וואָרט פערענדערט אויף פיער אופנים אין דער איינצאהל. און אויף פיער אופנים אין דער מעהרצאהל, אָבער נישט אללע הויפטוואָרטער ווערין גלייך פערענדערט לויט איין כלל. נאר מאנכע הויפטוואָרטער ווערין דעקלינירט אזוי. און מאנכע גאר אנדערש.

דאריבער ווערין איינגעטהיילט אללע הויפטוואָרטער אין דרייא פארמען, און ווענן דוא ווילסט אמאהל דעקלינירען א הויפטוואָרט, ברויכסט דוא ערשטענס וויססען, צוא וועלכער פארמע דאס הויפטוואָרט געהער, און ווען דוא וועסט נאר דאס וויססען, און וועסט קענין דיא דעקלינאציאן פון יעדער פארמע, קענסט דוא שוין אללע כללים וואס זענין נוגע צום הויפטוואָרט, און וועסט שוין קענין איינם פון דיא גרעסטע חלקים גראממאטיק, זאלסט נישט מיינען, אז דאס איז שווער צוא וויססען, דענן אז וועסט דאס נאר נעמין אויף דיא

געדאנקען , אונ וועסט אזוי טוהען , וויא איך גיב דיר אויף אין דיא אויפגאבען, וועסט דוא אליין זאגין אז עס איז גאר איין שפילעביל, ואין לך דבר שעומד בפני הרצון (געגען דען ווילען , איז גאר נישט פערהאנדען קיין שווערעס) .

§ 25.

א) צו דער ערשטער פארמע , ד"ה צו דער ערשטער דעקלינאציאן, געהערין נאר הויפטווארטער מאנליכע לעבענדיגע וואס ענדיגען זיך אויף e , למשל :

der Löwe, der Affe (די אפף).

דער סימן פון דיזער דעקלינאציע איז , (ביא דיא ווארטער וואס ענדיגען אויף e), אז אין 1 טען ביאגעפאלל שטעהט דער שורש אליין, אונ ביא אלע איבריגע ביגעפאללע , (הן אין איינצאהל הן אין מעהרצאהל) שטעלט מען צום לעצט n :

Erste Declination

	ליחיד	לרבים
1.	der Knabe	die Knaben
2.	des Knaben	der Knaben
3.	dem Knaben	den Knaben
4.	den Knaben	die Knaben

ב *) לויט דיזער דעקלינאציאן דעקליניערען זיך פרעמדע ווארטער וואס ענדיגן אויף ad, at, kt, st, ent, et, ph, ar, om, g, ch, ai, דיזע ווארטער אבער בעקוממען אין אלע ביגעפאללין en

למשל: der Kamerad, des Kameraden, dem Kameraden den Kameraden.

אזוי אויך אין דער מעהרצאהל אלעם אויף en

---

*) דיזע ווארטער פון כלל ב, אונטערשיידען זיך פון דיא ווארטער פון כלל א. — דיא ערשטע (היינו ווארטער וואס ענדיגען אויף e) בעקוממען אין אללע ביגעפאללען נאר n . דיזע אבער פון כלל ב בעקוממען אין אללע ביגעפאללען en .

ט) צו דיזער דעקלינאציאן געהערין אויך נאמין פון פאלקער
וואס ענדיגען אויף ach, at, ak, ar, it, k : למשל

der Wallach, (וואלאך), Kosak, Kalmuk, der Jude, der Russe, der Pole. *)

דיזע בעקוממען אויך צום רעצט en אין אללע ביינעפאללען.

des Kosaken, dem Kosaken, dem Juden א. ז. וו. **)

י) צו דיזער דעקלינאציאן געהערין אויך הויפטווארטער מאנכע, מייסטענטהיילס איינזילביגע, למשל:

der Bär, der Prinz, der Graf, der Ochs, der Mensch.

אונ נאך עטליכע וואס וועל דיר א ביסעל שפעטער אויסרעכנין. וועלכע האבין אויך אין אללע ביינעפאללין en, למשל: des Menschen

כ) צו דיזער דעקלינאציאן געהערין נאך מאנכע ווארטער, למשל:

der Glaube (אמונה), der Friede (שלום), der Gedanke.

אונ נאך עטליכע וואס וועל דיר א ביסעל שפאטער אויסרעכנען. נאר דיזע ווארטער בעקוממען אין צווייטען ביינעפאל ns, אין אללע איבריגע אבער n, למשל:

der Friede, des Friedens, dem Frieden, den Frieden.

אנמערקונג. דאס הויפטווארט Herr געהער אויך צוא די איינזילביגע ווארטער פון כלל ד. נאר עס האט איין אויסנאהמע אז אין דער איינצאהל האט עס נישט נאר en בלוים n אבער אין דער מעהרצאל האט עס en. למשל:

der Herr, des Herrn, dem Herrn, den Herrn.
die Herren, der Herren, den Herren, die Herren.

---

*) מאנכע נאמען פון פאלקער אויף e געהערין צו כלל א, היינו: „רוססע" „פאלע", „יודע". דיזע האבין זייער אייגענם e, בעקוממען זייא נאר n, למשל: דער יודע, דעם יודען, דעם יודען. דען יודען, וכדומה.

**) דיא דרייא אותיות זענין ראשי תיבות „אונד זא ווייטער".—

אויפגאבע.

1) דעקלינירט שריפטליך, דערנאך מינדליך דיזע הויפטווארטער, זייא געהן אזוי וויא קנאבע, דען זייא ענדיגען אויף e).

der Hase (דער האז, ארנבת), der Löwe, der Rabe (ווראנא, עורב), der Riese (ריז, ענק), der Sclave, der Zeuge (עד), der Affe, der Bube (יונגעל), der Bediente, (משרת), der Bote (שליח).

2) דעקלינירט דיזע הויפטווארטער וועלכע געהען ווית כלל ב'.

der Soldat der Student, der Advokat, en וואס ענדיגען אויף der Patient (פאציענט, חולה), der Astronom (חוזה בכוכבים, שטערנזעהער), der Elephant (העלפאנט).

3) דעקלינירט דיזע הויפטווארטער, וועלכע געהן ווית כלל ג. וייל זענין פאלקסנאמען, למשל:

der Magyar, (לעז „מאדויאר", אזוי הייסט איין אונגער) der Tatar (דער טאטער, קדר), der Kalmuk, der Kroat, der Wallach.

4) דעקלינירט דיזע הויפטווארטער וועלכע געהן ווית כלל ד, וייל זייא זענין ע"פ רוב איינזילביגע.

der Ahn (עלטערזיידע), der Bär, der Herr, der Fürst, der Christ (קריסט), der Held (גבור), der Hirt (פאסטוך, רועה) der Lump (לאבום), der Mohr (מאהר, כושי), der Mensch, der Narr (שוטה), der Nord (צפון), der Ost (מורח), der Ochs der Graf, der Pfau (פאווע), der Prinz, der Süd (דרום), der Thor, der West (מערב), der Bauer (פויער, אכר),

5) דעקלינירט דיזע הויפטווארטער וועלכע געהן וויא כלל ה,

der Funke, (פונק), der Gedanke (רעיון), der Haufe (א קופע) der Name (נאמען), der Same (זאמען), der Schade (שארען, הפסד) der Buchstabe (אות), der Wille (רצון),

דיזע אללע ווארטער פון נומר פינף קענין אויך אין ערשטין ביינעפאלל האבין א, למשל דער געבאנקען, דער פונקען, דער הויפען, דער נאמען. א. ז. וו.

„דער הויזלערער" דייטש

צום זעלבסטערלערנען גרינדליך דיא דייטשע שפראכע, אויף זעהר א לייכטען אופן, אהן א הילף פון א לעהרער.

פון

ניימאנאוויטש הניך

(דריטעס העפט)

ווארשא
נדפס ר' חיים קעלטער ברחוב נאוואליפיע 11 №
שנת תרנ"א לפ"ק

ДЕРЪ ГАУЗЛЕРЕРЪ ДЕЙТШЪ

т. е. НѢМЕЦКІЙ САМОУЧИТЕЛЬ

на разговорно-еврейскомъ языкѣ

для самоучащихся евреевъ,

составленный

Наймановичемъ

Выпускъ 3 ій

ВАРШАВА.
ТИПО-ЛИТОГРАФІЯ Х. КЕЛЬТЕРА,
ул. Новолипье № 11.

189?

Дозволено Цензурою
Варшава, 23 Февраля 1893 г.

Ein und zwanzigste Lection

שליסעל צום 12 טען לעזעשטיק (דף 40) .

די הויפטווארטער אין 12 טען לעזעשטיק זענין דיעזע :

That, Lohn, Landstreicher, Schatz, Reise, Wäldchen, Stadt, Stadt, Lebensmittel, Schade, Schatz, Reisegefährte, Zurückkunft, Vorsatz, Leichnam, Erde, Lebensmittel, Stadt, Leibschmerzen, Stunden, Pein, Vergiftung.

די צייטווארטער אין 12 טען לעזעשטיק (דף 40) זענין :

fanden, theilten, setzten, ruheten, mußte, gehen, einzukaufen, dachte, gefunden, habe, dachten, beschloßen, tödten, führten, verscharrten, aßen, gekauft, hatte, bekamen, litten, starben.

אויפגאבע .

1 קיק נאך יעדעס ווארט אין דיין טעטראד (קאיעט) , וויא אזוי דוא האסט גערעכענט די הויפטווארטער אונד צייטווארטער פון דיזען לעזעשטיק , אונ אויב האסט א ווארט פאלש גערעכענט , זאלסט דוא עס פערבעססערן .

2 איבערזעטצן יעדעס ווארט פון דיזע ווארטער אויף יידיש ;

3 פון דיין יודישער איבערזעטצונג , זאלסט דוא יעדעם ווארט איבערזעטצען שריפטליך , אונ אויפשרייבין מיט לאטיינישע בוכשטאבען .

4 קוק נאך יעדעם ווארט וואס האסט אויפגעשריבען אויף לאטייניש , אויב עס גלייכט זיך אוים , מיט דען דייטשען ווארט .

שליססעל צור 14 טער לעקציאן , בייאשפיעלע צוא דיא רעדעטהיילע (זייטע 44) .

דיא געשלעכטסווארטער אין דיזע בייאשפיעלע זענין :

die, das, die, Das, die, den, die, die, Der, die, das, Die.

דיא הויפטווארטער אין דיא בייאשפיעלע (זייטע 44) .

Dinte, Papier, Feder, Haus, Fenster, Vater, Thiergarten, Sprachen, Wissenschaften, Menschen, Leute, Mann Frau, Kind, Haus, Gänse, Jahre.

דיא אייגענשאפטסווארטער דארט זענין :

schwarz, weiß, groß, klein, unglücklich, arm, ärmere ärmsten, älteste

---

דאס צאהלווארט איזט : zwanzig

דיא פירווארטער דארט זענין :

Mein, mir, Ich, ich, welche, wir, es, die*), welche.

---

*) דאס ווארט die אין דיזעם זאטץ , איז א פירווארט . (ניט קיין ארטיקעל) עס הייסט אין דקדוק „כנוי הרומז" , שפעטער בייא דיא פירווארטער וועסט דוא דאס וויססען .

דיא צייטווארטער דארט זינד :

ist, ist, schreib, ist, sind, ist, gegangen, esse, trinke, schlafe, arbeite, lerne, sind, erlernt, haben, sind, giebt, haben, sind, waren, leben.

דיא פארווארטער דארט זינד : mit, nach, zu

דיא אומשטאנדסווארטער דארט זינד :

sehr, sehr, heute, wie, nichts, noch, gar, nichts, gewöhnlich.

דיא בינדעווארטער דארט זינד :

und, aber, auch, und, und, aber, und, und.

דאס אויסרופונגסווארט דארט איזט : Ach!

אויפגאבע.

טוה דאסזעלבע נאך דיזען שליססעל , אזוי וויא האסט געטוהען בייא דער פריהריגע אויפגאבע.

שליססעל צום 13 טען לעזעשטיק (זייטע 59).

דיא 6 אייגעננאמען זינד :

Friedrich, Warschau, Italien, Grochow, Weichsel, Rußland.

דיא 12 גאטטונגסנאמען דארט זינד :

Freund, Stadt, Königreich, Dorf, Fluß, Fisch, Schüler, Soldaten, Kaiserthum, Kaufmann, Onkel, Personen.

דיא 2 זאממעלנאמען זינד : Heer, Wald

דיא 7 שטאפפנאמען זינד :

Milch, Butter, Käse, Wein, Zucker, Thee, Reis.

דיא 4 בעגריפפסנאמען זינד :

Schönheit, Tugend, Zufriedenheit, Glück.

אויפגאבע

מאך דיזעלבע אויפגאבע וויא נאך דען פריהריגען שליססעל.

Zwei und zwanzigste Lection

Vierzehntes Lesestück

1) Ein Thor[1] wollte wissen, wie er aussähe[2], wenn er schliefe[3]. Er setzte sich also vor den Spiegel, und machte die Augen zu[4].

2) Ein Thor schrieb[5] an[6] seinen Freund: „Ich schicke dir hier[7] einen Rock und du wirst[8] diesen Brief in der linken Tasche[9] desselben[10] finden.

3) Ein Bettler saß am[11] Wege und bettelte. Einige[12] Leute, die[13] vorübergingen[14] fragten ihn, was ihm fehle[15] „Ach!" sagte der Bettler, ich bin leider[16] stumm."

4) Ein Thor begegnete einem andern und sagte: „Du bist ja gestorben, wie ich gehört habe." Als dieser nun antwortete: „du siehst[17] aber doch daß ich lebe" erwiederte[18] jener: „der es mir gesagt hat, ist ein weit[19] glaubwürdigerer[20] Mann als du."

5) „Ei, denke nur[21], die Gelehrten[22]—sagte Johann zu Karl,—denke nur, die wissen[23] voraus[24] wann[25] eine Sonnen[26] = und Mondfinsterniß[27] sein wird!" „Ei, bist du nicht dumm[28]" antwortete Karl, „Sie[29] sehens ja aus dem Kalender![30]"

טייטשווארטער פון 14 טען לעזעשטיק

1 1) א נארר, ? 2) וויא ער זעהט אוים, 3) ווען ער שלאפט, 4) האט צוגעמאכט דיא אויגען.

2 5) האט געשריבען, 6) צו, 7) דא, 8) וועסט, 9) קעשינע, 10) פֿ דעם דאוויגען (ד"ה, פון ראקק). *) האט געבעטעלט.

3 11) בייא דעם, 12) עטליכע, 13) וועלכע, 14) ווענן פארביי געגאנגן, 15) וואס פעהלט איהם, 16) נעביך.

4 17) זעהסט, 18) האט געענטפערט, 19) פיעל, 20) עהרליכער (איש מהימן), גלויב-איז גלויבען, ווירדיג-איז ווערטה, גלויבווירדיגער, הייסט אזאלכער וואס איז ווערטה מען זאלל איהם גלויבען.

5 21) בעקלעהר נאר, 22) דיא געלערנטע מענשען, 23) וויסען, 24) פריהער, 25) ווען, 26) זאננענ- דאס ווארט פינסטערניס געהער אויך צום ווארט זאננענ-, גלייך עס וואלט געשטאנען „זאננענפינסטערניס", דאס הייסט „ליקוי חמה" 27) ליקוי לבנה, 28) א נארר, 29) וויא, 30) זעהען דאס פון לוח.

אויפגאבע.

מאך די ערשטע פינף נוממערן ווי אין דער אויפגאבע פון 12 טער לעקציאן זייטע 41 .

אנמערקונג. זאלסט האבן א כלל, אז יעדעס צייטווארט אין דייטשען וואס ענדיגט אויף te , בעצייכנט עס א יחיד אדער יחידה אין דער פערגאנגענע צייט (עבר), אלזא וועל איך דיר שוין גישט ברויכען אזאלכע ווארטער צו פערטייטשען אויף יידיש, דען דוא קענסט שוין זעלבסט וויססען דען טייטש אויף דיזען אופן. היינו, ווען דוא וועסט טרעפין אזוי א ווארט, זאלסט דוא פערענדערין די לעצטע זילבע „טע" אויף האט, אונ דאס ווארט „האט" זאלסטו שטעלין פאר דען צייטווארט, וועסט דוא שוין וויסען דען טייטש, למשל: ער בעטטעלטע (ער האט געבעטעלט), ער בעגעגנעטע (ער האט בעגעגנעט, ער וואללטע (ער האט געוואללט).

אונ ווידער ווענן דאס צייטווארט ענדיגט אויף „טען" בעצייכנט עס בלשון רבים עבר, היינו „זיא בעגעגנעטען" (זייא האבין בעגעגנעט), זייא וואללטען (זייא האבין געוואלט), זיא טראכטעטען (זייא האבין געטראכט) א. ז. וו.

~~~~~~~~~~~~~~~~~~~~

Drei und zwanzigste Lection

Zweite Declination

§ 26.

בייא דער צווייטען דעקלינאציאן, איז דא פיעל רעגעלן (כללים), דאריבער וועל זייא דיר געבין ביסלעכווייז, עס זאל דיר גישט שווער זיין.

1 צוא דיזער דעקלינאציאן געהערין אללע הויפטווארטער מאנליכע, אללע הויפטווארטער זאכליכע, וואס געהארין נישט צו דער ערשטען דעקלינאציאן למשל:

der Engel (מלאך), das Messer.
~~~~~~~~~~~~~~~~~~~~

2 דער צווייטער ביינעפאלל איינצאהל בעקומט צום סוף איין s אדער es , למשל :

der Engel, des Engels; der Stock, des Stockes.

3 דיא מעהרזילביגע ווארטער (וואס האבען מעהר וויא איין זילבע) בעקומען ע"פ רוב דען צווייטען פאל s אליין , אונ דיא איינזילביגע בעקוממען אין צווייטען פאלל es , אזוי וויא זעהסט אויבען כלל 2 , (ביי ענגעל אונ ביי שטאקק) .

4 אזוי אויך דיא הויפטווארטער וואס ענדיגען אויף :

ig, ling, ich, icht, niß, sal, thum, el, er,
האבען אין 2 טען פאלל איינצאהל איין s אליין . למשל :

der Jüngling (יונגעל), des Jünglings, der Hering, des Herings.

5 דיא וואס האבען אין 2 טען פאלל es האבען אין 3 טען פאלל e , אונ דיא וואס האבען אין 2 טען פאלל s אליין , בלייבען אין 3 טען פאלל אונפעראנדערט , צב"ש

das Buch (בוך , ספר), des Buches, dem Buche;
der Vater, des Vaters, dem Vater,

דער 4 טער ביינעפאלל איז גלייך ביי אללע פון דיזער דעקלינאציאן צום ערשטען ביינעפאלל .

Zweite Declination

Einzahl

	№ 1	№ 2
1	der Adler	das Ohr
2	des Adlers	des Ohres
3	dem Adler	dem Ohre
4	den Adler	das Ohr

אויפגאבע.

1 לערן דיך אויס דעקלינירען בעל פה די 2 הויפטווארטער Ohr אונד Adler (נשר, אדלער) (אויער, אוזן).

2 שרייב אויף שריפטליך פון קאפף די דעקלינאציאן פון דיעזע צווייא ווארטער. דערנאך זעה דא אויב עס איז ריכטיג.

3 דעקליניר מינדליך אונ שריפטליך דיזע ווארטער אין איינצאהל

das Gebirge*) (געבערג, הררים), das Söhnchen (בן קטן, דאס זוהנדרעלע), das Knäblein (יונגעל), der Hund, das Werk (מעשה), der Knochen (ביין, עצם), das Pferd (פערד, סוס), der Gemahl (מאנן, בעל), das Land.

Vier und zwanzigste Lection

Zweite Declination

Mehrzahl

§ 27.

1) דער ערשטער בייגעפאלל מעהרצאהל ענדיגט אויף e, אדער er אדער en, אדער ער בלייבט אונפעראנדערט (ער איז גלייך מיט דעם 1 טען פאלל איינצאהל). — דאס הייסט מאנכע הויפטווארטער ענדיגען אזוי, אונ מאנכע אזוי. צב״ש

der Hund—die Hunde, das Kind—die Kinder, das Ohr—die Ohren, der Adler—die Adler.

---

*) דאס ווארט „געבירגע״ איז פון דיא מעהרזילביגע, געהט עס וויא אדלער, אין דריטטען פאלל ענדיגט עס מיט e היינו, דעם געבירגע, ווייל עס האט זיין אייגענעס e.

2) איינזילביגע ווארטער מאנליכע , אונ אויך עטליכע זאכליכע האבין מייסטענטהיילס אין ערשטין פאלל מעהרצאהל e , דמשל :

der Hund—die Hunde, der Tag—die Tage, das Thier—die Thiere, אזוי אויך פיעלע der Tisch, das Pferd, das Papier, das Werk, der Ring, der Freund, der Schuh (שוך).

3) אללע ווארטער אויף icht, ig, ing, rich, niß, sal האבין אויך דען 1 טען פאלל מעהרצאהל e , צב"ש

der Hering—die Heringe, das Geheimniß—die Geheimnisse (סוד) .א. ז. וו

4) אויף er , אין 1 טען פאלל מעהרצאהלל , ענדיגען ע"פ רוב איינזילביגע ווארטער זאכליכע , צב"ש

das Glas—die Gläser, das Kalb—die Kälber,* das Ei—die Eier, das Buch—die Bücher, das Dorf—die Dörfer, אזוי אויך das Bild (תמונה , פארטרעט), das Feld, das Kind, das Weib, das Volk, die Völker וכדומה .

אויך עטליכע ווארטער מאנליכע איינזילביגע , צב"ש

der Mann—die Männer, der Wald—die Wälder, der Wurm,—die Würmer,(תולעת , ווארם),der Ort(מקום).die Oerter**

אויך אללע ווארטער וואס ענדיגען אויף thum , צב"ש

der Reichthum—die Reichthümer (עשירות) וכדומה.

5) אויף en אין 1 טען פאלל מעהרצאהל ענדיגען עטליכע ווארטער מאנליכע , אונ אייניגע זאכליכע , צב"ש

der Strahl—die Strahlen (קרן אור), das Ohr—die Ohren, das Hemd—die Hemden, das Bett— die Betten.

6) דיא רעשט הויפטווארטער פון דיזער דעקלינאציאן אונ איבער-הויפט דיא מעהרזילביגע אויף : lein , chen , en , el , er בלייבין אין

*) זעה כלל 8. 9. וויטער **) מען זאגט אויך „ארטע" ,

ערשטין ביינעפאלל מעהרצאהל אונפעראנדערט, צב"ש:

der Adler—die Adler. das Räthsel—die Räthsel (חידה). das Enkel—die Enkel. אווי אויך der Meister, der Garten, der Schlitten, das Zeichen, das Büchlein (ביכעל) וכדומה.

7) פיעלע פרעמדע ווארטער פון אנדערע שפראכען בעקומען אין מעהרצאהל e, צב"ש

der Bischof—die Bischöfe (ביסקופ).

אנמערקונג. איך וועל דיר נאך געבין א סימן אויף ווארטער וואס האבין אין ערשטען פאלל מעהרצאהלל e.

א) הויפטווארטער זאכליכע וואס זייער בעדייטונג איז א מאאס אדער א וואג, צב"ש

das Pfund—die Pfunde.

ב) הויפטווארטער מיט דאפפעלטע זעלבסטלויטע oo, ee, aa צב"ש

das Haar—die Haare.

ג) ווארטער מיט צוזאממענגעזאצטע זעלבסטלויטע ei, eu, ie צב"ש

das Knie—die Kniee.

דיא אללע 3 מינים האבין אין ערשטין פאלל מעהרצאהל e.

אויך וועסט דוא האבין א סימן (צום כלל 6). אז דיא וואס פאנגען אן מיט Ge, Be, אונ ענדיגען מיט e, בלייבין אויך אין ערשטין פאלל מעהרצאהלל אונפעראנדערט, צב"ש

das Gebirge—die Gebirge, das Beschläge — die Beschläge.

8) פיעלע הויפטווארטער, ווענן זייא האבין אין זיך דיא זעלבסט-לויטע u, o, a, ווערט פון זייא אומלויטע אין מעהרצאהל, ד"ה זייא ווערין געשטריכען, צב"ש

der Vater—die Väter, der Bruder—die Brüder.

9 צום שטרייכען דיא u, o, a, וועסט דוא האבען דיזע כללים:

א) די הויפטווערטער וואס האבין אין ערשטען פאלל מעהרצאהל e, איז דא מאנכע וואס שטרייבען יא, אונ מאנכע וואס שטרייבען נישט, למשל:

der Hut—die Hüte, der Kopf—die Köpfe, der Fluß—die Flüsse, der Baum—die Bäume, der Stuhl—die Stühle, der Zahn—die Zähne, der Arzt—die Aerzte; der Hund—die Hunde.

ב) די וואס האבין אין ערשטין פאלל מעהרצאהל er, שטרייבען

das Haus—die Häuser, das Kraut—die Kräuter. תמיד

(נמצא. אז אללע איינזילביגע זאכליכע ווערין געשטראכען ווען זיא האבין אין מעהרצאהל er.

ג) די וואס האבין en שטרייבען קיינמאהל נישט צב"ש: die Ohren

ד) די וואס בלייבען אונפעראנדערט שטרייבען ע"פ רוב

10 דער צווייטער ביינעפאלל מעהרצאהל איז תמיד גלייך צום ערשטען מעהרצאהל.

11 דער 3 טער פאלל מעהרצאהל ענדיגט אדער אויף n, אדער en, אדער ern)

12 די וואס ענדיגען אין ערשטין מעהרצאהל אויף e, אדער en, האבין זיא אין דריטטען מעהרצאהל n, צב"ש

die Tische—den Tischen.

die Ohren—den Ohren

די וואס בלייבין אונפעראנדערט, בעקומען אין 3 טען פאלל בלויז n, צב"ש

die Väter—den Vätern, die Brüder—den Brüdern.

אונ די וואס ענדיגען אין ערשטען פאלל מעהרצאהלל אויף er, האבין אין דריטטען פאלל מעהרצאהל ern, צב"ש

die Bücher—den Büchern, die Wälder—den Wäldern.

אנמערקונג. דיא הויפטווארטער וואס ענדיגען אין ערשטען פאלל איינצאהל אויף n, בעקוממען גאר נישט צו אין דריטטען פאלל מעהרצאהל וויל זייא האבין זייער אייגענעם n, וועט זיין 2 n צוזאממען, צב״ש

das Zeichen—den Zeichen, der Degen—den Degen (שווערט, חרב).

אזוי אויך דיא פערקלײנערונגסווארטער *) אויף chen, lein בעקוממען אויך גאר נישט אין דריטטען פאלל מעהרצאהל, אויך איבער דעם טעם, וויל זייא האבין צום סוף זייער אייגענעם n, צב״ש

das Mädchen, das Söhnchen, das Knäblein (יונגעלי), das Städchen, (דאס שטעטיל).

אויפגאבע.

וויל דיזע דעקלינאציאן האט זייער פיעל רעגעלן, אלזא ברויכסט דוא נאך אמאל איבערזעהן דיא אללע רעגעלן, וואס האב דיר דא געזאגט פון דער צווייטער דעקלינאציאן, אונ זייא נעמען בזכרון. איך האב מיך בעמיהט, זאלכע דיר צוא געבין אויף גאר א גלאטען אופן, דענן אין פיעלע גראממאטיקען, זענין דיזע כללים זעהר פערוויקעלט, גישט איין, נישט אוים.

Fünf und zwanzigste Lection

בעטראכט דיא אללע פארמען פון דיזער צווייטער דעקלינאציאן וואס איך שטעלל דיר דא.

*) דאס זענין אזאלכע ווארטער, וואס מען פערציהט א זאך מחמת ליבשאפט, אדער איבער קליינהייט אזוי וויא אין יידישען שלמה, שלמהלי, טיש. טישעל, טישעלע, זאלכע ווארטער זענין אין דייטשען איממער זאכליך, אונ זייא ענדיגען אויף lein, chen.

Zweite Declination

№ 1 | **№ 2**

	Einzahl	Mehrzahl	Einzahl	Mehrzahl
1	der Tisch	die Tische	das Blatt	die Blätter
2	des Tisches	der Tische	des Blattes	der Blätter
3	dem Tische	den Tischen	dem Blatte	den Blättern
4	den Tisch	die Tische	das Blatt	die Blätter

№ 3 | **№ 4**

1	das Auge	die Augen	der Vater	die Väter
2	des Auges	der Augen	des Vaters	der Väter
3	dem Auge	den Augen	dem Vater	den Vätern
4	das Auge	die Augen	den Vater	die Väter

אויפגאבע .

1 לערן דיך אוים אויסענווייניג דיא פיער פארמען פון דיזער דעקלינאציאן .

2 שרייב זייא איבער פון ,קאפף, אונ זעה נאך אויב האסט ריכטיג געמאכט .

3 דעקליניר שריפטליך אונד מינדליך דיזע ווארטער, וועלכע געהען לויט ערשטע פארמע (פערגעם נישט וועלכע מען ברויך שטרייבען)

der Kopf, der Hut, das Pferd, das Beil (גרזן, האק)

4 דעקליניר שריפטליך אונ מינדליך דיזע ווארטער וועלכע געהן וויא צווייטע פארמע .

das Haus, das Glas, der Mann, der Wald, das Kalb, der Wurm.

5 דעקלינִיר וִויא דְרִיטֶע פָארְמֶע

der See, der Strahl, das Ohr.

6 דעקלינִיר וִויא פִירְטֶע פָארְמֶע

der Adler[1], der Apfel[2].

7 דִיזֶע וָוארְטֶער וָואס שְׁטֶעלְל דִיר יֶעצְט מִיט דֶען נָאמֶען „פְּרַאקְטִישֶׁע אִיבּוּנְג”. זָאלְסְט דוּא אַלֵיין דעקלינִירֶען ע״פ שֵׂכֶל. דֶענְן אִיךְ זָאג דִיר נִישְׁט לוֹיט וֶועלְכֶע פָארְמֶע זֵייא גֶעהֶערֶען, שְׁפֶּעטֶער וֶועלל דִיר גֶעבֶּען אַ שְׁלִיסֶעל אוֹיף זַיי וֶועסְט דוּא זֶעהֶן אוֹיבּ הָאסְט רִיכְטִיג גֶעמַאכְט.

פראקטישע איבונג.

Der Kampf (מלחמה, שטרייט, קריעג); der Hof (חצר, הוף); das Rohr (קנה, משוצינע); das Lot (דאס לויט); das Garn (דיה, א מין פויגעל, יאסטרעב); der Habicht (מטוה, פשענדזע); der Sperling (מין צפור קטן, וורַאבעל, וואראבעי); der Wütherich (עריץ, רשע, שלעכטער); das Labsal (ערקוויקונג); das Loch; das Pfund; das Schock; der Strumpf (זאָק); das Kalb; das Stück; das Tuch; das Grab (קבר); das Kraut; das Heer (חיל); der Wurm; das Loos (שטר, גורל, ליאס); das Meer (ים); der Geist (רוח); der Rand (שפה, ראנד); der Leib (קאָרפער); der Mund (פה, מויל); das Fürstenthum (לאנד פון פירשט); der Staat (ממלכה); das Moos (מעך); der Mast; (תורן, מאסט); das Thier; der Zins (צינז, מס, מכס); das Bett das Hemd; das Ende; das Leid (צרה, לייד); der Garten; das Blümlein (בלימעל); das Gemälde (פאָרטרעט); das Gebirge.

8 אִיבֶּערְזֶעצְט אַלֶע דֵייטְשֶׁע וָוארְטֶער וָואס זֶענֶען דָא פָארְגֶעקוּמֶען אִין 23 טֶער 24 טֶער 25 טֶער לֶעקְצִיאָן) אִין דֵיין קַאיֶעט אוֹיף

1.) 2. אדלער, שטרייבט נישט. — אפפעל, שטרייבט יא, היינו Aepfel

יידיש , דערנאך זאלסט דוא יעדעס ווארט אין קאיעט צוריק איבערזעטצען אויף דייטש . זאלסט שטעללען יעדעס דייטשע ווארט נעבען דעם יידישען ווארט , אונ נאך דעם נאכזעהען אויב עס איז ריכטיג אללעס אויסגעלעגט .

Sechs und zwanzigste Lection

Fünfzehntes Lesestück

Diogenes und Alexander . דיאגאנעס* אונד אלכסנדר מוקדון

In Griechenland[1] war ein Weiser[2] Namens[3] Diogenes. Der wohnte in keinem Hause[4], wie andere Leute, sondern in einem alten Fasse[5], denn er sagte: „Der Mensch ist um so glücklicher, je weniger[6] er Bedürfnisse[7] hat.“

Zu derselben Zeit herrschte in Griechenland Alexander der Grosse[8]. Dieser wünschte[9] einmal den Weisen zu sehen, und besuchte[10] ihn mit seinem prächtigen[11] Gefolge[12].

Diogenes sass vor seinem Fasse, und wärmte sich[13] in der Sonne[14]; den hohen Besucher[15] aber beachtete er gar nicht[16]. „Deine Wohnung, Diogenes, ist schlecht und deine Kleidung ebenfals[17],“ sagte Alexander,—„bitte[18] von mir, wass du willst, deine Bitte[19] soll erfüllt werden.“

* א חכם פילאזאף וואס האט געהייסען דיאגענעס

„Ich brauche nichts[20]“, antwortete der Weise, „wenn du mir aber einen Gefallen[21] thun willst, so geh mir einwenig aus der Sonne[22].“

Der König bewunderte diesen edlen, uneigennützigen[23] Mann, und sagte zu seinen Begleitern[24]. „Wenn ich nicht Alexander wäre[25], möchte ich Diogenes sein[26].“

טייטשווארטער פאן 15 טען לעזעשטיק.

1) גרעקענלאנד 2) חכם 3) מיט דען נאמען (ער האט געהייסען 4) האט נישט געוואהנט אין קיין הויז 5) פאסס 6) וואס וועניגער 7) בעדערפעגישען. (דער מענש וואס וועניגער ער ברויך, מעהר איז ער גליקליכער) 8) אלכסנדר הגדול 9) האט זיך געווינשען, האט פערלאנגט 10) האט בעזוכט (איז געקומען צו איהם מיט א וויזיטע) 11) הערליכע 12) סוויטע (אנשים ההולכים עם המלך) 13) אונ האט זיך געווארמט 14) ביי דער זונן 15) דעם ה[illegible]ען בעזוכער (המבקר הגבוה, ד"ה אלכסנדר) 16) אבער האט ער נישט בעאכטעט (זיך גאר נישט געמאכט פון איהם) 17) אויך אזוי (ד"ה, אויך שלעכט) 18) בעט 19) בקשה 20) גאר נישט 21) געפעלליגקייט, לאטקע (חסד) 22) אביסעל פון דער זונן אוועק (פערשטעלל מיר נישט דיא זונן) 23) שונא בצע 24) דיא מענשען וואס האבען איהם בעלייטעט 25) ווענן איך זאלל נישט זיין אלכסנדר 26) וואללט איך געוואללט זיין דיאגאנעס.

אויפגאבע.

מאך דאסזעלבע וואס נאך דיא פריהריגע לעזעשטיק, נאך איבערשרייבען זאלסט דו דאס לעזעשטיק מיט דייטשע בוכשטאבען. —

Sieben und zwanzigste Lection

Dritte Declination

ביי דער דריטטער דעקלינאציאן ברויך מען בעמערקען נאר אייניגע רעגעלן.

1) דיזער דעקלינאציאן געהערן אלע הויפטווערטער ווייבליכע, צב"ש

die Stadt, die Mutter, die Tochter, die Base (מוהמע דודה).

אין איינצאהל בלייבן זיא אונפעראנדערט:

2) דען 1טען פאלל מעהרצאהל ענדיגען מאנכע אויף e. מאנכע אויף n, מאנכע אויף en, צב"ש

die Stadt— die Städte, die Base—die Basen, die Frau—die Frauen.

3) אויף e ענדיגען אין מעהרצאהל ע"פ רוב איינזילביגע, אויך אללע וואס ענדיגען אין 1טען פאלל איינצאהל אויף niß, צבש

die Stadt—die Städte, die Bank—die Bänke, die Kenntniß—die Kenntnisse (דעת, וויססענשאפט).

4) דיא מעהרזילביגע האבין ע"פ רוב n אדער en, צב"ש

die Tante—die Tanten (מוהמע), die Blume—die Blumen, die Person—die Personen (פערשוין), die Frau—die Frauen.

5) דיא הויפטווארטער (פון דיזער דעקלינאציאן) וואס ענדיגען אין דער מעהרצאהל אויף en איז דא אממייסטן.

6) דיא איינזילביגע וואס האבין אין מעהרצאהל e, שרייבען דיא זעלבסטלויטע au, u, o, a, אויף, ää, ü, ö, ä, צב"ש:

die Hand—die Hände, die Maus—die Mäuse (עכברים), die Kuh—die Kühe (פרה), die Nuß—die Nüsse, die Magd—die Mägde (שפחה, דינסט) die Wand, die Gans וכדומה.

7) דיא 2 ווארטער „דיא מוטטער", „דיא טאכטער", בלייבען אין מעהרצאהל אונפעראנדערט, אויסער אין 3טען פאלל, נאר זיא שרייבען דיא זעלבסטלויטע, צב"ש

die Mutter—die Mütter, der Mütter, den Müttern, die Mütter.

die Tochter—die Töchter, der Töchter, den Töchtern, die Töchter.

8) אַלֶע הויפּטוואָרטער וואס ענדיגען אין מעהרצאהל אויף e. אויך „דיא מוטטער״, „דיא טאָכטער״ בעקוממען אין 3 טען פאלל מעהרצאהל n, צב״ש

die Nacht— 1) die Nächte, 3) den Nächten.
die Mutter— 1) die Mütter, 3) den Müttern.

die Löwin—die Löwinnen (לביאה, נקבה פון לייב), 2) der Löwinnen, 3) den Löwinnen, 4) die Löwinnen.

10) דיזע הויפּטוואָרטער, אָבוואָהל זייא זענען איינצילבּיגע, האָבּען זייא דאָך en אין מעהרצאהל, אונד נאָמליך:

die Au—Auen (אָחו, בלאָניע), die Art—Arten (ספּאָסוב, אופן), die Bahn—Bahnen (וועג), die Burg—Burgen (שלאָסם, ארמון), die Fahrt (נסיעה, דאָס פאָהרען)

אַזוי דיא אַלֶע וואָרטער וואס איך רעכען דיר דא אוים האָבּען en:

die Form, die Flur (פעלד), die Fluth (מבול), die Frau, die Gluth (היטץ) die Jagd (ציד) die Last (משא), die Post die Qual (ענוי, פּיין) die Saat (זריעה), die Schlacht (מלחמה) die Schrift (כתב), die Trift (פּאשע מרעה), die Schuld (חוב), die Stirn (מצח), die Spur (שליאד) die That (פּעולה) die Thür, die Tracht (קליידונג), die Uhr, die Welt, die Zahl. die Zeit.

11) אויף n אין מעהרצאהל ענדיגען (וויא געזאָגט) די מעהרזילבּיגע אונ אויך דיא וואס ענדיגען אויף er, el, e.

die Schule—die Schulen, die Kugel—die Kugeln (קאַהל), die Jungfer—die Jungfern (בתולה).

אויפגאבע.

זעה דיר נאָך אמאהל איבער, דיא אללע רעגעלן פון דער 3 טען דעקלינאציאן, אונ נעם זייא בזכרון.

Acht und zwanzigste Lection

Dritte Declination

№ 1 (מעהרצאהל אויף e)

	Einzahl	Mehrzahl
1	die Kuh	die Kühe
2	der Kuh	der Kühe
3	der Kuh	den Kühen
4	die Kuh	die Kühe

№ 2 (מעהרצאהל אויף n)

1	die Rose	die Rosen
2	der Rose	der Rosen
3	der Rose	den Rosen
4	die Rose	die Rosen

№ 3 (מעהרצאהל אויף en)

1	die Wohnung	die Wohnungen
2	der Wohnung	der Wohnungen
3	der Wohnung	den Wohnungen
4	die Wohnung	die Wohnungen

№ 4 (מעהרצאהל אויף nen)

1	die Gräfin	die Gräfinnen
2	der Gräfin	der Gräfinnen
3	der Gräfin	den Gräfinnen
4	die Gräfin	die Gräfinnen

אויפגאבע .

1 לערן דיך אוים אויסענווייניג , דיא 4 פארמען פון דער דעקלינאציאן .

2 שרייב איבער פון קאפף דיא 4 פארמען פון דער דעקלינאציאן , אונ זעה נאך אויב האסט ריכטיג געמאכט .

3 דעקליניר שריפטליך אונד מינדליך דיזע ווארטער וועלכע געהען לויט נומר 1.

Die Faust, die Gruft (קבר), die Kluft (מערה, שפארא), die Macht (כוח).

4 דעקליניר דיזע ווארטער , וועלכע געהן וויא נומר 2

die Muse (מליצה), die Grube (בור, גרוב), die Ziege (עז, ציעג), die Jungfer.

5 דעקליניר דיזע ווארטער , וועלכע געהן וויא נומר 3

die Frau, die Last, die Schlacht (מלחמה)

6 דעקליניר דיזע ווארטער לויט נומר 4

die Berlinerin (פרויא אוים בערלין), die Warschauerin.

7 דעקליניר דיזע ווארטער , וועלכע איך שטעלל דיר דא אוים געמישט , זאלסט אליין טרעפין , צוא וועלכען נוממער זייא געהארן , דארויף וועל דיר שפעטער געבין א שליססעל זאלסט קענגין וויסען אויב האסט ריכטיג דעקלינירט .

die Angst (פחד , שרעקק). die Brust (חזה), die Frucht, die Gans, die Geschwulst (געשוואללענעס), die Haut, die Insel (אינזעל) die Achsel, die Schwester. die Nadel ((נאדעל), die Semmel, die Zeit, die Schönheit, die Person (פערשוין), die Hamburgerin, die Kraft (כח), die Kunst (חכמה , קונסט), (die Künste), die Magd (שפחה), die Rath (דיא נעטה)' die Noth (גוים), die Schnur תקות (חוט , שנור , (die Schnüre), die Wand, die Kenntniß.

8 איבערזעטץ אלע דייטשע ווארטער (וואס זיא זענין דא פארגעקוממען אין דיעזער דעקלינאציאן) אויף יידיש , דערנאך זאלסט דוא זייא צוריק איבערזעטצען אויף דייטש . שטעל יעדעם דייטשע ווארט נעבען דעם יידישען ווארט , אונ זעה נאך אויב עס איז ריכטיג׳

Neun und zwanzigste Lection

Sechzehntes Lesestück

Der Vater und der Sohn.

Ein Vater begab sich[1] mit seinem Sohne nach der Stadt[2]. Der Vater ritt[3] auf einem Esel, und der Sohn ging[4] auf dem Fußwege[5] munter[6] nebenher[7]. Da standen[8] Leute an der Landstraße[9], die sagten:

— Das ist ein grober Mann! der reitet, und läßt[10] den armen Jungen zu Fuße[11] gehen.

Der Vater hörte, was die Leute sagten; er stieg ab[12], ging zu Fuße und ließ[13] seinen Sohn reiten. Da begegnete ihnen Hans[14] und der sagte:

— Du bist mir doch ein unverschämter[15] Knabe, du reitest und lässest deinen alten Vater zu Fuße gehen.

Da wollte der Sohn nicht mehr reiten und stieg ab. Nun gingen[16] beide zu Fuße, und der Esel trug gar nichts[17].

Darauf[18] begegneten ihnen andere Leute, die lachten und riefen:

— Nun sehe einer einmal die Narren an[19]! Der Esel geht da so leicht und so ledig hin, als ob er[20] spazieren ginge, und die Beiden stolpern[21] zu Fuße nebenher!

Da wurden sie ärgerlich[22] und setzten sich nun alle beide auf den Esel. So ging's[23] in die Stadt hinein[24]. Als sie auf den Markt[25] kamen, riefen alle Leute:

— Schämt euch doch, das arme Thier kann ja euch beide nicht auf einmal tragen; ihr drückt ihm[26] ja die Knochen[27] entzwei[28].

Da sagte der Vater:

— Komm lieber Sohn, wir wollen uns an das Geschwätz[29] der Leute nicht mehr kehren[30], sonst[31] packen sie uns am Ende noch gar dem Esel auf den Rücken[32] Höre[33], wenn wir zurückkehren, wollen wir's so machen[34]. wer müde[35] ist, der reitet, und wer nicht müde ist, geht. Und dann[36] mögen die Leute sagen[37], was sie wollen!

Wer's Allen recht machen kann[38], ist noch nicht geboren[39].

טייטשווערטער

1) האט זיך בעגעבען (ער איז גיגאנגען אדער גיפאהרען) 2) אין שטאט אריין
3) האט גערישען 4) איז גיגאנגען 5) שציעזקע 6) אויפגעמונטערט , לוסטיג
7) דאנעבין (אֵצלו) 8) וענין גישטאנגען 9) בייא דעם גאסטציניעין (בייא דעם ברייטען וועג) 10) לאוט 11) צו פוסס 12) ער איז אראב גיגאנגין 13) האט געלאזט
14) האנס (א נאמען פון א מענש) 15) דוא ביכט איין אונפערשעמטעס יונגעל (האסט גאר קיין בושה נישט) 16) יעצט וענין גיגאנגין 17) האט גאר נישט געטראגין
18) אינדעם 19) קוקטס נאר אמאהל אן דיא נאראָנים 20) גלייך ער וואלט
21) הינקען , קריכען 22) וענין זייא בייז גיווארין 23) אזוי איז עס געגאנגען

24) אריין 25) מארק (שוק העיר) 26) איהר קוועטשט איהם 27) דיא ביינע 28) פון איינאנדער 29) פלוידערייא 30) קעהרען (דאס הייסט וויערע רייד זאללען אונס נישט אנגעהן) 31) דענן וועגן נישט (באם לאו) 32) וועלין זייא אונס דען עזעל אויף דען ריקען אויפפאקען 33) הער נאר 34) וועלמיר אזוי טוהען 35) מיר 36) דאמאלס 37) קעננען דיא מענשען זאגין 38) ווער עס וויל טהון עס זאל בייא עדעם רעכט זיין 39) דער איז נאך נישט געבוירען געווארען.

אויפגאבע.

1 לעז איבער ריכטיג דאס לעזעשטיק, אונ זאלסט עס פערשטעהן.

2 שרייב דאס איבער מיט לאטיינישע בוכשטאבען, אונ זעה נאך אויב האסט גוט איים געלעגט.

3 איבערזעטץ יעדען זאטץ אויף זארגאן (יידיש מיט יידישע אותיות).

4 לייג אוועק דאס העפט, אונ איבערזעטץ פון דיין טעטראד צוריק אויף דייטש מיט דייטשע בוכשטאבען.

5 קוק נאך יעדעס ווארט, אויב האסט גוט איבערזעצט, אונ אויב האסט ריכטיג אויסגעלעגט, פערבעסט דיא פעהלער: אונ שרייב עס נאך אמאהל, ביז עס וועט גאר ריין אויסקוממען.

Dreissigste Lection

Eigennamen , שם עצם פרטי

§ 28.

דיא אייגעננאמען האבין אין דייטשען איין בעזאנדערע דעקלינאציאן. דא אהער געהארין אללע נאמען פון לאנדער, ערטער, שטאט, טייבען. נאמען פון מענשען אונד פאמיליעננאמען (וואס מען רופט

בייא יידען, דער דייטשער נאמען . א כלל אללע אייגענאמען פון אללע 3 געשלעכטער, מענליך, ווייבליך אונד זאכליך .

§ 29.

אללע אייגענאמען קאננען דעקלינירט ווערין מיט דען ארטיקעל אדער אהן דען ארטיקעל, צב״ש

1	der Wilhelm	Adolf
2	des Wilhelm	Adolfs
3	dem Wilhelm	Adolf
4	den Wilhelm	Adolf

§ 30.

מיט דען ארטיקעל ווערט נאר דער ארטיקעל אליין דעקלינירט אין איינצאהל, אבער דער אייגענאמען בלייבט אונפעראנדערט; אהן דען ארטיקעל בעקוממט דער 2 טער פאלל איין s (זיעהע § 29)

§ 31.

מאנכמאהל בעקוממט דער 2 טער פאלל ens, צב״ש

1	der Franz	Franz
2	des Franz	Franzens
3	dem Franz	Franzen
4	den Franz	Franzen

§ 32.

דער דריטטער אונד פירטער פאלל בלייבט אונפעראנדערט (אזוי וויא ביא „אדאלף“), אונ מאנכמאהל בעקוממט דער דריטטער en, (אזוי וויא ביא „פראנץ“) .

§ 33.

אייגענאמען מאנליכע וועלכע ענדיגעז אויף z, x, sch, ß, s, אונד ווייבליכע וועלכע ענדיגען אויף e, ווענן זיא אהן דען

ארטיקעל , בעקוממען ווייא אין צווייטען פאל אײנצאהל ens אין דריטען
אונד פירטען פאלל en , (אזוי וויא ביא „פראנץ" וויל ער איז א מאנליכער
אײגענגאמען , אונד ענדיגט אויף z (אונטערשיד צווישן a אונ e) צב"ש

1	die Bertha,	Bertha	die Marie,	Marie
2	der Bertha,	Berthas	der Marie,	Mariens
3	der Bertha,	Bertha	der Marie,	Marien
4	die Bertha,	Bertha	die Marie,	Marien

„בערטהא" אונד „מאריע" דאס זענין אײגענגאמען ווייבליכע .
„בערטהא„ ענדיגט אויף a , האט עס אין צווייטען פאלל s מעהר
נישט . „מאריע" אבער ענדיגט אויף e האט עס ens , en , en .

אנמערקונג . האב דיר געזאגט אז אין דריטען אין פירטען פאלל
בעקומט עס en דאס איז נאר געזאגט אויף די
מאנליכע וואס ענדיגען אויף z . x , sch , ß , s אזוי וויא האסט געזעהן
ביא „פראנץ" אבער למשל Marie , וואס האט אײגענם e צום סוף ,
בעקומט עס נישט צו en נאר n אלײן , היינו Marien (אבער נישט
Marieen) .

§ 34.

אין מעהרצאהל בעקוממען די אײגענגאממען מאנליכע (הן מיט
ארטיקעל , הן אהן ארטיקעל) e , אין 1 טען אונד 2 טען אויך אין
4 טען פאלל . — דער 3 טער פאלל מעהרצאהל האט en ; די ווייבליכע
האבין אין אלע 4 פאלע n צב"ש

1	die Adolfe	die Marien
2	der Adolfe	der Marien
3	den Adolfen	den Marien
4	die Adolfe	die Marien

אנמערקונג . די נאמען וועלכע ענדיגען אויף man בייחיד , צב"ש
Bergmann , זאגט מען נישט „מאננער" , נאר „מאננע" .
היינו Die Bergmanne , Die Goldmanne (די גאלדמאנם)

§ 35.

איינגענאמען וועלכע ענדיגען אויף chen, en, el, er, i, o, u, בלייבען אין איינצאהל, אונפעראנדערט נור אין דריטען פאלל מעהרצאהל בעקוממען זיא en צב"ש

1	der Peter	die Peter	der Daniel	die Daniele
2	des Peter	der Peter	des Daniel	der Daniele
3	dem Peter	den Petern	dem Deniel	den Danielen
4	den Peter	die Peter	den Daniel	die Daniele

§ 36.

ווען דער איינגענאמען שטעהט פאר דען פאמיליענאמען, ווערט נאר דעקלינירט דער פאמיליענאמען, אבער דער איינגענאמען בלייבט אונפעראנדערט, צב"ש „רבי מאיר מלבים'ס ווערקע (ספרים), אבר נישט (רבי מאירס מלבימס).

אנמערקונג. בעסער איז נישט אומצואנדערין די איינגענאמען (אויסער אין 2 טען פאלל s אדער es), דענן אין מעהרצאהל קוממט עס זעלטען פאר, מען זאלל ברויכען איין איינגענאמען צוא זאגן אין לשון רבים, נאר אויך אין איינצאהל, קענן מען פערשפארען די אבענדערונג. ווענן מען זאגט פריהער דען טיטעל „הערר" „פרויא" „פריילין" „הערשאפטען"*) ברויך מען שוין דען איינגענאמען נישט אבצואנדערן, נאר דען ארטיקעל אונד דען טיטער אליין, צב"ש

der Herr Kohn, des Herrn Kohn, dem Herrn Kohn, den Herrn Kohn; die Frau Hurwitz, der Frau Hurwitz, die Frauen Hurwitz; das Fräulein Löwin, des Fräulein Löwin; die Herrschaften Margulies, der Herrschaften Margulies.

---

*) הערשאפטען הייסט „מאנן אונד פרויא" (אויך קינדער), צב"ש „די הערשאפטען זארגמאן" גלייך מען וואלט געזאגט, „די פאמיליע זארגמאן". —

Declination der Eigennamen

№ 1 (מאננליך)

	מיט דען ארטיקעל	אהן ארטיקעל	מעהרצאהל
1	der Bernhard,	Bernhard,	die Bernharde
2	des Bernhard,	Bernhards,	der Bernharde
3	dem Bernhard,	Bernhard,	den Bernharden
4	den Bernhard,	Bernhard,	die Bernharde.

(ווייבליך)

1	die Anna,	Anna	קיין מעהרצאהל
2	der Anna,	Annas	
3	der Anna,	Anna	
4	die Anna,	Anna	

№ 2 (מאננליך)

1	der Moritz,	Moritz,	die Moritze
2	des Moritz,	Moritzens,	der Moritze
3	dem Moritz,	Moritzen,	den Moritzen
4	den Moritz,	Moritzen,	die Moritze

(ווייבליך)

1	die Luise,	Luise,	die Luisen
2	der Luise,	Luisens,	der Luisen
3	der Luise,	Luisen,	den Luisen
4	die Luise,	Luisen	die Luisen

אויפגאבע.

1 דעקלינִיר אויסווענדיג דיא צווייא פארמען דעקלינאציאן דער אייגעננאמען, אונ דערנאך דעקלינִיר וויא שריפטליך. אונ זעה נאך אויב האסט אזוי געשריבען וויא עס שטעהט אין העפט.

2 דעקלינִיר שריפטליך אונד מינדליך דיזע אייגעננאמען , וועלכע געהען לויט נומר 1 (מאנליכע אונד וייבליכע)

Friedrich, Gottfried, Ludwig, Heinrich, Katharina, Minna, Jacob.

3 דעקליניר דיזע אייגעננאמען וועלכע געהען וויא נומר 2

Hans, Max, Fritz, Leibnitz, Julie, Emilie, Sophie.

4 דעקליניר דיזע אויסגעמישטע נאמען

Samuel, Beckmann' Israel, Karl, Hirsch, Philippina, Emilie, Caroline.

Ein und dreissigste Lection

Siebzehntes Lesestück

Der warme Anzug , ריא ווארמע קליידונג

Ein armer Franzose[1], der nichts als[2] einen leichten Sommerrock hatte, ging[3] an einem Wintertage an der neuen Brücke[4] zu Paris spazieren.

Der König, welcher vorüber fuhr[5], wunderte sich über den Mann im Sommerkleide und fragte ihn, warum er in so leich-er Kleidung spazieren gehe[6], da es doch so kalt sei[7], daß ihn m Pelze friere[8].

— Wenn Ihre Majestät[9]—antwortete der Franzose—s so machte[10], wie ich, würde es Ihnen, nie kalt scheinen[11].

— Und wie machen Sie es den?—fragte der König.

— Ihre Majestät! ich ziehe[12] a l l e meine Kleider an—var die Antwort.

ווייטשווארטער

1 פראנצויז 2 וועלכער נישט מעהר וויא 3 איז געגאנגען 4 בייא דער נייען בריג
5 איז פארבייא געפאהרען 6 פארוואס ער געהט 7 איז 8 פריערט (איז איהם קאלט)

9 אייער קאניגליבר כבוד 10 וואלט אזוי געטון 11 וואלט עס קיינמאל געשיינט געדאכט.
12 טוה אן (דאס ווארט „אן" געהט ארויף אויף „ציעהע"). — „אנציעהען" הייסט „אנטוהען, אנקליידען.

אויפגאבע.

1 לעז איבער ריכטיג דאס לעזעשטיק אונ זאלסט עס פערשטעהן.
2 שרייב עס איבער מיט דייטשע, אונ דערנאך מיט יידישע בוכשטאבען, אונ זעה נאך אויב האסט ריכטיג אויסגעלייגט.
3 איבערזעטץ יעדען זאטץ אויף זארגאן, אונ פון זארגאן צוריק אויף דייטש.
4 קוק נאך יעדעס ווארט אויב האסט ריכטיג אויסגעלייגט.

Zwei und dreissigste Lection

Beispiele zu den Beigefällen

מיר זענין שוין ב"ה פערטיג מיט אללע דעקלינאציאנען פון הויפטווארט. עס איז נאך דא מאנכע אויסנאהמע (יוצאים מן הכלל) אבער דאס וועט דיר אללע מאהל בעסער בעוואוסט ווערין פאן פראקטיק, פאן פיעל לעזען אונד שרייבען.

איך האב דיר שוין ערקלאהרט דיא 4 ביינעפאללע וויא דאס ווארט ווערט אין יעדעם פאלל אנדערשט געשטעללט. וועלל איך דיר דא יעצט געבען מאנכע בייאשפיעלע צום הויפטווארט, זאלסט האבען א בעססערן בעגריפף ווי דאס ווארט ווערט אומגעאנדערט אים זאטץ. אונ ווענן מען בענוצט דיזען אדער יענעם פאלל.

זעה נאך יעצט צווייטעס העפט זייטע 50. אונ איבערלעז דיר נאך א מאהל דיא ערקלאהרונג פון דיא ביינעפאללע, וועסט דוא בעססער פערשטעהן פאר וואס שטעהט דאס ווארט אין דיזעם פאלל, אונ יענעס ווארט אין איין אנדערן פאלל.

ביישפּיעלע צום נאָמינאַטיף

der Arbeiter arbeitet. der Schüler lernt. die Arbeiterin wäscht. die Schlange kriecht. das Haus brennt. das Kind weint. Ein Esel geht langsam. Ein Pferd läuft schnell. Ludwig ist ein Knabe. Paris ist eine Stadt. die Arbeiter arbeiten. die Schüler lernen. die Arbeiterinnen waschen. die Schlangen kriechen. die Häuser brennen. die Kinder weinen.

בייאשפּיעלע צום געניטיף

die Tage des Winters sind kurz. die Farbe des Goldes ist gelb. die Ohren des Esels sind lang. die Füße der Gans sind kurz. das Kleid der Schwester ist weiß. die Blätter der Bäume sind grün. der Biß der Schlangen ist gefährlich.

בייאשפּיעלע צום דאַטיף

der Schüler muß dem Lehrer gehorchen. der Rauch schadet dem Auge. Wir danken dem Vater und der Mutter. der Soldat dient dem Kaiser und dem Vaterlande. Du mußt dieser Frau und diesem Kinde helfen. Einem Armen muß man helfen. die Fliegen sind den Menschen und Thieren beschwerlich. die Kinder müssen den Eltern gehorchen. die Schafe gehorchen der Stimme des Schäfers

בייאשפּיעלע צום אַקוזאַטיף

das Kind liebt den Vater. die Mutter liebt die Tochter. der Lehrer lobt den Schüler. der Wind treibt das Schiff. Er hat dieses Buch gelesen. die Kinder lieben die Väter. die Mütter lieben die Töchter. die Lehrer loben die Schüler. die Winde treiben die Schiffen. Er hat diese Bücher gelesen.

דער הויזלעהרער דייטש

פיערטעס העפט.

אויפגאבע

1) לעז איבער ריכטיג דיא ביישפיעלע צו דיא בייגעפאללע (דריטעס העפט זייטע 96).

2) שרייב זייא איבער מיט דייטשע אדער לאטיינישע בוכ-שטאבען.

3) זעטץ איבער יעדען דייטשען זאטץ אויף זארגאן, אדער אויף לשון הקודש (אויב דוא קעננסט לה"ק).

4) לעג אוועק דאס דריטטע העפט, אונד זעטץ איבער זעלבסט פאן דיין טעטראד צוריק אויף דייטש, אונד דערנאך זעה אויב דוא האסט ריכטיג איבערזעטצט אונד אויסגעלעגט.

5) מאכע דיר 4 רובריקען, פיר דיא 4 בייגעפאללע, אונד אויף יעדער רובריקע שרייב אויף איינעס פאן דיא 4 נאמען: נאמינאטיף, געניטיף, דאטיף אונד אקוזאטיף. שטעלל יעדען פאן דיעזע הויפטווארטער אין זיין ריכטיגער רובריקע, דאס הייסט דיא הויפטווארטער פאן דיעזע זאטצע וועלכע שטעהען דא:

Der Lehrer unterrichtet (לעהרט). Der Bauermann (דארפסמאנן) bearbeitet das Feld. Die Blätter dieses Baumes sind grün. Der Vogel singt. Dem Soldaten ist der Krieg lieb. Die Hörner des Ochsen sind krumm, Der Bruder wird den Armen helfen. Die Wolken verdunkeln den Mond. Der Freund ist aufrichtig (אמת). Ein braver (עהרליכער) Mann verlaßt den Freund nicht. Dem Freunden muß man vertrauen. Mein Sohn wird seine Freunde nicht verlaßen.

שפעטער ווירסט דוא האבען דארויף איינען שליססעל, ווירסט דוא זעהען אויב האסט יעדעס הויפטווארט ריכטיג אין זיין רובריקע געשטעללט.

Drei und dreissigste Lection

יעצט ווערדען ויר פּראָבירען מאַכען איינע אַנאַליזע (נתוח, ראַזבאָר) פֿאָן איין זאַטץ, אום זאָללסט וויססען (לויט וויאַפיעל דוא האסט ביז יעצט געלערנט) פֿאָן וואָס עס שטאַממט יעדעס וואָרט. וויר ווערדען בעטראַכטען יעדעס וואָרט גראַממאַטיקאַליש, איבערהויפּט דאָס הויפּטוואָרט, וועלכעס דוא קעננסט שוין פֿאָן אַללע זייטען.

נעהמען וויר אַ זאַטץ:

Ein kluger Sohn hört auf die Zucht des Vaters, aber der Spötter hört nicht auf den Verweis.

דאָס איז טייטש: אַ קלוגער זאָהן הערט דיא שטראָף פֿאָן פֿאַטער אונד אַ שפּעטטער (וואָס לאַכט אוים אַללעם) הערט ניכט דאָס אַנשרייען (בייזערן זיך). בן חכם (שומע) מוסר אב ולץ לא שמע גערה (משלי יג׳ א׳).

דיא אַנאַליזע פֿאָן דיעזען זאַטץ איז אַזוי:

1) Ein: איזט איין אַרטיקעל. אונבעשטיממטער אַרטיקעל. מאָנגליך. ערשטער בייגעפאַלל. 2) kluger: אייגענשאַפֿטסוואָרט. איינצאָהל. מאָנגליך. 3) Sohn: הויפּטוואָרט. גאַטטונגסנאַמען. איינצאָהל. מאָנגליך. צווייטע דעקלינאַציאָן. ערשטער בייגעפאַלל. אין מעהרצאָהל ווירד דיא ס געשטריבען, אַלזאָ: Söhne. 4) hört: צייטוואָרט (דאָס ווירד שפּעטער פֿאָרקאָממען). 5) auf: פֿאָרוואָרט. 6) die: אַרטיקעל. בעשטיממטער. איינצאָהל. ווייבליך. פֿיערטער בייגעפאַלל. 7) Zucht: הויפּטוואָרט. בעגריפֿסנאַמען (האָט קיין מעהרצאָהל). 8) des: אַרטיקעל. בעשטיממטער. מאָנגליך. איינצאָהל. צווייטער פאַלל. 9) Vaters: הויפּטוואָרט. גאַטטונגסנאַמען. איינצאָהל. מאָנגליך. צווייטע דעקלינאַציאָן. צווייטער בייגעפאַלל. מעהרצאָהל דיא a געשטריבען. 10) aber: בינדעוואָרט. 11) der: אַרטיקעל. בעשטיממטער. מאָנגליך. איינצאָהל. ערשטער בייגעפאַלל. 12) Spötter: הויפּטוואָרט. מאָנגליך. איינצאָהל. ערשטער בייגעפאַלל. צווייטע דעקלינאַציאָן. 13) nicht: אומשטאַנדסוואָרט. 14) den: אַרטיקעל. בעשטיממטער. איינצאָהל. מאָנגליך. פֿיערטער בייגעפאַלל. 15) Verweis: הויפּטוואָרט. בעגריפֿסנאַמען. מאָנגליך. איינצאָהל. צווייטע דעקלינאַציאָן פֿיערטער בייגעפאַלל.

אַנמערקונג: אין דעם אָביגען זאַטץ האסט דוא דען ערשטען, דען צווייטען אונד דען פֿיערטען בייגעפאַלל. ווער הערט אויף דיא צוכט דעס פֿאַטערס? איין קלוגער זאהן (1-טער פֿאלל). וועססען צוכט

ווּאָס הערט איין קלוגער זאהן ? דעם פאטערס (צווייטער פאלל).
הערט איין קלוגער זאהן ? דיזע צוכט (פיערטער פאלל).

אויפגאבע

Achtzehntes Lesestück

1) Zwei Menschen begegneten einander [1]) in einer engen Gasse, und keiner wollte dem andern aus dem Wege gehen. Trotzig [2]) sagte der eine:

„Ich gehe niemals [3]) einem Narren [4]) aus dem Wege!“

„Ich, recht gern [5])— antwortete der andere, indem [6]) er auswich [7]) und eine höfliche Verbeugung [8]) machte.

2) Eine Bauerfrau [9]) trieb [10]) einige Esel [11]) vor sich her [12]). Mehrere [13]) Knaben, die ihrer begegneten, riefen ihr zu [14]).

„Guten Tag, Eselsmutter!“

„Schönen Dank, meine Kinder [15])“ antwortete ihnen [16]) die gute Frau.

ווערטשווערטער

1) 1 איינער דעם אנדערן. 2 מיט שטאלץ (מיט חוצפה). 3 קיינמאהל נישט. 4 א נארר. 5 איך טהו עס גערן (איך געה יא א נארר אויס דעם וועג). 6 בשעת. 7 אויסגעווייכט (אויסגעמיט, אבגעטרעטען פאם וועג). 8 א ארדענטליכע פערבייגונג (קידה, השתחויה, אזוי וויא מאן נייגט זיך צו איינעם לכבודו).

2) 9 א פויערספרוי (אשת אכר). 10 האט געטריבען. 11 אייזעלן (חמורים). 12 „הער“ בעציהעט זיך אויף דאס ווארט „טריעב“ אויף דייטש זאגט מאן „הערטרייבען“. 13 פיעל. 14 האבען צו איהר גערופען. 15 א שענעם דאנק מיינע קינדער (פערשטעהט זיך דאפאן, וואס זענען קינדער פאן איינער עזעלמוטער). 16 צו זייא.

אויפגאבע

1) ארבייט איבער דאס גאנצע 18=טע לעזעשטיק, לויט דיא אויפגאבע אין 3-טען העפט, זייטע 95.

2) מאכע זעלבסט אנאליזע, וויא דוא קענסט, פאן דען 2=טען לעזעשטיק, וואס פאנגט זיך אן „איינע בויערפרויא". שפעטער ווערסט האבען א שליססעל דאצו, אויב דוא האסט ריכטיג געמאכט דיא אנאליזע. (דאס איזט א קליין שטיקקעל, ווערסט ניכט לאנג דאבייא ארבייטען).

שליססעל צור 25-טען לעקציאן (זייטע 80)

דיזע ווערטער געהען לויט 2-טע דעקלינאציאן № 1

Der Kampf (ä). Der Hof (ö). Das Rohr (ö). Das Lot. Das Garn. Der Habicht. Das Pfund. Das Schock Der Strumpf (ü). Das Stück. Das Loos. Das Meer. Das Moos. Der Mast. Das Thier. Das Gebirge. Das Gemälde. Der Geist Das Tuch.

דיזע ווערטער געהען לויט 2-טער דעקלינאציאן № 2

Das Loch. Das Grab. Das Kalb. Das Kraut, Der Wurm. Der Rand. Der Leib. Der Mund. Das Fürstenthum. Der Geist*). Das Tuch*).

דיזע ווערטער געהען לויט № 3

Der Staat. Der Zins. Das Bett. Das Hemd. Das Ende. Das Leib.

לויט № 4 געהען

Das Blümlein. Der Garten (נור אים 3=טען פאלל פאן מעהרצאהל האבען זייא den Blümlein, den Gärten

---

*) „גייסט" „טוך" געהען וויא № 1, אויך וויא № 2, ווייא האבען צו 2 דייטונגען גייסט (רוח, נפש); גייסט (טייפעל, שד). טוך (שטאפף, מאטעריע); טוך (אטיכעל, מטפחת)

צאהל לויט № 1, אזוי געהט אויך das Labsal. ‏№ 4 לויט איינצאהל געהט אין der Wütherich, אין מעהר-

---

איפגאַבע

1) קוק נאָך יעדעס וואָרט אין דיין טעטראַד וויא אַזוי דוא האָסט דעקלינירט, אונד אויב דוא האָסט געמאַכט אַ פעהלער פערבעס-סערע דיר.

2) זעטץ איבער יעדעס וואָרט פאָן דיזע וואָרטער אויף יודיש.

3) פאָן דיין יודישער איבערזעטצונג זאָללסט דוא יעדעס וואָרט איבערזעטצען שריפטליך אויף דייטש מיט לאַטיינישע בוכשטאַבען.

4) קוק נאָך יעדעס וואָרט וואָס דוא האָסט אויפגעשריבען אויף לאַ-טייניש, אויב עס גלייכט זיך אוים מיט דעם דייטשען וואָרט אין העפט.

שליסעל צור 28-טען לעקציאָן (זייטע 87)

לויט 3-טער דעקלינאַציאָן № 1 געהען דיא וואָרטער:

Die Angst (קיינע מעהרצאהל). Die Brust. Die Frucht. Die Gans. Die Geschwulst. Die Haut. Die Kraft. Die Kunst. Die Magd. Die Noth. Die Schnur. Die Wand*). Die Kenntniß.

לויט № 2 געהען דיזע וואָרטער:

Die Insel. Die Achsel. Die Schwester. Die Nadel. Die Semmel. Die Zeit. Die Schönheit.

---

*) דיא אללע ווערטער וואס שטעהען דא, שרייבען דיא זעלבסטלויטע אין מעהרצאהל.

לויט № 3 געהט: Die Person

לויט № 4 געהט: Die Hamburgerin

אויפגאַבע

מאַכע דאַסזעלבע וויא בייא דער פֿאָריגער אויפגאַבע !

Vier und dreissigste Lection

פֿראַגען צום ווידערהאָלען (איבערחזרן)

ענטפֿער דיר אַלליין אויף דיא אַללע פֿראַגען, וועלכע דוא ברויכסט שאָן אַללעס זעלבסט צו וויססען .

1) וויאפֿיעל רעדעטהיילע זינד אים דייטשען? 2) וויא הייסען דיא רעדעטהיילע, רעכֿן זייא אוים כסדר? 3) אויף יעדען רעדעטהייל ברינג אַ וואָרט צום ביישפּיעל (למשל). 4) וואַס איז דאַס בעגריפֿפֿס= נאַמען? 5) מיט וואַס איז צו דערקעננען אַ הויפּטוואָרט אים בוך אָדער אים שרייבען? 6) וועלכע רעדעטהיילע זינד פֿעראָנדערליך אונד וועלכע אונפֿעראָנדערליך? 7) וויאפֿיעל געשלעכֿטער (מינים) זינד פֿערהאַנדען, אונד וויא הייסען זייא? 8) אויף וועלכֿע פֿראַגע ענטפֿערט יעדער פֿאָן דיא 4 ביינעפֿאַללע? 9) וויא הייסט דיא פֿעראָנדערונג פֿאָן דיא 4 בייגעפֿאַללע? 10) וויא דעקלינירט זיך דער בעשטימטע ארטיקעל אין אַללע 3 געשלעכֿטער, אונד אין מעהרצאַהל? 11) וויע דעקליגירט זיך דער אונבעשטיממטער אַרטיקעל? 12) וועלכֿע הויפּטוואָרטער געהאָרען צום מאָננליכֿען געשלעכֿט? 13) אויף וואַס ענדיגען זיך דיא מאָננליכֿע הויפּטוואָרטער? 14) וועלכֿע הויפּטוואָרטער געהאָרען צום ווייבליכֿען געש־עכֿט? 15) אויף וואַס ענדיגען זיך דיא ווייבליכֿע הויפּטוואָרטער? 16) וועלכֿע הויפּטוואָרטער זינד זאָכֿליך לויט דעם טייטש? 17) וועלכֿע הויפּטוואָרטער זינד זאָכֿליך לויט דער ענדונג? 18) וועלכעם געשלעכט געהאָרט צו איין צוזאַממענגעזעטצטעס הויפּטוואָרט? 18) וויאפֿיעל זאָרטען זינד דאַ אין הויפּטוואָרט? 20) וויאפֿיעל צאַהלען זינד פֿערהאַנדען אונד

וויא הייסען זייא? 21) וואָס איז דער סימן פֿאָן דער ערשטער דעקלינאַציאָן? 22) וויא דעקלינירט מאַן „דער פֿוקס" „דער העלד'' „דער טאַטאַר'' „דער שטודענט'' „דער בעדיענטע'' „דער הערר"? 23) וועלכע וואָרטער געהאָרען צו דער 2=טען דעקלינאַציאָן? 24) וועלכע הויפטוואָרטער האַבען אים 2=טען פֿאַלל 2=טער דעקלינאַציאָן s אונד וועלכע es? 25) וועלכע האַבען אים 3=טען פֿאַלל e אונד וועלכע בלייבען אונפֿעראַנדערט? 26) וואָס פֿיר איינע ענדונג האַט דער 5 פֿאַלל 2=טער דעקלינאַציאָן? 27) וועלכע הויפטוואָרטער האבען אים 2=טען פֿאַלל מעהרצאהל e, וועלכע er, וועלכע en אונד וועלכע בלייבען אונפֿעראָנדערט? 28) וועלכע הויפטוואָרטער שטרייכען דיא אומלויטע a, o, u? 29) וויא איזט דער 2=טע פֿאַלל מעהרצאהל 2=טער דעקלינאַציאָן? 30) וועלכע האבען אים 3=טען פֿאַלל מעהרצאהל n, וועלכע en אונד וועלכע ern? 31) וועלכע הויפטוואָרטער געהאָרען צור 3=טען דעקלינאציאָן? 32) וויא זינד דיא 4 פֿאָללע איינצאהל פֿון דער 3=טען דעקלינאציאָן? 33) וועלכע ענדיגען זיך אים 1=טען פאלל מעהרצאהל אויף e, וועלכע אויף n אונד וועלכע אויף en? 34) וויא דעקלינירט זיך „דיא מוטטער" „דיא טאָכטער"? 35) אויף וואס ענדיגט דער 3=טע פאלל מעהרצאהל פֿאָן דער 3=טען דעקלינאציאָן? 36) וויא דעקלינירט זיך איין אייגעננאמען מיט דעם ארטיקעל אונד וויא אָהן ארטיקעל? 38) וועלכע אייגענאמען האבען אין דען 3=טען פאלל ens אונד אים 3=טען פאלל en? 38) וויא דעקלינירען זיך דיא אייגענאמען מאָננליכע אין מעהרצאהל אונד וויא ווייבליכע? 39) וויא דעקלינירען זיך דיא אייגענ=נאמען וועלכע ענדיגען זיך אויף mann? 40) וועלכע אייגעננאמען בלייבען אין איינצאהל אונפֿעראָנדערט נור אים 3=טען פאלל מעהרצאהל בעקאָממען זייא en? 41) ווענן קענן מאן פערשפּאָרען דיא אבאָנדערונג בייא אייגעננאמען?

אז דוא קעננסט אנטוואָרטען אויף דיא אללע פראגען קעננסט דוא שאָן ביז ענדע פאָן 3=טען העפט.

פראקטישע איבונג

א שאָד וואס איך האב דעם אוצר נישט אלליין געפינען. איך לערן שפראכען אונ חכמות. דאס זעננען דיא מאָנטעל פאָן עטליכע הערדען פאָן דיעזעם הויז. אויס מילך מאכט מאן פוטטער אונד קאָז.

ער האט זיך געזעטצט פאר דעם שפיעגעל אונ האט דיא אויגען צוגע־
מאכט. איך בין נעביך שטומם. דיעזער האט פערלאנגט איינמאהל
דען חכם צו זעהען. איך ברויך גאר ניכט. דער זאהן האט נישט
געוואלט מעהר רייטען אונ איז אראב געגאנגען. ער איז געגאנגען אין
איין ווינטערטאג שפאצירען. דיא קינדער מוססען דיא עלטערן הארכען,

---

אויפגאבע

זעטץ איבער שריפטליך דיא פראקטישע איבונג.

Fünf und dreissigste Lection

Von dem Eigenschaftsworte (Adjectiv),

---

§ 37. איך האב דיר שאן ערקלארט אויבען (זייטע 37, 38) וואס עס איזט דאס אייגענשאפטסווארט, אז עס קאממט צו בעצייכנען דיא איי־גענשאפטען, דאס הייסט דיא מעלות אדער חסרונות פאן דעם הויפטווארט. דאס אייגענשאפטסווארט ווערט געשטעללט אים זאטץ וויא עס געשיקט זיך דיא פראגען: Was für ein? Welcher? צום ביישפיעל: Ich trinke ein Glas rothen Wein, געשיקט זיך דיא פראגע „וואס פיר וויין טרינקסט דוא?" אדער „וועלכען וויין טרינקסט דוא?"

§ 38. אייגענשאפטסווארטער זינד ענטוועדער „ווארצעלווארטער" (שרשיות), אזעלכע ווארטער וועלכע זינד געבארען אייגענשאפטסווארטער, צום ביישפיעל: klein, alt, gut, groß אדער „אנגעליטעטע" וועלכע קאממען הערויס פאן הויפטווארטער, צום ביישפיעל: teuflisch (טייוועל־דיג) קאממט הערויס פאן הויפטווארט Teufel (טייוועל, שד); kindisch פאן Kind; silberner פאן Silber.

§ 39. דיא אבגעלייטעטע אייגענשאפטסווארטער האבען פערשיע־דענע ענדונגען, נאמליך: licht, bar, sam, en, ern, haft, ig, icht lich, isch אונד זייא האבען דאדורך פערשיעדענע בעדייטונגען:

(1 bar, sam דער אונטערשיעד (חילוק) צווישען דיא ביידע ענ=
דונגען איז וועהר איין עדלער: דיא ענדונג „זאם" בעדייטעט אז דיא זאך
האט אין זיך דען כח וואס דאס ווארצעלווארט האט, צום ביי=
שפיעל: Diese Salbe ist heilsam וויזט דאס ווארט "היילזאם" אז דיא
זאלבע (שמירונג) איז היילענדיג, זיא האט בכח צו היילען. דיא ענדונג
„באר" וויזט אז דיא זאך איז פאהיג צו דעם וואס דאס ווארצעלווארט
בעדייטעט, זיא קענן נור אזוי זיין, אבער ניכט אז זיא האט דען כח,
צב"ש: Das Bier ist trinkbar מיט דעם ווארט „טרינקבאר" זאג איך אז
דאס ביער קענן געטרונקען ווערדען, מאן קען עס לייכט טרונקען.
(2 en, ern בעדייטען דען שטאפף, דיא מאטעריע פאן וואס
עטוואס קאממט הערויס, צום ביישפיעל: Der tuchene Rock וויזט דיא
ענדונג en אז דער ראקק איז פאן טוך געמאכט; Das elfenbeinerne
Büchschen, צייגט דיא ענדונג ern אז דאס ביקסכען (פושקעלע) איז
פאן עלפענביין.
(3 ig צייגט אויך אז דיא זאך פערמאגט דיא אייגענשאפט (אביסעל
עהנליך צו „זאם"), צום ביישפיעל: Er ist unschuldig הייסט, ער פער=
מאגט (האט אין זיך) „אונשולדיגקייט"; Er ist mächtig הייסט, ער האט
אין זיך מעכט" (כח).
(4 icht צייגט אז דיא זאך איז נישט נאטירליך אזוי, נור עס זעהט
אזוי אויס, אזוי וויא מאן זאגט אין זארגאן דאס ווארט „כלומרשט" צום ביי=
שפיעל: Eine kupferichte Nase הייסט, דיא נאזע זעהט אויס וויא קופ=
פער, אדער Diese Rübe ist holzicht איז דענן א ריב פאן האלץ? נור
ווענן זיא איז טריקקען אהן זאפט איז זיא כלומרשט וויא האלץ.

אנמערקונג Eine haarige Decke הייסט דיא דעקקע האט האאר, עס געפינען זיך
אויף איהר אדער אין איהר האאר. Eine härene Decke הייסט דער
שטאפף פאן דער דעקקע איז פאן האאר געמאכט. Eine steinerne
Mauer הייסט דיא מויער איזט אויס שטיינער געמאכט (וויא אויבען
„דער טובענע ראקק" „דיא הארענע דעקקע"). Eine steinige Gegend
הייסט, דיא געגענד פערמאגט (האט אין זיך) פיעל שטיינער. Eine
holzerne Bank הייסט, דיא באנק איזט געמאכט פאן האלץ. Der
Apfel ist holzicht הייסט, דער אפפעל איז אזוי וויא ער וואלט געווע=
זען אויס האלץ (ער איז דארט אונד האט קיינע זוססיגקייט).

(5 lich האט דרייערליי בעדייטונגען;
(a עס צייגט איינע עהנליכקייט צב"ש: Das Brod ist süßlich
הייסט עס, דאס בראד איז נישט זעהר (רעכט) זיס, נור עהנליך צו זיס.

b) עס שטעהט אנשטאט דאס וואָרט „דורך" „מיט" (באָמצעות),
צב"ש: Er sagte es mündlich, nicht schriftlich הייסט, ער
האט עס געזאגט מיט דעם מויל, אבער ניכט דורך שריפט

c) ווענן עס נאך צייטוואָרטער שטעהט, זאָ צייגט עס אז עס איזט
לייכט צו טהון, צום ביישפיעל: Sein Schreiben ist leserlich
הייסט, מאן קענן זיין שרייבען לייכט לעזען (וויא אויבען „באר").

6) isch האט דרייערליי בעדייטונגען:

a) עס שטעהט ביי איגענשאפטסוואָרטער וועלכע קאָממען הערויס פאָן
איגעננאמען, צב"ש: russisch, polnisch, englisch, hebräisch

אנמערקונג. דער דייטש רופט נישט אן דיא שפראכע לויט דיא לאנדער, נור נאך דיא איינוואהנער, ער זאגט נישט „דיא פראנקרייכישע שפראכע" לויט דעם לאנד „פראנקרייך" נור ער זאגט „דיא פראנצעזישע שפראכע" לויט דיא איינוואהנער וואס הייסען „פראנצאזען"; ער זאגט „נישט „רוססלאנדישע שפראכע" נור „רוססישע שפראכע" לויט דיא איינוואהנער וועלכע הייסען „רוססען": ביא שטאדט אבער איזט פערקעהרט ווערט דאס איגענשאפטסווארט געענדיגט לויט דיא שטאדט, נישט לויט דיא איינוואהנער, מאן זאגט אלזא „בערליניש" אבער נישט „בערלינעריש" אבוואהל דער איינוואהנער ווירד גערופען „בערלינער"; מאן זאגט „פאריזיש" נאך דער שטאדט „פאריז" אבער ניכט „פאריזעריש" נאך דיא איינוואהנער וועלכע הייסען „פאריזער".

b) עס ווירד בענוטצט ביי וואָרטער וועלכע בעדייטען קונסט אונד
וויסענשאפט צב"ש: chimisch (חימישע) grammatikalisch,
(על פי הדקדוק) historisch, (לויט היסטאָריע) אָדער מאן זאגט
Er ist musikalisch הייסט עס: ער קענן שפיעלען, זינגען.

c) עס ווירד אויך בענוטצט צו בעצייכנען איין איגענשאפט בדרך בזיון,
צום ביישפיעל: diebisch (בגנבה).

אנמערקונג. עס איזט איין אונטערשיעד צווישען weibisch אונד weiblich. דאס ערשטע איזט בדרך בזיון, דאס צווייטע אבער בדרך רחמנות, מיט ווייבליך צב"ש: Er macht es weibisch הייסט, ער טהוט נישט וויא קיין מאנן מיט חכמה, מיט גבורה, נור וויא איינע נאררישע שוואכע פרוי. Sie behandelt ihren Mann weiblich הייסט, זיא בעהאנדעלט דען מאנן מיט רחמנות מיט איידעלקייט וויא נשים רכות. אזוי איז אויך דער אונטערשיעד צווישען דיא פאָלגענדע זאטצע: Er thut es kindisch הייסט, ער טהוט עס אהן שכל, אהן פערשטאנד, וויא איין קליין קינד; Er behandelt seinen Vater kindlich הייסט שאן בדרך שבת, וויא איין גוט קינד ברויכט זיינען פאטער צו בעהאנדלען. דער זעלבע אונטערשיעד איזט אויך היער: Der Mensch ist fleischlich הייסט, דער מענש האט דיא מדה פאָן איין בשר ודם. Der Mensch ist fleischig הייסט ער איז א בעל בשר, ער איז פעטט.

7) haft איז אזוי וויא „האַ ענד," צום ביישפיעל: schamhaft

הייסט א זאַלכער וואס האט ש א ם (חרפה, בושה) א בעל בושה; fehler-
haft הייסט א זאַלכער וואס האט פעהלער, חסרונות.

§ 40 דאס אייגענשאפטסוואָרט קאָממט ענטוועדער פ אָ ר דעם
הויפּטוואָרט אָדער נ א ך איהם צום ביישפּיעל: guter Mensch אָדער
Johann ist krank די וואָרטער „גוטער" „קראַנק" זינד אייגענשאפטס-
וואָרטער אים ערשטען זאַטץ שטעהט עס פאָר דעם הויפּטוואָרט, אים צווייּ-
טען זאַטץ נאָך דעם הויפּטוואָרט.

אנמערקונג אז דאס אייגענשאפטסוואָרט שטעהט פאר דעם הויפּטוואָרט הייסט עס
„בעשטימענד" עס ווירד בענוטצט ווען די מעלות אדער דער חסרון פאָן
הויפּטוואָרט איז שוין פאָן פריהער בעקאנגט. צב"ש: Der kranke Bruder hat heute
Fleisch gegessen דא איז נישט די כונה צו ערצעהלען אז דער ברודער איז קראַנק,
דיעז דאס איז שוין בעוואוסט פאן פריהער, נור דאס נייעס איזט אז ער האט געגעס-
סען פליש, ווען אבער דאס אייגענשאפטסוואָרט שטעהט נאָך דעם הויפּטוואָרט הייסט
עס „אויסזאגענד". עס ווירד בענוטצט דאמאלס ווענן דאס אייגענשאפטסוואָרט זעלבסט
איז א נייעס צב"ש: Der Bruder ist krank הייסט, דער ברודער וואס וואר געזונד איזט
יעצט קראנק, איזט דאס זעלבסט א נייעס, וואס דער זאגער איז מחדש.

§ 41 דאס אייגענשאפטסוואָרט קענן שטעהען אויף 3 ארטען:
1) מיט דעם בעשטיממטען אַרטיקעל. 2) מיט דעם אונבעשטיממטען
ארטיקעל, אָדער מיט איין פירוואָרט. 3) אָהן איין ארטיקעל, צום ביישפּיעל:
Der gute Vater. Ein guter Vater, Mein guter Vater,
Guter Vater.

§ 42 ווענן דאס אייגענשאפטסוואָרט שטעהט נ א ך דעם הויפּט-
וואָרט ווערט דאס אייגענשאפטסוואָרט ניכט דעקלינירט אונד עס בלייבט
אונפעראָנדערט ביי יעדעם געשלעכט, צאהל אונד פאלל פאָן הויפּטוואָרט
צב'ש: Der Bruder ist krank, Die Brüder waren krank, Die
Schwester war krank, אבער ווענן דאס אייגענשאפטסוואָרט שטעהט
פ אָ ר דעם הויפּטוואָרט. ווערט דאס אייגענשאפטסוואָרט אויך דעקלינירט
גלייך מיט דעם הויפּטוואָרט אונד עס מוס זיין פאָן דעמזעלבען געשלעכט,
צאהל אונד פאלל וואס דאס הויפּטוואָרט איזט. צב"ש: Der kranke Bru-
der, des kranken Bruders, die kranken Brüder,

§ 43 ווענן דאס אייגענשאפטסוואָרט שטעהט מיט דעם בעשטימ-
מטען ארטיקעל, ענדיגט זיך דער ערשטע פאלל אין דער דעקלינאציאָן פאָן
אללע 3 געשלעכטער אויף e; אללע איבריגע פאַללע (אויסער דעם 4-טען
ווייבליך אונד זאַכליך) ענדיגען זיך אויף en, זאוואָהל אין איינצאהל אלס אין
מעהרצאהל; דער 4-טע פאלל ווייבליך אונד זאַכליך ענדיגט זיך אויף e ווי א

דער ערשטע . דיא עטליכע סימנים זאָללסט דוא געדענקען וועסט דוא שוין קעננען דיא דעקלינאציאָן פאָן דעם אייגענשאפטסוואָרט, ווען עס שטעהט מיט דעם בעשטיממטען ארטיקעל .

Erste Declination

Declination der Eigenschaftswörter mit dem bestimmten Artikel.

Männlich

	Einzahl	Mehrzahl
1.	Der gute Mann	Die guten Männer
2.	Des guten Mannes	Der guten Männer
3.	Dem guten Manne	Den guten Männern
4.	Den guten Mann	Die guten Männer

Weiblich

	Einzahl	Mehrzahl
1.	Die alte Frau	Die alten Frauen
2.	Der alten Frau	Der alten Frauen
3.	Der alten Frau	Den alten Frauen
4.	Die alte Frau	Die alten Frauen

Sächlich

	Einzahl	Mehrzahl
1.	Das kleine Kind	Die kleinen Kinder
2.	Des kleinen Kindes	Der kleinen Kinder
3.	Dem kleinen Kinde	Den kleinen Kindern
4.	Das kleine Kind	Die kleinen Kinder

אנמערקונג לויט דער פארמע ווערט אויך דעקלינירט דאס אייגענשאפטסוואָרט מיט א פירוואָרט וועלכעס צייגט דאס געשלעכט , וויא דיעז ר, דיעזע, דיעזעס, יענער . יענע , יענעס, זאלכער, זאלכע, זאלכעס צב״ש : Dieser starke Baum, dieses starken Baumes, diesem starken Baume, diesen starken Baum אונד זא אללע איבריגע ,

אויפגאבע

1) לערנע דיך אוים אויסװענדיג (בעל פה) דיא דעקלינאציאָן, דער־
נאך שרייב זיא אויף פאָן קאָפּף, אונד פערגלייכע עס מיט דעם העפט
אויב דוא האסט ריכטיג אויפגעשריבען.

2) דעקליניר דיזע הויפטװאָרטער מיט אייגענשאפטסװאָרטער, שריפטליך אונד מינדליך: Der schwarze Tisch, Die dunkle Nacht, Das blaße Gesicht, Dieser wahre Freund, Solche weiße Wand, Jenes starke Pferd.

Sechs und dreissigste Lection

§ 44 װענן דאס אייגענשאפטסװאָרט קאָממט מיט דעם אונ־
בעשטיממטען ארטיקעל זא נעהממט עס אן אים 1־טען פאלל דיא ענ־
דונג פאָן דעם בעשטיממטען ארטיקעל: er, e, es, צב״ש; Ein al-
ter Mann, Eine alte Frau, Ein junges Kind; אין דיא
איבריגע בייגעפאָללע (אויסער דעם 4־טען פאלל װייבליך אונד זאַכליך)
ענדיגט אללעס אויף en; אים 4־טען פאלל װייבליך אונד זאַכליך איזט
דיא ענדונג װיא אים ערשטען פאלל.

2) דער אונבעשטיממטע ארטיקעל האט ניכט קיין מעהרצאהל
(דענן דיזער ארטיקעל בעדייטעט נור איינס אבער ניכט צװייא) אלזא
װענן דאס אייגענשאפטסװאָרט דעקלינירט זיך אין איינצאהל מיט דעם
אונבעשטיממטען ארטיקעל, דעקלינירט עס זיך אין מעהרצאהל לויט
דער 3־ען דעקלינאציאָן (גאר אָהן ארטיקעל) װעלכע װירד שפּעטער
פאָרקאָממען.

Zweite Declination

Declination der Eigenschaftswörter mit dem unbestimmten Artikel.

Männlich

	Einzahl	Mehrzahl
1.	Ein guter Sohn	Gute Söhne
2.	Eines guten Sohnes	Guter Söhne

3.	Einem guten Sohne	Guten Söhnen
4.	Einen guten Sohn	Gute Söhne

Weiblich

1.	Eine gute Tochter	Gute Töchter
2.	Einer guten Tochter	Guter Töchter
3.	Einer guten Tochter	Guten Töchtern
4.	Eine gute Tochter	Gute Töchter

Sächlich

1.	Ein gutes Kind	Gute Kinder
2.	Eines guten Kindes	Guter Kinder
3.	Einem guten Kinde	Guten Kindern
4.	Ein gutes Kind	Gute Kinder

---

§ 46 לויט דער איינצאהל פֿאָן דיעזער צווייטען דעקלינאציאָן ווערט דעקלינירט איין אייגענשאפֿטסוואָרט, ווענן עס שטעהט פֿאָר איהם איינס פֿאָן דיעזע פֿאָרוואָרטערן kein, mein, dein, sein, ihr, unser, euer, ihr זאָ ווערט עס דעקלינירט נור אין איינצאהל. אין מעהרצאהל אבער ווערט עס דעקלינירט לויט דער 1=טער דעקלינאצ אָן דאס הייסט אזוי וויא דיא אייגענשאפֿטסוואָרטער מיט דעם בעשטיממטען ארטיקעל, צב"ש: Mein kleiner Garten; Deine kleinen Gärten. Seine kleine Schwester. Seine kleinen Schwestern. Unser kleines Kind. Unsere kleinen Kinder.

אויפֿגאַבֿע

1) לערן דיך איים דיא 2=טע דעקלינאציאָן אויסווענדיג, דער־נאך שרייב זיא אויף פֿאָן קאָפּף אונד פֿערגלייכע עס מיט דעם העפֿט, אום צו זעהען אויב דוא האסט עס ריכטיג אויפגעשריבען.

2) דעקליניר דיעזע הויפטוואָרטער וועלכע שטעהען דא צוזאממען מיט אייגענשאפטסוואָרטער, מיט דעם אונבעשטיממטען אַרטיקעל אונד מוט פירוואָרטער, נור פערגעס ניכט דאבייא דאס דיא מעהרצאהל דעקלי־

נירט זיך וויא דיא ערשטע רעקלינאציאן . דיעזע וואָרטער זאללסט דוא דעק-
קליניירען : Ein fauler Apfel. Dein neues Kleid. Sein junges
Kind. Ihre duftende (שמעקקענדיגע) Blume. Ein schönes Bild.

Sieben und dreissigste Lection

Eigenschaftswörter ohne Artikel.

§ 42 דאס אייגענשאפטסווארט אָהן ארטיקעל נעהמט אן אין
אללע ביינעפאָללע דיא ענדונג פאָן דעם בעשטיממטען ארטיקעל זעלבסט
אויסער אים 2 פאלל איינצאהל מאָננליך אונד זאָכליך . דענן דא
קענן עס ענדיגען אויף es וויא דער בעשטיממטע ארטיקעל, אים 2
פאלל צב"ש : ,,אלטעס" ,,מאננעס" ,,יונגעס" קינדעס" עס ווערט
אבער בעססער אנשטאט es דיא ענדונג en בענוטצט אלזאָ ,,אלטען
מאננעס" ,,יונגען קינדעס". אין מעהרצאהל איזט דיא ענדונג פאן איי-
גענשאפטסוואָרט אָהן ארטיקעל גלייך צו דער ענדונג פאָן בעשטיממטען
ארטיקעל , אין אללע ביינעפאָללע אָהנע אויסנאהמע .

אנמערקונג לויט דיא כללים האט דאס אייגענשאפטסווארט אהן ארטיקעל אים 1
פאלל איינצאהל מאננליך אונד זאכליך דיא ענדונג m אלזא וויא דעם
בעשטיממטער ארטיקעל dem וואס ענדיגט זיך אויף אויף m, ווענן אבער דאס אייגענ-
שאפטסווארט האט אין שורש צום סוף ווארט איין m ענדיגט זיך דער 5 פאלל אויף m
אונד ניכט אויף m,, כדי עס זאלל ניכט שווער זיין אים צו רעדען 2 מאהל m צוזאמ-
מען , צב"ש from (פרים , צדיק) ווערט frommen ניכט fromem:

Dritte Declination

Declination der Eigenschaftswörter ohne Artikel.

Männlich

	Einzahl		Mehrzahl	
1.	Guter	Mann	Gute	Männer
2.	Guten	Mannes	Guter	Männer
3.	Gutem	Manne	Guten	Männern
4.	Guten	Mann	Gute	Männer

Weiblich

	Einzahl	Mehrzahl
1.	Gute Frau	Gute Frauen
2.	Guter Frau	Guter Frauen
3.	Guter Frau	Guten Frauen
4.	Gute Frau	Gute Frauen

Sächlich

1.	Gutes Kind	Gute Kinder
2.	Guten Kindes	Guter Kinder
3.	Gutem Kinde	Guten Kindern
4.	Gutes Kind	Gute Kinder

דאפאן זעהסט דוא דייטליך הערויס אז דיא אייגענשאפטסווערטער אהן ארטיקעל האבען דיא זעלבע ענדונג וויא דער בעשטימטע ארטיקעל אלליין, צב"ש: דאס אייגענשאפטסווארט אהן ארטיקעל guter האט דיא ענדונג er וויא דער בעשטימטע ארטיקעל der אין 2 פאלל: gutes אויף es וויא דער בעשטימטע ארטיקעל das אים 3 פאלל; gutem ענ־דיגט זיך אויף em וויא dem אונד זא ווייטער.

אויפגאבע

1) מאך דא אזוי וויא ביא דער פאריגע אויפגאבע,

2) דעקלינירע לויט דיזער פארמע דיזע אייגענשאפטסווערטער אהן ארטיקעל וועלכע שטעהען דא: Großer Schatz, Gute Seele, Frommer Mann, Kleiner Vogel (א מיאוס פנים) Häßliches Gesicht Klagende Stimme.

Acht und dreissigsteLection

§ 48 ווען עס שטעהט איין אייגענשאפטסווארט אהן א הויפט־ווארט, אין דער כונה פאן איין הויפטווארט, ווערט עס אזוי דעקלינירט וויא איין אייגענשאפטסווארט. דיזע ווערטער בעקאממען איין גראסען בוכשטאב וויא א הויפטווארט. דאס זעלביגע געשלעכט אין דיזען אופן האט ניכט קיין מעהרצאהל, דען דאס זיינען זאכליכע בעגריפסנאמען, צב"ש: Der Weise (חכם) Der Gelehrte (געלערנטער, למדן), Das Schöhne (שיינקייט, יפי), Das Edle (איידעלקייט).

דער הויזלעהרער דייטש

פרייז פון דיא ערשטע 4 העפטע 60 קאפ׳. פון
דען 5-טען אב איז 10 קאפ׳ פיר איין העפט.—
אויף דער פראווינץ מיט 3 קאפ׳ טהייערער אויף
יעדען העפט.—אבאנענטען צאהלען קיין פארטא.
ווער עס שיקט 1 רובעל איז אבאנענט אונד
האט דאס רעכט צו פערלאנגען בעסערע
ערקלעהרונג בריעפליך געגען 2 מארקען א 7 ק׳.
דאס ווערטערבוך דייטש - לה״ק—יודיש ווערדען
וויר קירצליך אנפאנגען.

פינפטעס העפט

ווענן דיא אייגענשאפטסווארטער שטעהען (אהן הויפטווארט) אין דער כוונה פון הויפטווארט, ווערען זייא דעקלינירט וויא אייגענשאפטסווארטער

Einzahl.

	Männlich.	Weiblich.	Sächlich.
1.	der Weise	die Kleine	das Edle
2.	des Weisen	der Kleinen	des Edlen
3.	dem Weisen	der Kleinen	dem Edlen
4.	den Weisen	die Kleine	das Edle

Mehrzahl.

1.	die Weisen	die Kleinen	מעהרצאהל. האט קיין „דאס ארטיקל"
2.	der Weisen	der Kleinen	
3.	den Weisen	den Kleinen	
4.	die Weisen	die Kleinen	

אנמערקונג. אז דאס אייגענשאפטסווארט שטעהט נעבען א הויפטווארט צב"ש „דיא קליינע שוועסטער" „דאס שאנע קינד", זענען דיא ווארטער „קליינע" „שאנע" אייגענשאפטסווערטער, אונד דיא ווארטער „שוועסטער" „קינד" הויפטווארטער. ווען דאס אייגענשאפטסווארט שטעהט אבער אהן דעם הויפטווארט גאר בעזאנדער צב"ש „דיא קליינע" „דאס שאנע", ווערט דאס ווארט בעטראכטעט פאר איין הויפטווארט, עס ענטפערט נישט אויף דיא פראגע „וועלכע" נור אויף דיא פראגע „ווער?" צב"ש „ווער וואר דארט?" איז דיא אנטווארט „דיא קליינע", יעדאך ווערען זייא דעקלינירט אזוי וויא דיא אייגענשאפטסווארטער.

ווען דאס אייגענשאפטסווארט וואס שטעהט אהן דעם הויפטווארט איזט זאכליך, איזט עס ע"פ רוב איין בעגריפפסנאמען (שם המקרה) אונ עס האט גאר איין אנדערע טייטש, היינו „דאס שאנע" (דאס שיינקייט) צב"ש: Er liebt das Edle und das Gute (ער ליעבט איידעלקייט אונד גוטקייט) אונד דאריבער האט עס קיין מעהרצאהל, דען דער דייטש זאגט ניכט „איידעלקייטען" „גוטקייטען", נור אין איינפאכער צאהל „דאס עדלע" „דאס גוטע".

§ 49. אייגענשאפטסווערטער וועלכע ענדיגען אויף er, el, en. אז עס שטעהט דערנאך נאך איין זעלבסטלויט (נקודה) ווארפען זייא ארויס דיא e פאר דיא r, l, n. צב"ש (טונקעל) bitter, edel, dunkel זאגט מען:

Ein bittrer Sa[illegible], Ein edler Herr, Ein dunkles Zimmer.

אבער נישט „איין ביטטערער" „עדעלער" „דונקעלעס".

§ 50. ווען עטליכע אייגענשאפטסווארטער שטעהען פאר איין הויפטווארט ווערען זייא אללע דעקלינירט לויט פארמע פאן אייגענ-שאפטסווערטער צב"ש:

	Einzahl.	Mehrzahl.
1.	der gute alte Herr	die guten alten Herren
2.	des guten alten Herrn	der guten alten Herren
3.	dem guten alten Herrn	den guten alten Herren
4.	den guten alten Herrn	die guten alten Herren

אויפגאבע

1. לערן דיך אויס מינדליך. דיא דעקלינאציאנען פון דיזער לעקציאן
2. שרייב אויף דיא דעקלינאציאנען פון דיזער לעקציאן פון קאפף, נאכהער זעה נאך אויב עס איז ריכטיג.
3 דעקלינירע לויט דיזער פארמע דיזע אייגענשאפטסווארטער אהנע הויפטווארטער. der Faule, die Fleißige, das Gute, das Große
4. דעקלינירע אויך דיזע ווארטער:

der bittre Tropfen, der edle Mann, das dunkle Haus; der gute, rothe, alte Wein. der kleine, kranke, faule Knabe. Die gute, treue, alte Freundin. das kleine, enge, finstere Zimmer.

Neun und dreißigste Lection

Neunzehntes Lesestück.

Die Wahl דאס אויסוואהלען (בחירה)

Zwei Knaben [1] kamen [2] an einen [3] Nußbaum und [4] fanden unter demselben eine Nuß, die sie theilen wollten.

Der eine [5] ließ dem andern die Wahl [6] ob er das [7] Innere, oder das [8] Äußere haben wolle.

Das Äußere! rief dieser [9] schnell, weil er noch nie eine solche [10] Frucht gesehen hatte.

Er [11] bekam was er wünschte, fand sich aber in seiner [12] Erwartung [13] betrogen, denn die [14] Schale war nicht zu [15] genießen.

Ein andermal will ich klüger sein dachte er, und sie gingen weiter, da kamen sie in einen Garten, und fanden eine 16) Pfirsiche, die er wieder nicht kannte.

Diesmal das Innere! rief er 17) sogleich. Er 18) bekam's und 19) sah sich wieder 20) getäuscht.

מיטשווארטער

1) זענין געקומען 2) צוא 3) ניסענבוים 4) האבען געפונגען 5) האט געלאזט (האט געגעבען דעם אנדערן די בריה) 6) אויב 7) דאס אינווייניגע 8) דאס אויסענווייניגע 9) געשווינד 10) פרי 11) ער האט בעקומען 12) האפפנונג 13) גענארט (ער האט זיך געפונגען גענארט אין זיין האפפנונג) 14) די שאל 15) צום עססען 16) פירזיכע (א מין פרי) 17) באלד 18) האט בעקומען עס (דאס שטריכעלע פאר דעם ס, ווייזט אז עס פעהלט איין e גלייך: עס וואלט געשטאנען bekam es) 19) האט געזעהען 20) גענארט

אויפגאבע

ארבייט איבער דאס לעזעשטיק לויט די אויפגאבע אין 3-טען העפט זייטע — 95 —

Vierzigste Lection

Die Steigerung der Eigenschaftswörter.

§ 51. דאס אייגענשאפטסווארט, אזוי וויא דוא ווייסט צייגט עס די מעלה אדער חסרון פאן הויפטווארט. עס קענן אבער ווייזען אויף דרייערלייא אופנים, אלזא האט יעדעס אייגענשאפטסווארט דרייא מדרגות דאס הייסט אין דייטשען "שטייגערונג דער אייגענשאפטסווארטער".

Bestimmter Grad 1. ערך השוה. אזוי הייסט די ערשטע שטופע (מדרגה) ווען דאס אייגענשאפטסווארט מאהלט גלאטט דאס הויפטווארט וואס עס איז צב"ש der Mann ist groß דאס הייסט אין לאטיינישער שפראכע Positiv (פאזיטיוו) —

2. **Vergleichungsgrad** (ערך היתרון) דאס איז אַ העכערע שטופע ווען איך פערגלייך, איין זאך מיט דער אנדערער אז איך זאג אז דאס הויפטווארט האט דיזע מעלה אדער חסרון מעהר וויא דאס אנדערע, צב"ש:

Der Mann ist **größer** als die Frau דאס הייסט אין לאטיינישען Comparativ (קאמפאראטיוו).

3. **der höchste Steigerungsgrad.** ווען איך זאג אז דאס הויפטווארט האט אין זיך דיא מעלה אדער חסרון מעהר פון אללע אנדערע צב"ש Salomon war der klügste Mann (שלמה וואר דער קליגסטער מענש) דאס הייסט אין לאטיינישען Superlativ (ערך ההפלגה).

§ 52. אז מען וויל שטעללען דאס אייגענשאפטסווארט אין קאמפא-ראטיף שטעלט מען צו צום פאזיטיוו er צב"ש klein ,kleiner, groß, größer schön, schöner; alt, älter; grob, gröber.
אז דאס ווארט ענדיגט מיט e קומט נאר צו r צב"ש weise, weiser.

§ 53. אז מען וויל שטעללען דאס אייגענשאפטסווארט אין סופערלאטיף זעצט מען צו דיא זילבע st, est צב"ש schön, der schönste; falsch, der falscheste.
אז דאס ווארט ענדיגט אויף ß קומט נאר צו te צב"ש groß, der größte.

§ 54. דיא שטופען קאמפאראטיוו אונד סופערלאטיוו ווערען דעקלינירט לוט דיא אייגענע דעקלינאציאן וואס דער פאזיטיוו ד"ה לוט דיא אייגענע דעקלינאציאנען פון דיא אייגענשאפטסווערטער וואס האסט פריהער געלערנט.

§ 55. פיעלע אייגענשאפטסווערטער איינזילביגע אז זייא קומען פאר אין קאמפאראטיוו אונד אין סופערלאטיוו שרייבען זייא ע"פ רוב דיא וועלבסטלויטער צב"ש: klug, klüger, der klügste; groß, größer, der größte; jung, jünger, der jüngste.

עס איז אבער דא אויסנאמען צב"ש:

faul, fauler, der faulste; blau, blauer, der blaueste.

§ 56. דיזע אייגענשאפטסווערטער וואס איך שטעלל דיר דא ווערען נישט געשטייגערט לויט כלל נאר זייא זענען אויסנאהמען

Positiv	Comparativ	Superlativ
gut	besser	der beste
hoch	höher	der höchste
nah (נאהענט)	näher (נעהנטער)	der nächste

§ 57. מאנכע אייגענשאפטסווערטער קענען גאר נישט האבען קיין שטייגערונג צב"ש todt (טויט) silbern, mündlich, ובדומה זאלכע ווערטער לאזען זיך נאר זאגען אין פאזיטיו אבער נישט אין דיא 2 העכערע שטופען, דענן טויט איז טויט. אבער נישט מעהר טויט. נישט מעהר זילבערן, נישט מעהר מינדליך.

§ 58. ביי דעם סופערלאטיוו מוסס מען איממער צו זאטצען דען בעשטימטען ארטיקעל צב"ש: groß, größer, der größte

אנמערקונג דיזע אללע רעגעלן פון דער שטייגערונג דער אייגענשאפטסווארטער זענען פאר א יודען זעהר לייכט; אין יודישען זארגאן זענען אויך נוהג דיזעלבע אללע כללים.

Zwanzigstes Lesestück.

Man sagt der [1] Herr B. ist der klügste Bürger in seiner Stadt, und Herr M. ist der schönste Mann in Berlin, [2] allein ich glaube es nicht, denn ich kenne viele Leute die noch klüger als Herr B. und schöner als Herr M. sind.

Unser Knecht ist [3] dumm, noch [4] dümmer als der Knechte unseres Nachbars. Er ist auch der dümmste aller Knecht, die ich kenne. Sein Vater war der dickste [5] Bauer, und seine Mutter die [6] magerste [7] Bäuerin, die ich in meinem Leben gesehen habe.

Meine Grammatik ist besser als die eurige; ich [8] behaupte, [9] sie wäre eine von den besten [10] die es giebt.

טייטשווארטער

1) בעל הבית 2) אבער 3) אנארר 4) נארישער 5) פויער (אכר).

6) מאנערטע 7) פויערטע (אשת אכר) 8) איך זאג 9) זיא וואלל זיין
10) וואס עס איז דא

אויפגאבע

1. ארבייט איבער דאס לעזעשטיק לויט אויפגאבע אין 3-טעם העפט זייטע 95

2. זאלסט דעקלינירען די עטליכע איינגענשאפטסווארטער וואס געפונען זיך דא אין דיזעם לעזעשטיק לויט זייער שטייגערונג אין אללע 3 שטופען

Ein und vierzigste Lection.

№ 5. (100 זייטע) שליסעל צור אויפגאבע

אזוי וויא דוא האסט איינגעשריבען דיא הויפטווארטער אין דיא 4 רובריקען זעה יעצט נאך דא אויב עס איז ריכטיג.

Nominativ: Lehrer, Landmann, Blätter, Vogel, Krieg, Hörner, Bruder, Wolken, der Freund, Mann, Sohn.
Genitiv: Baumes, des Ochsen.
Dativ: Soldaten, Armen, den Freunden.
Accusativ: Feld, Mond, den Freund, Freunde.

№ 2 שליססעל צום 18-טען לעזעשטיק (104 זייטע) לויט אויפגאבע (105 זייטע)

Analise. (נתוח)

Eine — ארטיקעל, אונבעשטיממטער, ווייבליך, נאמינאטיוו, —
Bauerfrau — הויפטווארט גאטטונגסנאמען, צוזאממענגעזעצטעס פאן
בויער פרויא איינצאהל, ווייבליך, 3-טע דעקלינאציאן, נאמינאטיוו, —
trieb (her) — צייטווארט, einige — צאהלווארט, **Esel** הויפטווארט
גאטטונגסנאמען, 2-טע דעקלינאציאן, מעהרצאהל, אקוזאטיוו — vor פארווארט
sich — פירווארט, Mehrere — צאהלווארט, Knaben הויפטווארט,
גאטטונגסנאמען, מענליך, מעהרצאהל 1-טע דעקלינאציאן, נאמינאטיוו,
Die — פירווארט, ihrer — פירווארט, begegneten — צייטווארט zu riefen,

צייטוואָרט, — ihr פירוואָרט, — guten אייגענשאַפטסוואָרט, — Tag
הויפּטוואָרט, גאַטטונגסנאַמען, מאַנליך, איינצאַהל, אַקוזאַטיוו, —
וויבליך, איינצאַהל, גאַטטונגסנאַמען, הויפּטוואָרט Eſelsmutter
3-טע דעקלינאַציאָן, נאָמינאַטיוו, צוזאַממענגעזעצט פון עזעל, מוטטער,
בעגריפסנאַמען, הויפּטוואָרט, Dank — אייגענשאַפטסוואָרט, ſchönen
2-טע דעקלינאַציאָן, איינצאַהל, אַקוזאַטיוו— meine פירוואָרט— Kinder
הויפּטוואָרט, גאַטטונגסנאַמען, זאַכליך, 2-טע דעקלינאַציאָן, מעהרצאַהל
נאָמינאַטיוו— antwortete צייטוואָרט, — ihnen פירוואָרט, — die אַרטיקעל
בעשטיממטער, וויבליך, נאָמינאַטיוו— gute אייגענשאַפטסוואָרט, Frau
הויפּטוואָרט, וויבליך, גאַטטונגסנאַמען, 3-טע דעקלינאַציאָן, איינצאַהל,
נאָמינאַטיוו.

אויפגאַבע

זעה נאָך אויב דאַסט אַזוי געמאַכט די אַנאַליזע, אונ אויב עס איז אַלעס ריכטיג, וויא דאַ שטעהט.

Zwei und vierzigſte Lection.

Das Zahlwort (Numerale) שם המספר

§ 59. דאַס 4-טע רעדעטייל איז דאָס צאַהלוואָרט, אונד דוא ווייסט שוין פון לאַנג, אַז דיזעס רעדעטהייל ענטהאַלט ווערטער וואָס בעצייכנען אַ מספר, אַ צאַהל, (זיעהע זייטע 38), עס ענטהאַלט אויך זאַלכע ווערטער וויא: פיעל, וועניג, מעהר, אַלעס, וכדומה.

§ 60. אַלע צאַהלווערטער ווערען צערטהיילט אויף 3 קלאַססען:

1. Grundzahlen (מספר יסודי) Cardinalia количественныя
צב"ש: eins, zwei, hundert, tauſend וואָס פון דיזע ווערטער ווערען צוזאַממענגעשטעלט אַלע מספרים. — דיזע צאַהלען אַנטוואָרטען אויף די פראַגע wieviel?

2. Ordnungszahlen (מספר סדורי) Ordinalia
порядочныя צב"ש: der erſte, der zweite, die dritte, das ſechſte, der tauſendſte.
דאַס זינד זאַלכע ווערטער וואָס וויר פערשטעהען דאַבייא איינע אָרדנונג (סדר), עס צייגט די וויפיעלטע זאַך איז דאָס צווישען אַנדערע זאַכען

אדער דער וויפעלטער מענש איזט דיזער, צב"ש:

Dieser Schüler ist der sechste Diese Lampe ist die zehnte die ich kaufte.

3. Unbestimmende Zahlen (מספר הקפי) viel, wenig, mehr, alles.

דיעזע צאהלווארטער זינד אונבעשטיממט, דענן דאס ווארט זאגט ניכט ריכטיג דיא צאהל.

§ 61. דיא ארדנונגסצאהלען ווערדען געשאפפען פאן דען גרונדצאהלען צב"ש „דער זעקסטע" שטאממט פאן דער גרונדצאהל „זעקס" דער „זיבעציגסטע" פאן „זיעבציג" דער „הונדערטסטע" פאן הונדערט, אויסער דיא 2 צאהלען: der erste, der dritte זינד ניכט עהנליך (גלייך) צו דען גרונדצאהלען: איינס, דריא, אבער דיא איבריגע אללע ארדנונגסצאהלען זינד עהנליך צו דען גרונדצאהלען נאר עס קאממט צו א זילבע te אדער ste פאן 1 ביז 19 קאממט צו te אונד פאן 20 אן וויטער קאממט צו ste צב"ש:

ein, (eins) der erste, zwei, der zweite, drei, der dritte, acht, der achte (מיט איין ט) zwölf, der zwölfte, neunzehn, der neunzehnte, zwanzig, der zwanzigste, eine Million, der Millionste.

אנמערקונג 1. א מספר פאן 20 אן וויטער ווערט פריהער געזאגט דיא איינצעלנע (יחידות), הערנאך דיא צעהנדלינגע (עשירות), ניכט זא וויא אין מאנכע אנדערע שפראכען וואס מאן זאגט פריהער דיא עשירות. הערנאך דיא יחידות, וויא צב"ש אין רוססישעם ЦЯТЬДЕСЯТЪ ШЕСТЬ נאר אזוי וויא אין יודישעם זארגאן זעקס אונד פופציג און אז עס שטעהט מיט מאות פאנגט מאן אן ביא דיא הונדערטער און מען גיבט א שפרינג צוריק צו דיא איינצעלנע אין הערנאך צו דיא צעהנדליגע צב"ש 457 פיער-הונדערט זיבען אונד פונפציג; 8934 אכט-טויזענד, ניינהונדערט, פיער אונד דרייסיג. —

אנמערקונג 2. ווען עס געהען צוזאממען איינינע ארדנונגסצאהלען קאממט דיא ענדונג te אדער ste נור ביים לעצטען ווארט, צב"ש: der zwei hundert fünf und achzigste

§ 62. פאן דען גרונדצאהלען ווערדען נור דעקלינירט דיא צאהל-ווארטער ein, zwei, drei.

1. ein פאר איין הויפטווארט ווירד עס דעקלינירט וויא איין אונבעשטימטער ארטיקעל. צב"ש: ein Mann, eines Mannes, einem Manne, einen Mann. זא אויך: ein Kind, eine Frau. געהט זא, וויא די דעקלינאציאן פאן אונבעשטימטען ארטיקעל.

2. ווען פאר ein שטעהט דער בעשטימטער ארטיקעל „der" אדער איין בעשטימענדעס פירווארט, וכדומה dieser, solcher, ווירד עס דעקלינירט וויא איין אייגענשאפטסווארט. צב"ש:

der eine Mann, des einen Mannes, dem einem Manne, den einen Mann, זא אויך das eine Kind, die eine Frau, געהט אללעס לויט דעקלינאציאן דער אייגענשאפטסווארטער לויט געשרעכט.

אנמערקונג. דאס צאהלווארט ein האט אימער דען אקצענט (נגינה) דא גיבט מען א בעססערן קוועטש, דען טאן, אום אונטערצושיידען פאן דען ארטיקעל ein

ווען איך וויל ערצעהלען אז דא איז געוועזין א מענש. זאגע איך: ein Mensch war hier איז דאס ווארט ein ארטיקעל. עס בעדייטעט דאסזעלבע וואס אויף יידיש „א". היינו „א מענש" ובזה האופן איז דער אקצענט אויף „מענש" נישט אויף „איין"; אבער ווען איך וויל דאמיט ערצעהלען אז דא איז געוועזין נאר „איין" מענש (נישט צוויא), איז דער „איין" א צאהלווארט, מוז דער אקצענט זיין אויף דעם צאהלווארט.

§ 63. zwei, drei. ווערען דעקלינירט אזוי:

1) zwei, drei, 2) zweier, dreier, 3) zweien, dreien, 4) zwei, drei.
דא איז נישט פארהאנדען יחיד ורבים, דענן פון צוויא אן איז אללעס לשון רבים

§ 64. ארדנונגסצאהלען ווערדען דעקלינירט וויא אייגענשאפטסווארטער

Declination der Ordnungszahlen.

Einzahl.

	Männlich	Weiblich	Sächlich
1.	der zweite	die vierte	das zwanzigste
2.	des zweiten	der vierten	des zwanzigsten

3.	dem zweiten	der vierten	dem zwanzigsten
4.	den zweiten	die vierte	das zwanzigste

Mehrzahl.

1.	die dritten	die vierten	die zwanzigsten
2.	der dritten	der vierten	der zwanzigsten
3.	den dritten	den vierten	den zwanzigsten
4.	die dritten	die vierten	die zwanzigsten

§ 65. דיא אונבעשטימטענדע צאהלווארטער זינד:
wenige, viele, mehrere (איזה), manche (איזה), einige (איזה), etliche, alle, sämmtliche (כלם, אללע), keine
דיזע ווארטער געהען וויא דיא אייגענשאפטסווארטער אונ גאר אין רבים

1.	viele Menschen	einige Kinder
2.	vieler Menschen	einiger Kinder
3.	vielen Menschen	einigen Kindern
4.	viele Menschen	einige Kinder

§ 66. פאן צאהלווארטער קוממען ארויס פערשידענע ווארטער מיט פערשידענע ענדונגען.
lei, דיזע ענדונג בעדייטעט פערשידענע גאטטונגען צב״ש:
zweierlei, vielerlei, allerlei, mancherlei,
זאלכע ווערען נישט דעקלינירט
mal, fach, fältig, דיזע ענדונג בעדייטעט מעהרהייט (רבוי) צב״ש:
zweimal, vielmal, vielfach, zweifältig, (כפל)
זאלכע דעקלינירען זיך וויא אייגענשאפטסווארטער. —
tel, ſtel, בעדייטעט א חלק פון א גאנצעם, צב״ש:
ein viertel, das zwanzigstel,
אנמערקונג 1. אנשטאט dreitel זאגט מאנ drittel. אנשטאט zweitel
זאגט מאן halb; אזא אויך anderthalb, vierthalb.
אנמערקונג 2. אנשטאטט zweimal זאגט מען אויך doppelt אנשטאטט zwei זאגט מאן אויך beide,

§ 67. פאן פיעלען גרונדצאהלען ווערדען אויך געמאכט הויפטווארטער

צב"ש: die Eins, die Zwei, das Hundert, das Tausend, ein Sechser, [זעקסער] ein Zehner, ein Paar, (פאאר, זוג) ein Dutzend. (טוץ)

דיזע ווארטער, אבוואהל זייא זענען ערנליך צו צאהלווארטער, יעדאך האבען זייא אלע דינים פאן הויפטווארטער. —

אויפגאבע

דעקלינער דיזע ווארטער שריפטליך אונד מינדליך:

ein Jahr, eine Woche, ein Monat, der eine Wolf, diese eine Stadt, das eine Haus, der fünfte Tag, das zehnte Jahr, hundertfacher Dank, mehrere Herren, wenige Freunde, das Hundert, ein Zehner, ein Dutzend.

Drei und vierzigste Lection.

Ein und zwanzigstes Lesestück.

Auf dem 1) Jahrmarkte sind viele Menschen beisamen. In einem Dorfe sind wenige 2) Handwerker. Zum 3) Erlernen einer Sprache gehören oft mehrere Jahre. Ein Mensch hat zwei Ohren und einen Mund, um alle 4) Dinge zu hören, und von 5) allen Dingen wenig zu sprechen. Sämmtliche Vögel haben Flügel und Füße. In manchen Dörfern 6) giebt es auch viele 7) Einwohner. Das Papier ist 8) gegen das Ende des vierzehnten Jahrhunderts 9) erfunden worden. Amerika ist im Jahre 1492 10) entdeckt worden. Peter der Große wurde den elften Juni 1672 geboren, und starb den achten Februar 1720.

טייטשווארטער

1) ירידּ 2) בעלי מלאכות 3) צום אויסלערנען 4) זאכען 5) אללע
6) גיעבט עס (עס איז דא) 7) תושבים בעוואהנער 8) בערך 9) ערפינדען
געווארען (אויסגעקלערט געווארען) 10) אויפגעדעקט געווארען (מען האט
עס געפינען. דען ביז 1402 האט מען דאפון נישט געוויסט).

אויפגאבע

1. ארבייט איבער דאס לעזעשטיק כוט אויפגאבע אין 3-טעם הענפט זייטע 95

Vier und vierzigste Lection.

(שם הגוף) Das Fürwort (Pronomen)

§ 68. פון 2-טעם העפט, זייטע 38 ווייסט דוא שוין וואס דאס
איז „פירווארט" ווערדע איך דיר יעצט ערקלערען אללע רעגעלן פאן
דיזעם רעדעטהייל.

דאס פירווארט טהיילט זיך אין 6 טהייל, דאס הייסט עס גיעבט
זעקסערלייא פירווארטער.

1. Persönliche, (Pronomina Personalia,)
בנויי הגוף. — דאס זיינד פירווארטער פאן פערזאנען, צב"ש: ich, du, er,
sie (זייא, הם) sie, (זיא היא) es, wir, (מיר, אנחנו)
ihr, (איהר) (עמצר) Jemand, (קיינער נישט) Niemand,
Jedermann, (גאר נישט) Nichts, (עפים) Etwas, (קיינער) Keiner.

2. Zueignende, Possesiva (Pronomina притяжа-
тельныя, כנויי הקנין). אזאלכע פירווארטער וואס הייסען צואייגענדע
בעדייטען אז דער מענש אדער א בריאה, א זאך פערמאגט עפים זיין
אייגענם, צב"ש: mein, dein, sein, unser.

3. Anzeigende, указательныя, כנויי הרומז.
Pronomina demonstrativa, וואס דאס פירווארט ווייזט אויף
עטוואס, צב"ש: dieser, jene,

4. Beziehende, Pronomina relativa, относительныя,

כנוי המצרף, וואס בעציהט זיך אויף דען מענש אדער זאך וואס מען
רעדט דאפין, צב"ש: welcher,

Derjenige (האיש ההוא) ist glücklich, **welcher** zufrieden ist.

указательныя опредѣлительныя Selbständige anzeigende 5.
דאס זינד דיא פירווערטער וואס ברויכען נישט קיין הויפטווארט נאך
זיך, צב"ש: Derjenige (האיש ההוא)

(כנוי השאלה.) вопросительныя, Fragende, 6.
Interrogativa, צב"ש: wer? welcher?

Zwei und zwanzigstes Lesestück.

Die beiden Ziegen.

Zwei [1] Ziegen begegneten sich auf einem schmalen Wege, der über einen tiefen, reißenden [2] Waldstrom führte; die eine wollte [3] herüber, die andere [4] hinüber.

Geh mir aus dem Wege! sagte die eine.

[5] Das wäre mir schön! rief die andere.

Geh du zurück und laß mich hinüber, ich war [6] zuerst auf der Brücke.

Da also keine der andern nachgeben wollte, kam es vom [7] Zanke zum [8] Streit.

Beide verloren von den [9] Hörnerstößen das [10] Gleichgewicht; sie [11] stürzten [12] miteinander [13] hinab in den reißenden Waldstrom, aus welchem sie sich nur mit großer Mühe [14] retteten.

1) קאוועם 2) וואלדטייכעל 3) אהער 4) אהין 5) דאס וואלט מיר שעהן געוועזן 6) פריהער 7) מחלוקת 8) מלחמה 9) פון דעם שטויסען דער הערנער 10) גלייכע וואג 11) זענען אריין געפאללען 12 צוזאממען 13) אראב 14) האבען זיך מציל געוועזן.

אויפגאבע

מאך דאזעלבע וויא ביי דער אויפגאבע אין 3-טען העפט זייטע 95.

Fünf und vierzigste Lection.

Persönliche Fürwörter.

§ 69. דיא פערזאנליכע פירווארטער טהיילען זיך אויף בעשטיממטע אונד אונבעשטיממטע, דיא בעשטיממטע זינד: איך, דוא, ער, זיא, עס, וויר, איהר, זיא, — דיא אונבעשטיממטע זינד: יעמאנד, נימאנד, יעדערמאן, עטוואס, ניכטס, קיינער, מאן.

§ 70 דיא פערזאנליכע פירווארטער בעשטיממטע האבען 3 פערזאנען: ערשטע פערזאן איזט, אז איך וויל זאגען א פירווארט אנשטאטט מיין נאמען (מדבר בעדו). זאגע איך „Ich" (אני) — צווייטע פערזאן איזט ווען איך רעד צו איין פערזאן, וועלכע שטעהט פאר מיר (נוכח) זאגע איך אנשטאטט דען נאמען פאן דיזער פערזאן „Du" (אתה). — דריטטע פערזאן איזט, ווען איך רעד מיט איינעם וועגען איינער דריטטער פערזאן (נסתר), זאגע איך „er" (הוא); —

§ 71. ביא ערשטער פערזאן איז קיין אונטערשיד צווישען מאנליך אדער ווייבליך; הן א זכר הן א נקבה זאגט אללעס איינס „Ich" ביא צווייטער פערזאן איזט אויך קיין אונטערשיד, הן א זכר הן א נקבה אללעס איינס „Du", נאר ביא דער 3-טער פערזאן איז שוין איין אונטערשיד, צווישען מאנליך אדער ווייבליך, דיא דריטטע פערזאן האט 3 געשלעכטער היינו מאנליך „ער", ווייבליך „זיא" זאכליך „עס" דיא 3 פערזאנען זענען נוהג ביא איינצאהל אונ אויך מעהרצאהל, למשל: מדברים בעדם איזט „וויר" (אנחנו), נוכחים איזט „איהר" (אתם) נסתרים „זיא" (הם). ביא מעהרצאהל איז ביא אללע 3 פערזאנען קיין אונטערשיד פאן געשלעכט. דען אויך ביא דער 3-טער פערזאן ווערט געזאגט „זיא" (זיא) הן ביא מאנליך, הן ביא ווייבליך הן ביא זאכליך. דיא פירווארטער האבען אויך איינע דעקלינאציא פאן 4 ביי-געפאללע, וועלכע אנטווארטען אויף דיזעלבע פיערערליי פראגען וויא ביא הויפטווארטער אונד איגענשאפטסווארטער.

Declination der persönlichen Fürwörter.

Einzahl.

1)	ich	du	er	sie	es
2)	meiner	deiner	seiner	ihrer	seiner
3)	mir	dir	ihm	ihr	ihm
4)	mich	dich	ihn	sie	es

Mehrzahl.

1)	wir	ihr	sie
2)	unser	euer	ihrer
3)	uns	euch	ihnen
4)	uns	euch	sie

§ 72. דער 2־טער פאלל „מיינער״, „דיינער״ „זיינער״ „אונזער״ „אייער״ „איהרער״ קאממען זעלטען פאר צב״ש:

ער האט זיך מיינער (איבער מיר) ערבארמט

Er erbarmte sich meiner

איך האבע מיך זיינער (פר איהם) אנגענאממען)

Ich habe mich seiner angenommen.

אויפגאבע

לערן דיך אויס דיא דעקלינאציאן דער פערזאנליכען פיערווארטער מינדליך, אונד שריפטליך פון קאפף.

דער הויזלעהרער דייטש

זעקסטעס העפט.

Sechs und vierzigste Lection

Zwei und zwanzigstes Lesestück.

Kennen Sie den Herrn Grünthal? Ja, ich kenne ihn genau[1]). Er hat uns heute geschrieben. Haben Sie ihm schon geantwortet? Ich habe ihm noch nicht geantwortet, ich schätze ihn sehr. Er besucht[2]) uns oft[3]). Haben Sie meine Feder? Nein, ich habe sie nicht. Wollen Sie sie? Ich will sie nicht. Sagen Sie es Ihrem Vater. Ich werde es ihm sagen. Verzeihen[4]) Sie es mir? Ich verzeihe Ihnen. Wo sind Ihre Brüder? Sie sind im Garten. Ich habe sie nicht gesehen. Ich habe mit ihnen noch nicht gesprochen[5]). Haben Sie ihnen die Zeitung gegeben? Wer hat diesen Brief geschrieben, er oder Sie? Wem haben Sie es gegeben, ihm

oder i h r? Wir haben e s für d i c h gethan[6]) und nicht für i h n.

ווערטערבוך

1 גענוג, גוט, — 2 ער קומט מיט א וויזיט. — 3 אללע מאהל, — 4 זייט מיר מוחל (סלח לי). — 5 גערעדט. — 6 געטוהען.

אנמערקונג. צו איינעם וואס מען דיצט איהם נישט, זאגט א יוד „איהר", דער דייטש זאגט בדרך כבוד בלשון רבים נסתרים „Sie", צב"ש: Sie kennen mich? (איהר קענט מיך) Ich kenne Sie (איך קענן אייך). אזוי איין Sie קוממט מיט איין גרויסע S אפילו אין מיטטען זאטץ, בדרך כבוד.

אזוי אויך: אנשטאטט „דיר" אדער לרבים „אייך" ווערט געזאגט אין דייטשען בדרך כבוד „Ihnen", דאס קאממט אויך מיט א גראסען בוכשטאב I. זא אויך: Ihrer (אייערער).

אזוי וויא האסט דא בעמערקט אין דיזעם לעזעשטיק, גיבט עס דרייערלייא „זיא". איינמאהל „Sie" מיט א גרויסען בוכשטאב איז טייטש „איהר" (יחיד נוכח בדרך כבוד אדער לרבים) דאס איז דער „זיא" פאן 3-טער פערזאן מעהרצאהל, ערשטער פאלל, נאר ער איז אהער געליהען. דער צווייטער „זיא" מיט א קלייגען בוכשטאב דאס איז 3-טע פערזאהן וויבליך, 1-טער פאלל, איז דאסזעלבע וואס אויף יודיש „זיא" (היא, נסתרת, נקבה). דער דריטטער „זיא" אויך: מיט א קלייגען בוכשטאב, איז אויף יודיש „זייא" (נסתרים רבים הן זכר הן נקבה) דאס איז 3-טע פערזאהן מעהרצאהל, 1-טער פאלל.

אזוי איז אויך דא צווייערלייא ihnen, איינמאהל מיט א קלייגען בוכשטאב, דאס איז דער 3-טער פאלל מעהרצאהל פאן 3-טער פערזאן, וויא דער זאטץ אין דיזעם לעזעשטיק „איך האבע מיט איהנען נאך ניכט געשפראכען" (איך האב מיט זייא נאך נישט גערעדט). דער צווייטער Ihnen מיט א גרויסען בוכשטאב דאס איז אויך דערזעלבער איהנען נאר בדרך כבוד נוכח, אנשטאטט

„דיר" „אייך": דאָס איז דער זאטץ אין דיזעם לעזעשטיק:

Ich verzeihe Ihnen (איך בין דיר מוחל).

אויפגאבע

ארבייט איבער דאס לעזעשטיק וויא פריהער זייטע 95:

Sieben und vierzigste Lection

פערזאָנליכע פירוואָרטער (המשך)

§ 73. צו דען פערזאָנליכען פירוואָרטער געהאָרט אויך דאָס פירוואָרט „sich". דיזעם הייסט:

„Persönlich zurückführendes Fürwort"

דיזעם פירוואָרט קאָממט פאָר בייא א צייטוואָרט (פעל) אונד נור בייא דער 3-טער פערזאָן, צב"ש „זיך פאָרשטעללען" דיזעם איזט זא וויא אין יודישען. אז איך וויל זאָגען „איך שטעללע מיר פאָר" (1-טע פערזאָן) בענוטצע איך דען 3-טען פאלל, היינו „mir", דענן דער 3-טער פאלל אנטוואָרטעט דאָך אויף דיא פראגע „וועם", היינו וועם שטעללע איך פאָר? איזט דיא אנטוואָרט „מיר".

זא אויך בייא דער 2-טער פערזאָן "דוא שטעללסט דיר פאָר", אויך דען 3-טען פאלל, היינו „דיר".

בייא 3-ער פערזאָן לויט דיזען כלל, וואָללט איך געברויכט זאָגען „ער שטעללט א י ה ם פאָר", וויל דער 3-טער פאלל אנטוואָרטעט דאָך אויף דיא פראגע „וועם", אונד דאָס וואָרט „ihm" איזט דאָך דער 3-טער פאלל פון דער 3-טער פערזאָן, זאָגט אָבער דער דייטשע (אזוי אויך דער יוד אויף יודיש) נישט „איהם" נור „זי-

דאס הייסט „ער שטעללט זיך פאָר" „זיא שטעללט זיך פאָר", עס שטעללט זיך פאָר.

זא אויך איזט אין מעהרצאהל, בייא ערשטער פערזאָן, בענוטצט מיר דען 3-טען פאלל „uns", בייא 2-טער פערזאָן אויך דען 3-טע פאלל „euch" אָבער בייא 3-טער פערזאָן בענוטצט מאן „sich", צב"ש

ערשטע פערזאָן: „וויר שטעללען אונס פאָר"

צווייטע פערזאָן: „איהר שטעללט אייך פאָר"

דריטטע פערזאָן: „זיא שטעללען זיך פאָר" (נישט „דא שטעללען איהנען פאָר" וויא עס וואללט געברויכט זיין).

זא איזט אויך בייא איינעם אנדערן צייטוואָרט, צב"ש „זיך לאָבען" ווירד עס בענוטצט וויא פאלגט: *)

Ich lobe mich, du lobst dich, er lobt s i ch, sie lobt s i ch, es lobt s i ch. Wir loben uns, Ihr lobt Euch, sie loben s i ch.

§ 74 דיא וואָרטער selbst **) , selber , einander ווערדען אויך פערזאָנליכע פירוואָרטער, צב"ש: sie schlagen einander (זיא שלאגען זיך איינער מיט דעם אנדערן). „זעלבסט אדער זעלבער" קאָממען אפט צוזאממען מיט נאך איין פירוואָרט, צב"ש: ich selbst (איך אלליין) du selbst (דוא אלליין) sie selbst (זיא אלליין).

§ 75 עס גיבט אויך אונבעשטיממטע פערזאָנליכע פירוואָרטער צב"ש: Jemand, Jedermann, etwas, nichts, man, (מען) Einer, keiner, Es

*) „וויא פאלגט" איז טייטש: וויא עס שטעהט דא באלד.

**) זעלבסט, הייסט אייך מאנכעס מאהל „אפילו", צב"ש:
selbst seine besten Freunde haben ihn verlassen
(אפילו זיינע בעסטע פריינדע האבען איהם פערלאָזט).

דיעזע וואָרטער ווערדען זאָ דעקלינירט :

1	Jemand	Niemand	Jedermann
2	Jemands	Niemands	Jedermanns
3	Jemand (en)	Niemand (en)	Jedermann
4	Jemand (en)	Niemand (en)	Jedermann

אנמערקונג. דער 3-טער אונד 4-טער פאלל קאָנן זיין „יעמאנד"
אויך „יעמאנדען", „נימאנד" אויך „נימאנדען. דיעזע
פירוואָרטער האָבען קיינע מעהרצאָהל"

§ 76 דיא פירוואָרטער nichts, etwas דעקלינירען זיך ניכט.
די בלייבען אין אללען פאָללען זאָ: „עטוואָס", „ניכטס".

§ 77 דיא פירוואָרטער Keiner, Einer דעקלינירען זיך זויא
דער בעשטיממטע אַרטיקעל.

§ 78 דאס פערזאָנליכע פירוואָרט ''man,, איזט דאָסועלבע
וואס אין יודישען ווערט געברויכט „מען" „מֶע" אָדער „מען זאָלל"
עס ווירד בענוטצט, ווען עס ווירד געזאָגט אַ זאַך איזט געטוהען
אונד עס ווירד נישט בעשטיממט ווער עס טהוט עס, צב"ש:

''man spricht,, (מען רעדט), ''man singt,, (מע זינגט)
''man schweige!,, („שטילל"! אָדער „מע זאָלל שווייגען!").

Es איזט אזוי זויא אויף יודיש „עס" „ס'", צב"ש: ''es regnet,,
(כ' רעגענט), es ist möglich (ס' מאָגליך).

Drei und zwanzigstes Lesestück.

Er lobt sich[1] beständig, liebt nur sich, spricht nur von sich und verrathet[2]) Jedermann. Das Gute, welches man von sich sagt, ist kein Lob. Sich

selbst kennen, ist eine große Wissenschaft. Sie schlagen einander. Thue Niemanden Böses. Die Quelle unserer Glückseligkeit[3]) liegt in uns selbst. Wenn man Vermögen hat, hat man auch Freunde. Ich habe keine Zeit mit euch zu spielen. Was ist in dem Garten? Es ist nichts darin. Es ist noch zweifelhaft[4]), ob es regnen wird.

טייטשוואָרטער

1 תמיד .— 2 מגלה סוד , בוגד , ווראדויעט.— 3 גליק . 4 א ספק .

אויפגאבע

1) מאך דאס לעזעשטיק וויא דאס פריהעריגע . 2) דעקלינער „יעמאנד" , „ניעמאנד" , „יעדערמאן" שריפטליך אונד מינדליך . 3) דעקליניר „קיינער" , „איינער" , „קיינע" , „איינע" , „קיינעס" (מעהרצאהל) .

Acht und vierzigste Lection

Zueignende Fürwörter

---

§ 79 דיא צואייגנענדע פירוואָרטער האָבען 3 געשלעכטער : מאָנגליך , ווייבליך , אונד זאַכליך צב"ש : מיין פאטער , מיינע מוטטער , מיין קינד .

אנמערקונג דאס געשלעכט פאָן דיא צואייגנענדע פירווארטער געהט ניכט נאך דער פערזאָן וואָס רעדט נור נאך דעם הויפטווארט וואס מען אייגנעט זיך צו. ... א זאהן , הן א טאכטער זאָגט אללעס איינס „מיין פאטער" (בלשון זכר. דענן „מיין"

איז לשון זכר, „פאטער" אויף זכר). הן א זאהן הן א טאכטער זאָגט אללעס איינס
„מיינע מוטטער" (בלשון נקבה, דענן מיינע איז לשון נקבה, מוטטער אויף נקבה.)
הן א פאטער הן א מוטטער זאָגט אללעס איינס „מיין קינד" (בלשון ס ם דענן „מיין
איז לשון סתם. זאכליך, קינד אויך זאכליך · וויל דיא פירוואָרטער בעציהען זיך
צום וואָרט „פאטער" (זכר). צום וואָרט „מוטטער" (נקבה), צום וואָרט „קינד"
(זאכליך).

§ 80 אויך געהט אן דאבייא 3 פּערזאָנען, ערשטע, צווייטע אונד דריטטע פּערזאן (מדבר בעדו, נוכח, נסתר). צב"ש: מ י י ן פאטער (מדבר בעדו). ד י י ן פאטער (נוכח). ז י י ן פאטער (נסתר).

§ 81 אויך געהט אן דאבייא איינצאהל אונד מעהרצאהל, צב"ש: אייער פאטער (איינצאהל), אייערע פאָטער (מעהרצאהל).

§ 82 דיא צואייגנענדע פירוואָרטער קאָממען פאר דען הויפטוואָרט אונד ווערדען צוזאמם ן דעקלינירט, אין איינצאהל דעקלינירען זייא זיך וויא דער אונבעשטיממטע אַרטיקעל אונד אין מעהרצאהל וויא דער בעשטיממטע ארטיקעל.

§ 83 דיא צואייגנענדע פירוואָרטער זינד דיעזע:

mein, dein, ſein, ihr, unſer, euer.

Deklination der zueignenden Fürwörter

Einzahl

	Männlich	Weiblich	Sächlich
1	mein Vater	meine Mutter	mein Kind
2	meines Vaters	meiner Mutter	meines Kindes
3	meinem Vater	meiner Mutter	meinem Kinde
4	meinen Vater	meine Mutter	mein Kind

Mehrzahl

1	meine Väter	meine Mütter	meine Kinder
2	meiner Väter	meiner Mütter	meiner Kinder
3	meinen Vätern	meinen Müttern	meinen Kindern
4	meine Väter	meine Mütter	meine Kinder

זאָ ווערדען אויך דעקלינירט דיא איבריגע צואייגנענדע פירוואָרטער דיין , זיין , איהם , אונזער , איהער .

§ 84 דיא צואייגנענדע פירוואָרטער ווערדען מאנכמאהל בענוטצט אויך אין דעם זינן פאן הויפטוואָרטער , דאמאלס שטעהען זיא אהנע הויפטווארט נור בעזאנדער , צב"ש :

der meinige (מיינער) , die meinige (מיינע) , das meinige (מיינס) , der deinige, die unsrige, das ihrige.

אדער :

der meine, der deine, der seine,
die unsere, die euere, die ihre.

§ 85 דיזע פירוואָרטער ווערדען דעקלינירט ווי אייגענשאפטס-וואָרטער מיט דען בעשטיממטען ארטיקעל .

Einzahl

	Männlich	Weiblich	Sächlich
1	der meinige	die meinige	das meinige
2	des meinigen	der meinigen	des meinigen
3	dem meinigen	der meinigen	dem meinigen
4	den meinigen	die meinige	das meinige

Mehrzahl

die meinigen, der meinigen, den meinigen, die meinigen

זאָ ווערדען אויך דעקלינירט דיא צואייגנענדע פירוואָרטער וואָס שטעהען פריהער .

§ 86 אז מען וויל בעצייכנען אז פיעלע מענשען האבען א זאך , ווערט בענוצט דאס פירוואָרט „ihr“ (זייער , שלהם) , אונד ווענן איינינע מענשען האבען איינינע זאכען , בענוטצט מען דאס פירוואָרט „ihre“ (זייערע) צב"ש :

Meine Töchter haben ihr Haus und ihren Garten verkauft. Meine Söhne haben ihre Häuser und ihre Gärten verkauft.

§ 87 צו רבים בדרך כבוד , נוכח (דאס הייסט אין דער 2-טען פערזאן) זאגט מען „Ihr“ (אייער) מיט א גראסעם I , צב"ש :

Ist Ihr (אייער) Herr Vater zu Hause? Sind Ihre (אייערע) Töchter schon abgereist?*)

אויפגאבע

1 דעקלינינר שריפטליך דערנאך מינדליך דיא דעקלינאציאן פאן Mein.

2 לויט פארמע פאן „מיין“ דעקלינינר שריפטליך אונד מינדליך דיעזע פירוואָרטער :

dein, sein, ihr, unser, euer

3 דעקלינינר שריפטליך אונד מינדליך „דער מיינינע“ אונד לויט דיעזער דעקלינאציאן דעקלינינר אללע פירוואָרטער וואס שטעהען אין § 83

Neun und vierzigste Lection

Vier und zwanzigstes Lesestück

Dieser junge Mann[1]) ernährt s e i n e n Vater, s e i n e Mutter, s e i n Kind und s e i n e Schwestern. Eine

---

[1]) אויסגעפאהרען.

tugendhafte[2]) Frau liebt i h r e n Mann und ihre Kinder. Der Hund bewacht das Haus s e i n e s Herrn. Die Jugend ist die angenehmste Zeit u n s e r e s Lebens. U n s e r e Schwester hat Nachrichten[3]) von i h r e m Sohne erhalten. D e i n e Tochter denkt[4]) nur an[5]) i h r e n Putz[6]) und an i h r e Vergnügungen. Gute Kinder lieben i h r e Eltern. Gestern suchte Ihr Bruder allenthalben [7]) s e i n e n Hut und endlich fand er i h n in dem Garten u n s e r e r Tante. M e i n e Herren! I h r e Handschuhe liegen auf m e i n e m Tische. D e i n e Schwägerin liebt i h r e Kinder weniger als die d e i n i g e n und die m e i n i g e n. Sie liebt die i h r i g e n mehr als unsere, aber sie will nicht, daß man den u n s e r i g e n unrecht thue[8]) Das ist nicht m e i n e sondern d e i n e Schuld. E u e r e Freunde sind auch die s e i n i g e n.

טייטשווארטער

1 איז מפרנס. — 2 פרוממע. — 3 ידיעות: — 4 טראכט. — 5 וו;גען
6 פוצען זיך. — 7 אומעטום. — 8 איברעכט טוהען.

אויפגאבע

ארבייט איבער דאס 24-טע לעזעשטיק וויא דאס פריהעריגע.

Fünfzigste Lection

Anzeigende Fürwörter

---

§ 88 דער דריטטע טהייל פון דיא פירווארטער הייסט: אנצייגענדע פירווארטער, וויל זייא צייגען, זיי וויזען וויא מיט דען פינגער אויף דעם מענש, אדער אויף דיא זאך. דיא אנצייגענדע פירוואָרטער זינד דיעזע:

מאָנגליך dieser, jener (דער דאָזיגער).
ווייבליך diese, jene (דיע דאָזיגע).
זאָכליך dieses, jenes (דאָס דאָזיגע).

אנמערקונג דאס ווארט dieses ווערט מאנכמאהל אבגעקירצט אויף dies.

§ 89 דיא אנציינענדע פירוואָרטער ווערדען רעקלינירט זאָ וויא דער בעשטיממטע ארטיקעל, צב"ש:

dieser, dieses, diesem, diesen.

אונד זאָ אויך דיא איבריגע וויא דער בעשטיממטע ארטיקעל ווייבליך אונד זאָכליך.

§ 90 אַנשטאַטט „דיעזער", „דיעזע", „דיעזעס" ווירד מאַנכעס מאַהל בענוטצט „דער„ „דיא" „דאַס" צב"ש: Das ist Gold, der ist glücklich. דאַס וואָרט "דער" שטעהט דאָ אַנשטאַטט „דיעזער" אונד דאַס וואָרט „דאַס" אַנשטאַטט „דיעזעס„. אין אַזוי אַ פֿאַלל שטעהען דיא וואָרטער „דער" ,„דיא" ,„דאַס" ניכט בייא איין הויפטוואָרט, אונד זייא ווערדען ניכט גערעכענט פֿיר בעשטיממטע אַרטיקעל, נור פֿיר אַנציינענדע פֿירוואָרטער.

§ 91 „דער", „דיא" „דאַס" אַלס אַנציינענדע פֿירוואָרטער ווערדען אַזוא דעקלינירט:

Einzahl

	Männlich	Weiblich	Sächlich
1	der	die	das
2	dessen	deren	dessen
3	dem	der	dem
4	den	die	das

Mehrzahl

1 die. 2 deren. 3 denen. 4 die.

Fünf und zwanzigstes Lesestück

Ich sah heute den Herrn Nathan, **dessen**[1]) Sohn Major ist, und ich sprach die Frau Brünner, **deren**[2]) Mann uns begegnete. Herr Rosenthal bestrafte sein Kind, **dessen** Kleidchen[3]) beschmutzt[4]) war. Von welchen Damen sprechen Sie? Von **denen**[5]), welche rothe Röcke tragen[6]). **Jenes** Buch ist schöner als **dieses**. **Diesem** Knaben gebe ich eine Birne, aber **jenem** Nichts. Trinkst du viel Wein? Ich trinke **dessen**[7]) genug. **Dieser** Mensch ist nie zufrieden mit **dem**, was man ihm gibt. **Die**[8]), welche am wenigsten[9]) wünschen, sind am reichsten[10]). Die nützlichsten Beschäftigungen sind **die**, welche in uns die Gesundheit des Leibes[11]) erhalten. Sprich nicht[12]) von **dem**, was sich im Hause deines Nachbars[13]) zuträgt[14]). Wem gibst du **es**? Ich gebe es **denen**, die es verdienen.

טייטשוואָרטער

1 וואָס זיין זאָהן (דאָס איזט דער 2-טער פאַלל פאָן אנצייגענדען פירוואָרט „דער" (עיין § 91). 2 וואָס איהר מאַנן (2-טער פאַלל פאָן „דיא"). 3 וואָס זיין קליידעל (2-טער פאַלל פאָן „דאָס"). 4 איינגערעכט. 5 פאָן דיא דאָזיגע (3-טער פאַלל מעדרצאַהל). 6 טראָגען. 7 פון דעם. 8 דיא דאָזיגע (1-טער פאַלל מעהרצאַהל). 9 צום וועניגסטען. 10 צום רייכסטען. 11 פון קאָרפער, גוף. 12 רעד נישט. 13 שכנס. 14 טהוט זיך.

אויפגאבע

1 דעקלינער שריפטליך דערנאָך מינדליך דיעזער, דיעזע, דיעזעס, יענער, יענע, יענעס, דער, דיא, דאָס.

2 אַרבייט איבער דאָס לעזעשטיק וויא דיא פריהעריגע לעזעשטיקע.

Ein und fünfzigste Lection

Selbstständige anzeigende Fürwörter

§ 92 דיא זעלבסטשטאַנדיגע אַנצייגענדע פֿירוואָרטער כנויי המיחד ' determinitiva זינד דיעזע ;

Männlich	Weiblich	Sächlich
derjenige	diejenige	dasjenige
derselbe	die selbe	dasselbe
der	die	das
solcher	solche	solches

זייא דעקלינירען זיך וויא אייגענשאַפֿטכוואָרטער מיט דען בעשטיממטען אַרטיקעל .

§ 93 „דער" „דיא" „דאַס" וועגן זייא שטעהען אָהנע הויפּטוואָרט הערדען זיא זאָ דעקלינירט וויא דיא אַנצייגענדע „דער" , „דיא", „דאַס" (זיעהע § 91) , נור אין 2=טעם פֿאַלל מעהרצאַהל איזט איין אונ= טערשיד . דיא אַנצייגענדע פֿירוואָרטער האבען אין 2=טעם פֿאַלל מעהרצאהל „deren'' , אַבער זעלבסטשטאַנדיגע אַנצייגענדע פֿירוואָרטער האבען אין צווייטעם פֿאַלל מעהרצאַהל derer .

§ 94 „זאָלכער" דעקלינירט זיך וויא דער בעשטימטע אַרטיקעל נאר וועגן עס שטעהט פֿריהער דאַס וואָרט ein היינו „איין זאָלכער" אָדער kein היינו „קיין זאָלכער" ווירד עס דעקלינירט וויא דאַס אייגענ= שאַפֿטסוואָרט מיט דען אונבעשטיממטען אַרטיקעל .

§ 95 נאָך „דעריעניגע" קאָממט אימּמער „וועלכער" , צב"ש : „דעריעניגע (דער דאָזיגער) איזט גליקליך , וועלכער צופֿריעדען איזט .

§ 96 „דער" „דיא" „דאַס" וועגן זייא זענען בעשטיממטער אַרטיקעל שטעהען זייא מיט דען הויפּטוואָרט, איזט דער אַקצענט (דער טראָפּ , דיא אודארעניע) אויף דען הויפּטוואָרט , צב"ש „דער פֿאַטער" גיבט מען אַ קוועטש ביי דען וואָרט פֿאַטער , וועגן זייא זענען אַבער

אַנצייגענדע פּירוואָרטער , איזט דער אַקצענט אויף זייא אלליין , צב"ש:
„ד ע ר פאַטער".

Beziehende Fürwörter

§ 97 דיא בעציהענדע פּירוואָרטער זינד דיזע :

Männlich	Weiblich	Sächlich
welcher	welche	welches
der	die	das

אויך wer, was.

§ 98 דער „וועלכער" וואָס געהאָר צו דיא בעציהענדע פּיר=
וואָרטער איזט נישט קיין פראַגע, נור ער בעציהט זיך אויף דען הויפּט=
וואָרט וואָס מען האָט פאָן איהם פריהער געשפּראָכען , צב"ש : „איך
האַבע דאַס הויז געזעהען , וועלכעס מיין פאַטער געקויפט האַט" בע=
ציהט זיך דאָס וואָרט „וועלכעס" אויף דאָס הויז . אזוי אַ „וועלכער
ווירד איבערזעטצט אויף העבראָיש נישט „איזה"? נור „אשר" (ראיתי
את הבית א ש ר קנה אבי) . דער „וועלכער" וואָס איזט איין פראגע,
געהאָר צו דיא פראַגענדע פּירוואָרטער , זאָ וויא ווירסט וויטער זעהען.

§ 99 „וועלכער" ווירד דעקלינירט וויא דער בעשטימטע אַר=
טיקעל , צב"ש : welcher, welches, welchem, welchen.

זאָ אויך „וועלכע" געהט וויא דער בעשטימטע אַרטיקעל „die", אונד
„וועלכעס" וויא דער בעשטימטע אַרטיקעל „das".

§ 100 „דער, דיא, דאַס" וואָס זענען בעציהענדע פּירוואָר=
טער זענין נישט דיזעלבע וואָס זענין בעשטימטע אַרטיקעל, אויך
נישט דיזעלבע וואָס זענין אַנצייגענדע פּירוואָרטער , אויך נישט דיע=
זעלבע וואָס זענין זעלבסטשטאָנדיגע אַנצייגענדע פּירוואָרטער , דענן
„דער, דיא , דאַס" וואָס זענין בעציהענדע פּירוואָרטער האָבען גאר
איין אַנדערן טייטש , זייא האָבען דענזעלבען טייטש וואָס דאָס בעציהענדע
פירוואָרט „וועלכער" צב"ש :

Hier ist der Unglückliche, *der* all sein Vermögen eingebüßt hat.

(דאָ איז דער אומגליקליכער , וואָס האָט זיין גאַנץ פערמאָגען פערלאָרען).

§ 101 „דער , דיא , דאָס" פאָן דיא בעציעהענדע פּירוואָרטער דעקלינירען זיך אַזוי וויא „דער , דיא , דאָס" פאָן דיא אָנצייגענדע פּירוואָרטער (§ 91)

§ 102 „ווער , וואָס" זענין אויך נישט פאָן דיא פראַגענדע צב"ש : „ווער רייך איזט, קאָנן אויך גוט זיין" ,
„ווער" ווירד זאָ דעקלינירט ;

1 wer, 2 wessen, 3 wem, 4 wen.

„וואָס" האָט נור דען 1=טען אונד 4=טען פּאַלל 1 was, 4 was

§ 103 „ווער , וואס" האָבען קיינע מעהרצאַהל , אין מעהר=צאָהל ווירד אויך געברויכט „ווער , וואָס" : „ווער", קאָממט בייא פערזאָנען „וואָס" קאָממט בייא נישט לעבענדיגע זאַכען ,

---

Sechs und zwanzigstes Lesestück

Derjenige, welcher Ihnen diese Geschichte erzählt hat, ist nicht gut unterrichtet[1]). *Diejenigen*, welche dem Müßiggange[2]) ergeben[3]) sind, sind sich selbst zur Last[4]). Die Niederträchtigkeit[5]) *desjenigen*, der uns verläumdet[6]), ist erträglicher[7]) als die Treulosigkeit[8]) *dessen, der* unsere Geheimnisse[9]) offenbart[16]) Ich werde dieses Buch *demjenigen* geben, *der* am fleißigsten sein wird, und diese Nadeln *derjenigen, welche* am artigsten[11]) sein wird. Die Schönheit der Seele erhebt[12]) *die*[13]) des Lebens. Ein warhaft[14]) auf=

geklärter Mann achtet[15]) den Adel[16]) der Seele höher[17]), als d e n[18]) der Geburt[19]). Hier ist d a s, w a s Sie verlangen. D a s ist alles, w a s ich Ihnen sagen kann. Unzählig[20]) sind die Gaben[21]), mit w e l c h e n Gott seine Geschöpfe[22]) überhäuft[23]). Sage mir mit w e m du umgehst[24], und ich werde dir sagen, w e r du bist. W a s willst du von mir? W e s s e n Buch ist d a s, und w e m gehört diese Feder? Diese Leute sind d i e s e l b e n d i e[25]) bei meiner Tante waren. Du machst immer d e n s e l b e n Fehler. Mein Vater kaufte s o l c h e s Haus wie Sie.

טייטשוואָרטער

1 בעקאַננט, אויסגעלערנט. 2 ליידיגגעהן. 3 איבערגע=
בען (וואָס זענין איבערגעגעבען דעם ליידיגגעהן, הולכי בטל). 4 צו
משאַ. 5 פאָרלאָסט. 6 בערעדט. זאָגט רכילות, 7 קענן מען
געבער דערליידען. 8 אומגעטרייהייט. 9 סודות. 10 מגלה.
11 צום אָרענטליכסטען. 12 דערהייבט. 13 דיא דאָזיגע (דאָס
הייסט דיא שענהייט פאָן לעבען. 14 אמת. 15 האַלט בכבוד.
16 עדעלקייט. 17 האָבער. 18 דען (אַרעל). 19 געבאָרענ=
הייט. 20 נישט צו איבערציילען. 21 מתנות, 22 ברואים.
23 מעהרט (נותן במדה מרובה), 24 געהסט אַרום. 25 וועל=
בע, וואָס.

אויפגאַבע

1 דעקליניר שריפטליך אונד מינדליך דיא זעלבסשטאַנדיגע אַנ=
צייגענדע פירוואָרטער פאָן § 92.

2 דעקליניר שריפטליך אונד מינדליך דיא בעציהענדע פירוואָר=
טער פאָן § 97.

3 אַרבייט איבער דאָס לעזעשטיק וויא דיא פריהעריגע.

דער הױזלעהרער דײטש

פרײז פאַן דיא ערשטע 4 העפטע 60 קאפ׳, פון דען 5-טען אב איז 10 קאפ׳ פיר אײן העפט.—אױף דער פראװינץ מיט 2 קאפ׳ טהײערער אױף יעדען העפט.— אבאנענטען צאהלען קײן פארטא. — װער עס שיקט 1 רובל איז אבאנענט אונד האט דאס רעכט צו פערלאנגען בעסכערע ערקלערונג בריעפליך געגען 2 מארקען אַ 7 ק׳. דאס װאָרטערבוך דײטש—לה״ק— יידיש װערדען װיר קירצליך אנפאנגען.

זיבענטעס העפט.

Zwei und fünfzigste Lection.

Fragende Fürwörter.

§ 104. דיא פראגענדע פירװאָרטער זינד דיזע:
wer?, was?, was für ein?, welcher?, welche?, welches?

§ 105. wer?, was? דעקלינירען זיך זאָ װיא דיא בעציהענדע פירװאָרטער.

welcher?, welche?, welches? דעקלינירען זיך װיא דער בעשטיממטע אַרטיקעל.

was für ein? (װאס פר אײן? װאָספאַרען?) אָדער was für eine? דעקלינירט זיך דאַפאַן נור „אײן", „אײנע" זאָ װיא דער אונבעשטיממטע אַרטיקעל.

Sieben und zwanzigstes Lesestück.

Welche Bücher lesen Sie? Was für Gemälde [1]) haben Sie gesehen? Was für einen Rock wollen Sie heute anziehen? [2]) Welcher Farbe geben Sie den Vorzug? [3]) Von

welchen Kleidern ist die Rede? Welchen Personen haben Sie Ihr Geheimniß [4]) anvertraut? Wer ist immer zufrieden mit uns, und mit wem sind wir es immer? Wer ist dieser Herr? Wem haben Sie dies gesagt? Von wem haben Sie dies gehört? Wen haben Sie gesehen? Was wollen diese Leute? Was sagen Sie? Wer fragt? Was für einer? Wessen (וועמעס) Bild ist das? In was für einer Sprache lesen Sie? Was für einen Nutzen verschaffen [5]) die Wissenschaften? [6]) Was für ein Geschenk [7]) hast du bekommen?

טייטשווארטער

1) פארטרעט, בילד. — 2) אנטוהען, לבוש. — 3) פארצוג, הייסט „מעהר חשיבות“. דיא טייטש פין זאטץ איז „וועלכער פארב גיבסט דוא מעהר חשיבות“ ד״ה „וועלכע פארב איז דיר חשובער“. — 4) סוד. — 5) שאפפען, ברענגען. — 6) חכמות. — 7) מתנה.

אויפגאבע.

1) דעקליניר שריפטליך אונד מינדליך דיא פראגענדע פירווארטער אללע.

2) ארבייט איבער דיזעם לעזעשטיק וויא דיא פריהריגע.

נאך איינגע אנמערקונגען איבער דיא פירווארטער:

§ 106. עס גיבט אויך פירווארטער, וועלכע קאממען צוזאממען מיט דיא פארווארטער: halben, wegen, um, willen. צב״ש unserthalben (אונזערטוועגען); meinetwegen (מיינעטוועגען); um euretwegen (פר אייערעטוועגען).

דיא פירווארטער was מיט דען פירווארט für, durch, aus, in אדער das קאממען צוזאממען, אונד ווערען פערענדערט, אזוי:

אויס durch was ווערט wodurch;
„ aus was „ woraus;
„ in was „ worin;
„ für das „ dafür;
„ aus das „ daraus.

זאָ הערט איך פֿערענדערט „hiervon“ אויף von diesem; hieraus אויף aus diesem; „davon“ אויף von dem.

Drei und fünfzigste Lection.

פֿראגען צום ווידערהאָלען:

אנטוואָרטע דיר זעלבסט אויף דיזע אללע פֿראגען:

1) אויף וועלכע פֿראגען אנטוואָרטעט דאס אייגענשאפֿטסוואָרט?

2) וואס הייסט אייגענשאפֿטסוואָרטער „וואָרצעלוואָרטער“, אונד וואס אבגעלייטעטע אייגענשאפֿטסוואָרטער?

3) וואס פֿיר ענדונגען האבען דיא אבגעלייטעטע?

4) וואס איזט פֿיר אונטערשיד צווישען דיא ענדונג „bar“ אונד „sam“?

5) וואס בעדייטעט דיא ענדונג haft, isch, lich, icht, ig, en, ern?

6) וויא הייסט דאס אייגענשאפֿטסוואָרט, ווען עס שטעהט פֿאָר דעם הויפּטוואָרט, אונד וואס פֿיר איין זינן האט עס; אונד וויא הייסט עס, ווען עס שטעהט נאָך דעם הויפּטוואָרט, אונד וואנן ווירד עס בענוטצט?

7) וואנן ווירד דאס אייגענשאפֿטסוואָרט ניכט דעקלינירט?

8) וואס פֿיר סימנים ברויכסט דוא געדענקען צור דעקלינאציאָן פֿאָן אללע 3 געשלעכטער, ווענן דאס אייגענשאפֿטסוואָרט שטעהט מיט דען בעשטיממטען ארטיקעל?

9) דעקליניר אויסווענדיג (בע"פ) אין איינצאהל אונד מעהרצאהל דיא פֿאָלגענדע אייגענשאפֿטס- אונד הויפּטוואָרטער: der gute Mann; die alte Frau; das kleine Kind; jener starke Baum; diese weiße Wand.

10) וויא איזט דיא דעקלינאציאָן בייא איין אייגענשאפֿטסוואָרט מיט דעם אונבעשטיממטען ארטיקעל?

11) וויא איזט דיא דעקלינאציאָן אין מעהרצאהל בייא איין אייגענשאפֿטס-וואָרט מיט דען אונבעשטיממטען ארטיקעל?

12) דעקלינירע אויסווענדיג:

ein guter Sohn, eine kluge Tochter, ein kleines Kind, mein guter Vater, deine kleine Schwester, euer gutes Buch, guter Mann, gute Frau; gutes Kind.

13) וויא דעקלינירט מאן איין אייגענשאפֿטסוואָרט, ווען עס שטעהט אין רעגירונג פֿאָן א הויפּטוואָרט?

14) וויא דעקלינירט מאן אייניגע אייגענשאפֿטסוואָרטער וועלכע שטעהן פֿאָר איין הויפּטוואָרט?

15) וואס הייסט „שטייגערונג דער אייגענשאפֿטסוואָרטער“?

16) וואס איזט „בעשטיממטער גראַד“ „פֿערגלייכונגסגראַד“ אונד „דער האָכסטע שטייגערונגסגראַד“?

17) וואס איזט צו טהוען ווענן מאן וויל שטעללען דאס אייגענשאפטסווארט אין קאמפאראטיף? אונד וויא זא אין סופערלאטיף?

18) וועלכע אייגענשאפטסוואָרטער ווערדען ניכט געשטייגערט לויט רעגעל?

19) אויף וויאפיעל קלאססען ווערדען צערטהיילט דיא צאהלוואָרטער אונד וויא הייסען זיא?

20) ווענן געהען צוזאממען איינינע ארדנונגסצאהלען?

21) וועלכע גרונדצאהלען ווערדען דעקלינירט?

22) וויא דעקלינירט מאן „ein“ פאר איין הויפטווארט?

23) וויא דעקלינירט מאן zwei, drei?

24) דעקלינירע אויסווענדיג „das vierte“, „die zweite“, „die dritte“ אין איינצאהל אונד אין מעהרצאהל.

25) וויא דעקלינירט מאן דיא אונבעשטיממענדע צאהלוואָרטער?

26) וואס בעדייטען דיא ענדונגען lei, mal, fach, fältig, tel, stel?

27) אויף וויאפיעל טהיילע טהיילט זיך דאס פירווארט, אונד וויא הייסען זיא?

28) וויאפיעל פערזאָנען גיבט עס בייא פערזאָנליכע פירוואָרטער?

29) דעקלינירע דיא דעקלינאציאן דער פערזאָנליכען פירוואָרטער!

30) וואס הייסט „מיינער“, „דיינער“, „זיינער“, „איהרער“ אין דער דעקלינאציאן דער פערזאָנליכען פירוואָרטער? — ווענן דוא קאננסט אויף אללע דיזע פראגען ריכטיג אנטווארטען, קאָננסט דיא שאן אללעס ביז ענדע דעם 5-טען העפטעס.

פראקטישע איבונג.

דיא שאל איז נישט געוועזען צו עססען. — איין אנדערעס מאהל וועל איך קליגער זיין. — אבער איך גלויב עס נישט. — ער איז דער נארישסטער פון אללע קנעכט וואס איך קען. — אויף א יריד זענין פיעל מענשען בייזאממען. — אין א טהייל דארפער איז דא אויך פיעלע איינוואהנער. — צוויא קאָזעס האבען זיך בעגעגנט אויף א שמאלען וועג. — דאס וואללט מיר שוין געוועזען. — זייא זענין אריינגעפאללען צוזאממען אין דעם רייסענדען וואלדטייך.

אויפגאבע.

איבערזעטץ שריפטליך דיא פראקטישע איבונג.

Vier und fünfzigste Lection.

Das Vorwort (מלת היחס)

ביז יעצט האבען וויר דורכגעמאכט דיא ערשטע 5 רעדעטהיילע, בלייבען וויר נאך דורכצוגעהען דיא איבריגע רעדעטהיילע, דאס הייסט: צייטוואָרט, פֿאָרוואָרט, אומשטאנדסוואָרט, בינדעוואָרט, אונד אויסרופֿונגסוואָרט.

וויר ווערדען דא זיך ניכט האלטען אן דען סדר פֿון אללע גראממאטיקען וואס לערנען דאס צייטוואָרט באלד נאך דען פֿירוואָרט, נאָר וויר ווערדען דערוויל דאס צייטוואָרט איבערשפרונגען, אונד פֿריהער לערנען דיא איבריגע רעדעטהיילע, וועלכע א יוד ברויך זעהר נעטהיג, ער זאלל דאמיט קעננען בענוטצען דיא רעדעטהיילע וואס ער האט ביז יעצט געלערנט, אונד נאכהער ווערדען וויר ערשט ערקלעהרען דאס צייטוואָרט, דען דער יוד בענוטצט דאָך אים רעדען כמעט אללע פֿאָרמען פֿאן צייטוואָרט, מיט א קליינעם אונטערשיעד, וויר געהען אלזא גלייך איבער צום פֿאָרוואָרט.

§ 107. אזוי וויא דיא וויסט שאָן פֿאָם 2-טען העפֿט, 13-טער לעקציאן, § 17, ווירד דאס פֿאָרוואָרט בענוצט צו וויזען דאס שייכות דיא אָטנאשעניע, צווישען 2 זאכען, צב"ש „דער שילער געהט אוים דער שולע", איזט דאס וואָרט „אוים" איין פֿאָרוואָרט, דען עס ערקלעהרט דאס שייכות צווישען דען שילער אונד דער שולע. ווען עס זאלל ניכט שטעהען דאס וואָרט „אוים", וואללט איך נישט געוואוסט, אָב דער שילער געהט אין דיא שולע הערייַן, אדער פֿאָן איהר הערוים, אדער צו דער שולע, אדער בייא דער שולע. ערקלאָרט מיר דאס וואָרט „אוים", דאסס ער געהט פֿאן דער שולע. זא אויך ווען מאנן זאגט „דער שי־ער געהט אין דיא שולע", צייגט דאס פֿאָרוואָרט „אין" דאס שייכות צווישען דען שילער אונד דיא שולע, דאסס ער געהט הערייַן אין דיא שולע.

§ 108 דיא פֿאָרוואָרטער בעציהען זיך אויף דען הויפטוואָרט, איינגענשאפֿטסוואָרט, צאהלוואָרט אונד פֿירוואָרט, צב"ש:

Diesseit der Weichsel liegt Warschau הויפטוואָרט:
(איף דערזייט ווייסעל ליגט ווארשא). בעציעהט זיך דאס פֿאָרוואָרט „דיעסזייט" אויף דען הויפטוואָרט „וייכסעל".

Ich war dort mit dem guten Kinde איינגענשאפֿטסוואָרט:
(איך בין געוועזען דאָרט מיט דעם גוטעם קינד). בעציעהט זיך דאס

פֿאָרוואָרט „mit“, אויף דען אייגענשאַפֿטסוואָרט „guten“ אונד אויף דען הויפּטוואָרט „Kinde“.

צאהלוואָרט: Binnen einem Jahre kann ein fleißiger Schüler viel erlernen (במשך איין יאהר קאנן איין פֿלייסיגער שילער פֿיעל אויכלערנען).

בעציעהט זיך דאס פֿאָרוואָרט „binnen“ אויף דען צאהלוואָרט „einem“ אונד אויף דען הויפּטוואָרט „Jahre“.

פֿירוואָרט: Wegen seines Leichtsinnes ist er bestraft worden (וועגען זיין לייכטזיניגקייט (קלות הדעת) איז ער בעשטראַפֿט געוואָרען).

בעציעהט זיך דאס פֿאָרוואָרט „wegen“ אויף דען פֿירוואָרט „seines“ אונד אויף דען הויפּטוואָרט „Leichtsinn“.

§ 109. אזוי ווי דוא זעהסט דא, זענען די פֿאָרוואָרטער מחותנים מיט הויפּטוואָרט, אייגענשאַפֿטסוואָרט, צאהלוואָרט אונד פֿירוואָרט. אונד וויל דיזע רעדעטהיילע האבען דאך 4 בייגעפֿאַללע, היינו: נאָמינאטיף, געניטיף, דאטיף, אקוזאטיף (זיעהע 2-טעם העפֿט § 19) איזט אלזא נאָטהיג צו וויססען, צו וועלכעם פֿאלל ווערט דאס פֿאָרוואָרט צוגעשטעלט, צב"ש דאס פֿאָרוואָרט „בייא“ אונד דאס הויפּטוואָרט „זאהן“, אז איך וויל זאגען „ער איז געוועזען ב י י א מ י י ן ז א ה ן“. נוא ווייסט דוא אז דאס פֿאָרוואָרט „בייא“ בעציעהט זיך אויף דען פֿירוואָרט „מיין“ אונד אויף דען הויפּטוואָרט „זאהן“, דוא ווייסט אבער נישט צו וועלכעם פֿאלל דוא זאלסט דאס פֿאָרוואָרט „בייא“ צופּאססען, דען דאס וואָרט „זאהן“ האט דאך 4 פֿאָללע, היינו: דער זאהן, דעס זאהנעס, דעם זאהנע, דען זאהן. ברויכסט דוא נור צו וויססען צו וועלכעם פֿאלל פּאסט צו דאס פֿאָרוואָרט, ועסט דוא דיך שאָן קעננען ריכטיג אויסדרוקקען. אלזא זאלסט דוא וויססען אז מאנכע פֿאָרוואָרטער רעגירען מיט דעם 2-טען, מאנכע מיט דעם 3-טען, מאנכע מיט דעם 4-טען, אונד מאנכע רעגירען מיט 2 פֿאָללע, אזוי ווי ווירסט דא ווייטער זעהען.

§ 110. דיזע פֿאָרוואָרטער וואס איך רעכן דיר דא, רעגירען מיט דעם 2-טען פֿאָלל, דאס הייסט, ווען עס שטעהט איינס פֿאָן דיזע פֿאָרוואָרטער מוז באלד דאנעבען שטעהען דער 2-טער פֿאלל:

statt, anstatt (תמורה, תחת, במקום, אַנשטאטט). —
halben, halber (בשביל, למען, וועגען, פֿאַר). —

oberhalb (פֿון אובען). — unterhalb (פֿון אונטען). —
innerhalb (אין, אינוועייניג, במשך). —
außerhalb (אויסענוועייניג). — mittelst, vermittelst (על ידי, דורך). —
ungea(u)tet (אף על פי, נישט געקוקט דאריוף, חאָטשבי). —
um-willen (למען, פֿון וועגען). — diesseits (פֿון דיזע זייט). —
jenseits (פֿון יענער זייט). — wegen (וועגען). — unweit (נישט ווייט). —
kraft (בכח, כפי, לויט). — laut (כפי, לויט). —
vermögen (בכח, כפי, לויט). — während (בשעת).

אנמערקונג. „anstatt" ווערט מאַנכעם מאהל צערטהיילט. „an"
שטעהט פֿאר דעם וואָרט, אונד „statt" שטעהט דערנאָך.
halber, halben קאָממען אימּער נאָך דעם וואָרט.
wegen, ungeachtet קאָממען מאנכעם מאהל נאָך דעם
הויפּטוואָרט. — um-willen ווערען אימער צערטהיילט.
צווישען um אונד willen קאָממט איין הויפּטוואָרט.

Acht und zwanzigstes Lesestück.

¹) Anstatt der Dinte bringe mir Papier. — ²) Schicke ihn an deiner Statt. — ³) Eurer Trägheit halber werdet ihr verspottet. — ⁴) Oberhalb des Hauses ist der Kamin und unterhalb ein Keller. — ⁵) Innerhalb der Erde sind viele Metalle. — ⁶) Innerhalb eines Monats kommt dein Freund an. — ⁷) Er ist immer außerhalb der Stadt. — ⁸) Mittelst deiner Hülfe kann er etwas lernen. — ⁹) Ungeachtet des Regens muß ich abfahren. — ¹⁰) Nur um deines Vaters willen bin ich hier gekommen. — ¹¹) Diesseits des Flußes liegt mein Feld, und jenseits sind deine Wiesen. — ¹²) Wegen deiner Faulheit liebt dich Niemand. — ¹³) Unweit des Hauses liegt der Garten. — ¹⁴) Laut seines Versprechens mußte er mir das Buch abgeben. — ¹⁵) Während des Tages scheint die Sonne. — ¹⁶) Adam wurde seines Ungehorsams wegen

aus dem Paradiese getrieben. — 17) Seiner Thränen ungeachtet wurde er bestraft.

איבערזעצונג דעם לעזעשטיקס.

1) אַנשטאַטט טינט ברענג מיר פּאַפּיר. — 2) שיקק איהם אויף דיין אָרט (פֿאַר דיר, במקומך). — 3) איבער אייער פֿוילהייט (טראַגהייט) ווערט איהר אויסגעשפּעט (אויסגעלאַכט). — 4) איבער דעם הויז איז דער קוימען, אין פֿין אונטען איין קעללער. — 5) אין דער ערד זענין פֿאַרהאַנדען פֿיעלע מתכות. — 6) במשך איין מאָנאַט קוממט אַן דיין פֿריינד. — 7) ער איז תמיד מחוץ לעיר. — 8) דורך דיין הילף קענן ער עטוואַס לערנען. — 9) חאָטשבי עס איז אַ רעגען מוס איך אַוועק פֿאַהרען. — 10) נור פֿין דיין פֿאַטערס וועגען בין איך אַהער געקאָממען. — 11) פֿין דיזער זייט טייך ליגט מיין פֿעלד, אונד פֿין יענער זייט זענען דיינע לאָנקעס. — 12) וועגען דיין עצלות ליבט דיך קיינער נישט. — 13) נעבען דעם הויז ליעגט דער גאַרטען. — 14) לויט זיין הבטחה, האַט ער געמוזט מיר דאַס בוך אָבגעבען. — 15) בשעת עס איז טאָג, שיינט דיא זון. — 16) אָדם (הראשון) איז איבער זיין אונגעהאָרזאַמקייט (וויל ער האַט נישט געהאָרכט) וועגען, אַרויסגעטריבען געוואָרען פֿון גן עדן. — 17) נישט קיקענדיג אויף זיינע טרערען איז ער בעשטראַפֿט געוואָרען. —

א ו י פ ג א ב ע.

1) בעטראַכט יעדעס פֿאָרוואָרט אים לעזעשטיק, אויב עס שטעהט ריכטיג לויט רעגעל. — 2) נעם דיר בזכרון דיא אַללע אויסגעזיכנטע פֿאָרוואָרטער, ווידערהאָלע זייא אייניגע מאָהל, כדי זאָלסט קענען געדענקען אז דיזע פֿאָרוואָרטער רעגירען תמיד מיט דעם גניטיף. — 3) איבערזעץ שריפֿטליך פֿון יודישען, יעדען זאַטץ אויף דייטש.

Fünf und fünfzigste Lection.

§ 111. מיט דען 3-טען פֿאלל רעגירען דיזע פֿאָרוואָרטער:

aus (פֿין). — außer (חוץ). — bei (אצל, בייא). — binnen (במשך). — entgegen (אַ קעגען). — gegenüber (ממול, קעגען איבער). — gemäß (כפי, לויט). —

mit (מיט). — nach (אַחרי, נאָך). — nächst (נאָהנט). — nebst (עם, מיט). — sammt (צוזאַממען, מיט). — seit (מעת, זינט, זייט). — von (פֿאָן). — zu (אל, צו). — zuwider (כנגד, געגען).

אנמערקונג. דאס פֿאָרוואָרט "nach" קענן שטעהען נאָך דען וואָרט. "gegenüber" אונד "gemäß" שטעהען ע"פ רוב נאָך דען וואָרט.
"entgegen" אוּנד "zuwider" שטעהען אימטער נאָך דען וואָרט.

Neun und zwanzigstes Lesestück.

Er kommt aus der Stadt. — Außer dem Steinhause hat er noch zwei Dörfer. — Bei den Eltern haben die Kinder am besten. — Binnen fünf Monaten wird er genesen. — Ich war dort mit meinem Vater. — Nach dem Lernen werden wir spazieren gehen. — Wen liebst du nächst den Eltern am meisten? — Ich habe den Herrn Posner nebst seinem Bruder und sammt seinen beiden Schwestern zum Abendessen eingeladen. — Ich kenne ihn nur dem Namen nach. — Das Haus steht der Kirche gegenüber. — Wir leben den Mitteln gemäß. — Die Kinder laufen ihren Eltern entgegen. — Das ist dem Gesetze zuwider.

איבערזעטצונג דעם לעזעשטיקע.

ער קומט פֿון דער שטאָט. — חוץ דעם שטיינהויז האָט ער נאָך 2 דאָרפֿער — בייא דען עלטערן האָבען דיא קינדער צום בעסטען. — במשך 5 חדשים וועט ער געזונד (געהיילט). — איך בין געוועזען דאָרט מיט מיין פֿאָטער. — נאָך דעם לערנען וועלען וויר שפּאַצירען געהען. — וועם האָסט דוא ליעב נאָהנט פֿון דיא עלטערן, אם מייסטען? — איך האָבע דען הערן פּ.

מיט זיין ברודער, אונד מיט זיינעביידע שוועסטערן צום אבענד-עססען געריטטען. — איך קעננע איהם נור פֿון נאמען. — דאס הויז שטעהט קעגען איבער דער קירכֿע. — ווירי לעבען לויט דיא מיטטעל (אופני הפרנסה). — דיא קינדער לויפֿען איהרע עלטערן אקעגען. — דאס איז אקעגען דעם געזעטץ (נגד החוק).

אויפגאבע.

מאך אללעס לויט אויפֿגאבע פֿין דער פֿריריגער לעקציאָן.

Sechs und fünfzigste Lection.

---

§ 112. מיט דען 4-טען פֿאלל רעגירען דיזע פֿאָרוואָרטער:
durch, hindurch (דורך). — für (בשביל, פֿר). — gegen, gen (נגד, צו, געגען). — um (ארום, וועגען, פֿר, בערך). — ohne, (בלי, אָהן) — wider, (נגד, געגען). — sonder (אָהן). — bis (עד, ביז). — entlang (באורך, אין דער לענג).

Dreissigstes Lesestück.

Ich gehe durch den Wald und um das Dorf. — Kaufe ein Kleid für mich und für dich. — Er ist gegen einen Jeden sehr höflich — Ich kaufte 3 Bücher um 4 Rubel. — Der Bettler bat mich um ein Almosen. — Was ist das Leben ohne einen Freund! — Du handelst immer wider mich. — Die Kinder versammelten sich um ihre Mutter.

איבערזעטצונג דעס לעזעשטיקס.

איך געה דורך דען וואלד, אונד ארום דען דאָרף. — קויף איין קלייד פֿר מיר אונד פֿר דיר. — ער איז קעגען יעדען זעהר פֿיין (האָפליך). — איך

האָב געקויפט 3 ביכער פֿר 4 רובעל. — דער בעטלער האָט מיך געבעטען וועגען איין נדבת. — וואס איז דאס לעבען אָהן א פריינד. — דוא טהוסט תמיד קעגען מיר. — דיא קינדער האבען זיך פערזאממעלט ארום זייער מוטטער

אויפגאבע.

מאַך אללעס לויט דער פריהריגען אויפגאַבע.

Sieben und fünfzigste Lection.

---

§ 113. עס איז נאך דא פאַרוואָרטער וועלכע רעגיערען ניכט מיט איין פאַלל, נאָר מיט 2 פאַללע.

דיעזע פאַרווערטער רעגיערען מיט דעם **2**-טען אדער מיט דעם 3-טען פאַלל.

Zufolge (דורך, לויט, **בעבור**, בשביל). —
längs (אין דער לאַנג). — entlang (אין דער לענג). —
trotz (חאָטשבי, על פי, אף).

אנמערקונג. וועגן zufolge רעגיערט מיט דעם 2-טעם פאַלל שטעהט עס פאר דעם הויפטוואָרט, אונד ווען עס רעגיערט מיט דעם 3-טעם פאַלל שטעהט עס נאך דעם הויפטוואָרט.

§ 114. מיט דעם 3-טעם אונד 4-טעם פאַלל רעגיערע דיעזע פאַרוואָרטער, דאס הייסט: מאַנכעס מאהל מיט דעם 3-טען אונד מאַנכעס מאהל מיט דעם 4-טעם:

an (צו, אֶל). — auf. — hinter. — in. — neben (אצל). —
über. — unter. — vor (פאַר, לפני). — zwischen.

§ 115. ווען עס קאנן זיין ביי דעם זאַטץ דיא פראַגע wo? (וויא, איה, איפה) רעגירען דיא אַללע פאַרוואָרטער פאַן § 114 מיט דעם 3-טען פאַלל.

ווען אַבער ביי דעם זאַטץ קאנן זיין דיא פראַגע wohin? (וויא אהין?) רעגירען דיא פאַרוואָרטער פון § 114 מיט דעם 4-טעם פאַלל, (זאָ וויא דוא ווירסט דיזעם אַללעם זעהען אין דעם לעזעשטיק) צב"ש:

das Glas steht **auf** dem Tische.

ביא דיזעם זאַטץ איזט דיא פראַגע wo?, היינו: „וואָ שטעהט דאָס גלאַז?" איזט דיא אַנטוואָרט: „עס שטעהט אויף דעם טישע" (3-טעם פאַלל). אַלזאָ רעגיערט דא דאָס פאַרוואָרט „auf" מיט דעם 3-טעם פאַלל.

Stelle das Glas auf den Tisch.

ביא דיזעם זאַטץ איזט דיא פראַגע wohin?, היינו: „וואָהין זאָלל מאַן דאָס גלאַז שטעללען?" איזט דיא אַנטוואָרט: „שטעללע עס אויף דען טיש" (4-טער פאַלל). אַלזאָ רעגיערט דא דאָס פאַרוואָרט „auf" מיט דעם 4-טעם פאַלל.

אַזוי איז אויך ביא אַללע פאַרוואָרטער וועלכע שטעהען אין § 114.

Ein und dreißigstes Lesestück.

Sein Feld liegt **längs** des Flußes (2-טער פאַלל). — Sein Garten liegt längs dem Ufer (3-טער פאַלל). — Ich kaufte den Hut **zufolge** des mir gegebenen Auftrages (2-טער פאַלל). — Dem Befehle meines Vaters **zufolge** bin ich hingefahren.

Er ging an das Fenster (פראַגע „וואָהין?" 4-טער פאַלל). — Er steht an dem Fenster (פראַגע „וואָ?" 3-טער פאַלל). — Du saßest unter mir auf dem Stuhle (וואָ?). — Sie warf das Tuch hinter mich auf den Stuhl (וואָהין?). — Ich bin in dem Garten (וואָ?). — Du gehst in den Garten (וואָהין?). — Er sitzt neben mir (וואָ?). — Er setzte sich neben mich (וואָהין?). — Die Tauben fliegen über dem Dache (וואָ?). — Er warf einen Stein über das Dach (וואָהין?). — Was liegt da unter dem Tische (וואָ?). — Wirf es unter den Tisch (וואָהין?). — Er stand vor dem Richter (וואָ?). — Er wurde vor den Richter gestellt (וואָהין?). — Er saß zwischen ihm und seiner Schwester (וואָ?). — Er warf den Apfel zwischen ihn und seine Schwester (וואָהין?).

איבערזעטצונג דעם לעזעשטיקס.

זיין פעלד ליגט אין דיא לענג פאָן מייך.— זיין גאַרטען ליגט אין דיא לענג פאָן ברעג. — איך האָב געקויפט דען הוט, דורך דען איינטראַג (בעפעהל) וואס מען האט מיר געגעבען. — דורך דען בעפעהל פון מיין פאטער, בין איך אהין געפאָהרען. — ער איז געגאַנגען צום פענסטער. — ער שטעהט בייא דעם פענס־טער. — דוא ביזט געזעססען הינטער מיר אויף דעם שטוהל. — זיא וואַרף דאס טיך הינטער מיר אויף דען שטוהל.— איך בין אין דעם גאַרטען.— דוא געהסט אין דען גאַרטען אריין.—ער זיצט נעבען מיר.— ער האט זיך געזעצט נעבען מיך.—דיא טויבען פליהען איבער דעם דאַך.— ער האט געוואָרפען אַ שטיין איבער דעם דאַך. — וואָס ליגט דא אונטער דעם טיש? — וואַרף עס אינטער דען טיש. — ער איז געשטאַנען פאַר דעם שופט. — ער איז געשטעללט געוואָרען פאַר דען שופט. — ער איז געזעססען צווישען איהם אונד זיין שוועס־טער. — ער האט געוואָרפען דען אַפּפעל צווישען איהן אונד זיין שוועסטער.

אויפגאַבע

מאַך אַללעם לויט פריהריגע אויפגאַבע.

נאָך איינעגע רעגעלן וועגען פּאַרוואָרט.

§ 116. מאַנכע פאַרוואָרטער קאָממען צוזאַמענגעשטעללט מיט הויפּטוואָרטער, אונד עס ווערט פאָן ביידע איין פּאַרוואָרט.

אַזוי אויך ווערען זייא צוזאַמענגעשטעללט מיט פירוואָרטער אונד מיט פערהאַלטניסוואָרטער, צב"ש: bergauf (בערג אויף, מעלה ההר). „בערג" איזט הויפּטוואָרט, „אויף" איזט פּאַרוואָרט, ווערט דאפאָן איין צוזאַמענגעזעצטעס פאַרוואָרט „בערגאויף".

übermorgen (ביום השלישי מהיום); vorgestern (אֶתמול, עהערנעכטען); indessen (פון דעסטוועגען); vordem (פריהער); nachdem (דערנאָך); meinetwegen, seinethalben (פון זיינעטווע־גען); vorher (פריהער); vorhin (פריהער); hieraus (פון דעם); damit (מיט דעם).

§ 117. בייא כאַנכע פּאַרוואָרטער ווערט געשטעללט פערהאָלט-ניכוואָרטער אָדער אַנדערע פּאַרוואָרטער, אום בעססער צו ערקלאָרען דיא כונה, צב"ש: von heute an (פון היינט אן); von Jugend auf (פון קליינערהייט אויף); mitten durch die Menge (אין מיט-טען דורך דען עולם).

§ 118. ע"פ רוב ווערט דער בעשטיממטע אַרטיקעל צוזאַממענ-געשטעללט מיט פּאַרוואָרטער, אונד עס ווערט דאַפאַן איין וואָרט, צב"ש: am (אַן דעם); an's (אַן דאס); auf's (אויף דאס); beim (בייא דעם); durch's (דורך דאס); im (אין דעם), אין דיזעם וואָרט שטעקט דאס פּאָרוואָרט "in„ אונד דער בעשטיממטע אַרטיקעל "dem„ (3-טער פאלל); in's (אין דאס); vom (פאָן דעם), דאס איז אויך צוזאממענגעשטעללט, von dem; vor's (פאָר דאס); über's (איבער דאס); zum (צו דעם); zur (צו דער); womit (מיט וואס); damit (מיט דעם); wozu (צו וואס); dazu (צו דעם); worauf (אויף וואס); darauf (אויף דעם).

§ 119. דאס פּאָרוואָרט „für" וועלכעס רעגיערט מיט דעם 4-טעם פאלל (זיעהע § 112) האַט איינינע בעדייטונגען (טייטשען), צב"ש: „für dich" (פֿר דיר, דיינעטוועגען, למענך); für Geld (פֿר געלד, בעד כסף); Schritt für Schritt (טריטט בייא טריט, צער אצל צער); für die Zukunft (אויף שפּעטער, על העתיד).

§ 120. דאס פּאָרוואָרט „um" וועלכעס רעגיערט מיט דעם 4-טעם פאַלל (זיעהע § 112) האט אויך פֿערשידענע בעדייטונגען, צב"ש: Er geht um den Teich (ער געהט ארום דען טייך, סביב הנהר); Ich bin um 2 Uhr hingekommen (איך בין בערך זייגער 2 אַהינגעקאָממען) Ich kaufte den Hut um 2 Rubel (איך האבע געקייפֿט דען הוט פֿר 2 רובעל, בעד שני רובל); Der Bettler bat mich um ein Almosen (דער בעטטלער האט מיך געבעטען וועגען אַ נדבה); Es ist Schade um ihn (עס איז איין שאָד עס, רחמתי עליו); Es ist um mich geschehen (עס איז שוין נאָך מיר, אָבדתי אבדתי!).

§ 121. דאס פּאָרוואָרט „bis" וועלכעס רעגיערט מיט דעם 4-טעם פאַלל (זיעהע § 112), ווערט בענוצט ע"פ רוב צוזאַממען מיט אנדערע פּאָרוואָרטער, צב"ש: „bis an das Ende" (בין

ום סוף), „bis nach Mittag" (ביז נאך מיטטאג), bis zu dir (ביז צו דיר).

§ 122. די פּאָרוואָרטער „seit", „binnen" (§ 111) ווערען נור בענוטצט ווען מאן שפּריכט פאָן דער צייט, צב"ש: „בינען 3 שטונדען קאָממט דער ברודער אן" (במשך 3 שטונדען ווירד דער ברודער אנקאָממען); „זיא איזט זייט 3 וואָכען פּערייזט" (זיא איז זייט 3 וואָכען אוועק געפאָהרען).

§ 123. דאס פּאָרוואָרט „zu" (§ 111) האט אויך פּערשיעדענע בעדייטונגען, צב"ש: „komm zu mir" (אֶל); er macht das Feld zu Garten (ער מאכט דאס פּעלד פר א גארטען, לגן); ich gehe zu Fuß (איך געה צו פּוס, ברגל); sie ist zu Hause (זיא איז אין דער היים, היא בבית); er verfolgt mich zu Lande und zu Meere (ער רודפט מיך אויף דער יבשה אונד אויף דעם ים).

§ 124. דאס פּאָרוואָרט „an" (114) האט אויך פּערשיעדענע בעדייטונגען, צב"ש: ich stehe am (an dem) Fenster (בייא, אצל); ich gehe an den Brunen (אֶל הבאר); schreibe an den Freund (צום פריינד, להאוהב): klopfe an die Thür (על הדלת); denke an mich (טראכט וועגען מיר, חשוב אודותי).

§ 125. דאס פּאָרוואָרט „unter" (§ 114) איז טייטש „אונטער, תחת" אונד „צווישען, בין", צב"ש: ich stehe unter dem Baume (תחת); einer unter euch (איינער צווישען אייך, אחד ביניכם). עס ווירד בענוצט אין דער מיינונג פאָן „צווישען", ווענן מאן שפּריכט פאָן מעהר אלס 2 זאכען אָדער פּערזאָנען.

§ 126. דאס פּאָרוואָרט „zwischen" איז צווישען 2 פּערזאָנען אָדער 2 זאכען, צב"ש: der Baum steht zwischen dem Garten und dem Hause.

§ 127. די פּאָרוואָרטער von אונד aus, הייסט איין צו־ריקקאָממען פון דער ווייטענס. von בעצייכנעט נור דאס אויבערשטע פון דעם אָרט אונד איין אָפּפען אָרט; aus בעצייכנעט דאס אינ־ווענינגסטע פון דער זאך, צב"ש: er kommt vom Felde, דאס הייסט ער קאָממט פאָן דעם אָרט וואָ ער איז געוועזען אויף דעם פעלד, איין אָפּפען אָרט. — du kommst aus dem Garten ווערט דא בענוצט „אויס" וויל ער איז געוועזען אינווענינג אין דעם גארטען, דער גארטען איז נישט קיין אָפּפען אָרט. אזוי אויך:

er kommt aus dem Walde ווייל דער וואלד איז נישט קיין אָפפען אָרט, אזוי אויך aus der Stadt ווייל דיא שטאדט איז אויך נישט קיין אָפפען אָרט.

„aus" ווירד אויך בענוצט אלס איין סבה, צב"ש: aus Furcht hat er es gesagt (אוים מורא האט ערם געזאגט) ווייל ער האט מורא געהאט, אזוי אויך: aus Liebe (אוים ליעבשאפט, מאהבה); aus Rache (אוים נקמה).

§ 128. דאס פֿאָרוואָרט „nach" האט איינינע בעדייטונגען, צב"ש: nach mir (נאָך מיר, אחרי); er geht nach Warschau (ער געהט קיין ווארשא, לווארשא); nach Jemanden fragen (אויף עמיצען פראגען, לשאול על מי).

Zwei und dreißigstes Lesestück.

Wir befanden uns [1]) zwischen den Bergen und den Flüßen [2]). — Ich werde zwischen zehn und elf Uhr bei Ihnen sein. — Ich habe diesen Ring unter meinen Papieren gefunden. — Die Erde dreht sich in 24 Stunden um sich selbst. — Dieses Land ist fruchtbar [3]) an Getreide [4]). Ich kann dies an meinen Fingern abzählen. — Die Schmetterlinge [5]) flattern [6]) von Blume zu Blume.

טײטשװאָרטער

[1]) וויר האבען זיך בעפונדען (מיר זענען געוועזען). — [2]) טייכען. — [3]) נושא פרות. — [4]) תבואה. — [5]) זוממערפייגעליך. — [6]) פליהען

אויפגאבע. ארבייט איבער דאס לעזעשטיק וויא פריהער.

דער הויזלעהרער דייטש

פרייז פאן דיא ערשטע 4 העפטע 60 קאפ׳, פון דען 5-טען אב איז 10 קאפ׳ פיר איין העפט — אויף דער פראווינץ מיט 2 קאפ׳ טהייערער אויף יעדען העפט. — אבאנענטען צאהלען קיין פארטא. — ווער עס שיקט 1 רובל איז אבאנענט אונד האט דאס רעכט צו פערלאנגען בעססערע ערקלערונג בריעפליך געגען 2 מארקען א 7 ק׳. דאס ווארטערבוך דייטש—לה״ק—יודיש ווערדען וויר קירצליך אנפאנגען.

אכטעס העפט.

Neun und fünfzigste Lection.

Das Umstandswort.

§ 129. דוא ווייסט שוין פון 2-טעם העפט (זייטע 43) וואס עס איז דאס אומשטאנדסווארט (תואר הפעל). דאס זינד זאלכע ווערטער וואס ערקלארען וויא זא דיא פעולה איז געמאכט ווארדען.

דיא אומשטאנדסווארטער צערטהיילען זיך אויף 8 טהייל, דאס הייסט עס איז פארהאנדען אכטערלייא אומשטאנדסווארטער.

1) אומשטאנדסווארטער דער גאטטונג, וועלכע ערקלארען דיא איינענשאפט דער פעולה, אונד זייא אנטווארטען אויף דיא פראגע „wie?“ (וויא אזוי? איך?), צב״ש: so (אזוי), also (אין אזוי, לכן), anders (אנדערשט), ebenso (אויך אזוי), dergestalt (כזה), folgendermaßen (ככתוב להלן, אזוי וויא ס׳שטעהט ווייטער). — דא אהער געהערען אללע אומשטאנדסווארטער וועלכע זענין איינענשאפטסווארטער, צב״ש: Er schreibt schnell (געשווינד), er spricht richtig (ער רעדט ריכטיג), ich erzählte lächelnd (איך האב ערצעהלט לאכענדיג).

דיא וואָרטער „שנעלל“, „ריכֿטיג“ זינד אייגענטליך אייגענשאפֿטס-וואָרטער ווענן זייא ערקלאָרען איין הויפּטוואָרט, אבער ווענן זייא ערקלאָרען אַ צייטוואָרט, חיא יעצט, (דענן „שנעלל“ ערקלאָרט וויא זא דאס שרייבען איזט, „ריכֿטיג“ ערקלאָרט וויא זאָ דאס רעדען איזט) זינד זייא יעצט אומשטאנדסוואָרטער.

2) אומשטאנדסוואָרטער דעם אָרטס, וועלכֿע בעצייכֿנען דאס אָרט וואָ דיא ווירקונג (דיא פעולה) איזט געשעהען, זייא אנטוואָרטען אויף דיא פֿראגען „wo?“ (וויא, איה, איפה); „wohin?“ (חיא אהין? לאָן?), אונד אויף דיא פֿראגע woher? (פֿון וואנען? מאין?) צב"ש: hier (פה, דאָ), dort, nirgends (אין ערגיץ נישט), überall (בכל מקום, אומעטום), rechts, links, dahin (א הין), vorwärts (הלאה, ווייטער), bergauf (במעלה ההר), daher (פֿון דאנען), von weiten (מרחוק, פֿון ווייטען); von außen (מחוץ, פֿון אויסען).

3) אומשטאנדסוואָרטער דער צייט, וועלכֿע בעצייכֿנען דיא צייט, ווענן דיא ווירקונג (דיא פעולה) איזט געשעהען, זייא אנטוואָרטען אויף דיא פֿראגע: wann? (ווענן), צב"ש: heute (היום, היינט), stets, immer (תמיד), gestern (נעכֿטין), abends (בערב, אווענד צייט), nachts (בלילה, ביי נאכֿט).

4) אומשטענדסוואָרטער דער צאהל, אויף דיא פֿראגע: wie vielmal? צב"ש: einmal, dreimal, oft (ע"פ רוב), noch, viel

5) בעיאהענדע אומשטאנדסוואָרטער, וועלכֿע זענין מסכים, אונד זייא בעשטאָטיגען דיא זאך או עס איזט אזוי, צב"ש: ja (יאָ, כֵּן), jawohl (טאקי אזוי), gewiß, allerdings (באמת), wirklich.

6) נייגענדע אומשטאנדסוואָרטער, וועלכֿע ווענדען אב א זאך, צב"ש: nein, nicht, nie, niemals (קיינמאהל נישט), keineswegs (בְּאין אופן).

7) אומשטאנדסוואָרטער, וועלכֿע בעצייכֿנען איין מעגליכֿקייט, איין צווייפֿעל (ספק), אדער איין פֿערלאנגען, צב"ש: vielleicht (אֶפשר), wahrscheinlich (יוכל היות, ס'קען זיין), kaum, beinahe (כְּערך, שִׁיער), allenfalls (אין יעדעם פֿאלל), ob (אויב).

8) אומשטאנדסוואָרטער וועלכֿע בעצייכֿנען דען גראד דער אייגענשאפֿטען וועניג אדער מעהר, צב"ש: sehr, zu (זעהר, מאוד), zu gut (צו גוט, טוב מאוד), ungemein (מאוד, זעהר), außerordentlich (נישט געוואָהנליך, זעהר),

äußerst (בְּאין בְּרירה, אין לעצטעם פאלל), mehr, minder (מינגער, פחות, ווייניגער), wenig.

§ 130. אומשטאנדסוואָרטער וועלכע זענין אייגענשאפטסוואָרטער (זיעה § 129, 1) אונד אויך מאנכע אנדערע אומשטאנדסוואָרטער קעננען אויך געשטייגערט ווערדען אזוי וויא אייגענשאפטסוואָרטער (זיעה 40-טע לעקציאָן).

§ 131. דער פערגלייכונגסגראד ווירד געמאכט פאָם בעשטיממטען גראד ווענן מען זעצט צו „er", צב"ש: ich gehe langsam (איך געהע גלאַכסען), er geht langsamer (ער געהט גלאססענער).

§ 132. דער העכסטע שטייגערונגסגראד ווערט געמאכט פאָן בעשטיממטען גראד ווען מאן זעצט צו צום וואָרט אם ענדע דען צוזאמץ „sten" אונד פאַר דען וואָרט „am", צב"ש: er lernt am schnellsten (ער לערנט צום געשווינדסטען).

§ 133. עס גיעבט אויך אויסנאהמען (יוצאים מן הכלל) אין דער שטייגערונג.

Bestimter Grad	Vergleichungsgrad	d. h. Steig. grad
bald	eher	am ehesten
gern	lieber	am liebsten
viel	mehr	am meisten.

§ 134. מאנכעס מאהל ווערט בענוצט דער העכסטע שטייגערונגסגראד, אָהן פערגלייכונג צו איינער אנדערן זאך, אונד ער קאממט מיט דען צוזאמץ st, צב"ש: eiligst (איילענדיג); אָדער עס ווירד צוגעגעבען צום האָכסטען שטייגערונגסגראד דער צוזאמץ ens, צב"ש: schönstens (צום שאָנסטען); bestens (צום בעסטען); אָדער מיט ענדונג e, אונד פריהער דאס וואָרט aufs, צב"ש: aufs beste (צום אללעם בעסטען). — דאס זענין אללע אומשטאנדסוואָרטער.

Drei und dreissigstes Lesestück.

Sprechet vernünftig [1]) und handelt [2]) klug. Denke [3]) vorher, ehe [4]) du handelst. Strebe [5]) stets nach

den Wissenschaften. Wenn du dich rechts, links, vorwärts oder rückwärts [6]) wendest, siehst du überall [7]) die Werke [8]) Gottes. Er geht meistentheils müßig [9]). Wer dich höflich [10]) grüßt, den begrüße auch freundlich. Erstens arbeite fleißig, und zweitens führe dich brav [11]) auf. Thut das Gute heute, und verschiebet es nicht [12]) auf morgen. Die schlechten Handlungen [13]) bleiben selten unbestraft [14]). Ueberall, wo wir sind, ist unser Leben in Gottes Hand.

טײטשװאָרטער

1) מיט שכל. — 2) טוהט (עשו). — 3) טראכט. — 4) װידער. — 5) גליסט. — 6) א הינטער. — 7) אומעטום. — 8) מעשים. — 9) לײדיג (בטל). — 10) אָרענטליך. — 11) עהרליך. — 12) ליגט עס נישט אב. — 13) מעשים. — 14) אהן שטראף (בלי עונש).

אױפגאבע

ארבײט איבער דאס לעזעשטיק װיא דיא פֿריהריגע.

אנמערקונג. איך שטעלל דיר דא א צעטיל פֿאן פֿיעלע אומשטאנדס־װאָרטער, װעלכע דוא ברױכסט אײניגע מאהל װידער־צוהאָלען אונד צו געדענקען.

אומשטאנדסװאָרטער דעס אָרטס: wo, hier, da, dort, nirgends, überall, rechts, links, dahin, vorwärts, bergauf, rückwärts, daher, von weitem, von außen, weit, nahe (נאָהנט), hinten, fern (װײט), oben (אױבען), unten, irgendwo, irgend (ערגיץ), nirgend, nirgends, nirgendwo (אין ערגיץ נישט), ringsum (אַרום און אַרום), zurück, seitwärts (אין דער זײט), herunter (אַרונטער), hinunter (ארונטער), herab (אַראָפּ), hinab (אַראָפּ), herauf, hinauf (ארױף), herüber hinüber (אַריבער), herein, hinein (ארײן), heraus, hinaus (אַרױס), daher, dahin, dorther, dorthin, hieran (אױף דעם), hierauf, hierbei (בײא דעם), (דורך דעם), hierin (אין דעם), hieraus (פֿאָן דעם), hiergegen (געגען דעם), hiervon (פֿאָן דעם), hierfür (פֿר דעם), hiermit

(מיט דעם), daran (אויף דעם), darauf, dabei, dadurch, darin, daraus, dagegen, davon, dafür, woran, worauf (אויף וועלכעם), woraus (פֿין וועלכעם), wovon (פֿין וועלכעם), worin (אין וועלכעם), wobei (בייא וועלכעם), wodurch (דורך וועלכעם), womit (מיט וועלכעם), wozu (צו וואס), wonach (נאך וואס), wohin? (וויא אהין), woher? (פֿון וואנען).

אנמערקונג. דיא אומשטאנדסוואָרטער hier, da, wo ווענן זייא ווערען צוזאממענגעשטעללט מיט פּראָוואָרטער אָדער מיט אנדערע אומשטאנדסוואָרטער, ווערט דאַפֿון איין אומשטאנדסוואָרט, אזוי וויא דוא זעהסט אויבען אין דעם צעטטעל פֿאַן וואָרט hieran ביז ענדע.

אומשטאנדסוואָרטער דער צייט: heute, stets, immer, gestern, abends, nachts, wann (ווענן), dann, damals (אָז, דענמאלט), morgen, übermorgen, vorgestern, vor vorgestern, ehemals, vormals (אמאהל, פֿערצייטענס), einst, dereinst (אמאָהל), zugleich (בשעה ההיא), gerade, eben (גראד, ערשט), oft, öfters (ע"פ רוב), nie, niemals (קיינמאהל), jemals (אמאהל), zuweilen, manchmal, bisweilen (טהיילמאהל), zuvor, vordem (פֿריהער), schon (שוין), früh, spät, gleich, sogleich (באלד), anfangs, anfänglich, zuerst (מִתְּחִילּוֹת).

אומשטאנדסוואָרטער אנדערע פֿערשיעדענע:

wie? (וויא אזוי?), so (אזוי), also (לכן), ebenso (אויך אזוי), sehr, so sehr, gewiß, sicherlich (בֶּטח), weßwegen, warum? (פֿר וואס?), darum (איבער דעם), deßwegen (איבער דעם), fast, beinahe (שיער), plötzlich (פליצלינג), vielleicht (אפשר), recht, wahrscheinlich (ס'האט א פָּנים), endlich, wohl, schlecht, übel (שלעכט), ja, nein, nicht, genug (די', גענוג), noch.

אנמערקונג. דער גרעסטע טהייל אומשטאנדסוואָרטער זענין אללע אייגענשאפֿטסוואָרטער, דענן אזוי וויא דיא אייגענשאפֿטסוואָר-טער ערקלאָרען דאס הויפטוואָרט וואס עס איזט (צב"ש: ער איזט גוט, שאָן, גראָב, עדעל א. ז. וו.) אזוי ערקלאָרען אויך דיא אייגענשאפֿטסוואָרטער דיא צייטוואָרטער (צב"ש: ער ארבייטעט גוט, ער האנדעלט שאָן, ער טהוט גראָב, עדעל א. ז. וו.), אונד ווענן

דיא איינגענשאַפטסוואָרטער ערקלאָרען איין צייטוואָרט, הייסט עס שוין נישט אייגענשאַפטסוואָרט נור אומשטאַנדסוואָרט.

אומשטאַנדסוואָרטער ווערדען אויך געמאַכט פֿאָן מאַנכע הויפּט-וואָרטער (צב"ש: אנפֿאנגס (דער אנפֿאנג, ההחלה), ענדליך (דאס ענדע, סוף). זייא ווערדען אויך געמאַכט פֿאָן מאנכע צאהל-וואָרטער, צב"ש: ערשטענס (דער ערשטער), פֿינפֿטענס (פֿאָן פֿינף). אין דיזעם פֿאַללע הייסט עס שוין נישט צאַהלוואָרט, נור אומשטאַנדסוואָרט. אויך ווערדען זייא געמאַכט פֿאָן מאַנכע פֿיר-וואָרטער, צב"ש: וואָרין (פֿאָן פֿירוואָרט: אין וואַס), דארין (פֿאָן פֿירוואָרט: אין דעם), דאַרויס (אויס דיזעם).

אויפגאבע

שרייב דיר אויף, אויף יידיש דיא טייטשען פֿון דען צעט-טעל אומשטאַנדסוואָרטער, אונד דערנאך שטעלל צו צו יעדעם יודישען וואָרט, אויף דייטש פֿון קאָפּפ, אין וועלכעם דיא גע-דענקסט נישט וויא עס הייסט אין דייטשען, אָדער וויא עס לעגט זיך אויס, זאלסט דוא נאכזעהען אין העפֿט דאס וואָרט.

Sechzigste Lection.

Das Bindewort.

§ 135. פֿאָן דעם בינדעוואָרט ווייסט דוא אויך שוין פֿאָן פֿריהער, דאס דיזע זינד זאָלכע וואָרטער וועלכע בינדען איין זאַטץ מיט דעם אַנדערעם. בינדעוואָרטער איזט נור ווענינ פֿאר-האַנדען, נור מאנן בענוצט פֿיעלע אומשטאנדסוואָרטער, אויך פֿאָר-וואָרטער, אונד מאנן מאַכט פֿאָן זיא בינדעוואָרטער, ד"ה, ווענן איין אומשטאנדסוואָרט בינדעט איין זאַטץ מיט דעם אַנדערעם הייסט עס ניכט מעהר אומשטאנדסוואָרט, נור בינדעוואָרט, צב"ש: während, als, wann, so, also.

§ 136. בינדעוואָרטער טהיילען זיך אויף 2 טהייל, היינו אויך אזאלכע וועלכע בינדען נור הויפּטזאַטצע איינעם מיט דעם

אנדערעם, אינ אויך אַזאָלכע וועלכע בינדען קלײנערע זאַטצע מיט איין הויפּטזאַטץ.

§ 137. דיא בינדעוואָרטער זינד צב"ש זאָלכע וואָרטער וועלכע בעהעפטען איין זאַטץ מיט דעם אנדערעם, זאָלכע הייסען anrei= hende, אָדער וויא שטעללען ענטגעגען איינען זאַטץ געגען דען אנדערן, זאָלכע הייסען entgegensätzende.

§ 138. דיא אנרייהענדע זינד: und; auch; sowohl; als auch nicht nur = sondern auch (נישט נאָר = אויך); weder = noch (נישט דאס = אונ נישט דאס); erst, zuerst; — weiter, ferner (ווייטער); dann; zuletzt, endlich (לסוף); — theils = theils (טהייל אַזוי = טהייל אַזוי); einerseits (מצד אחד); — anderseits (מצד השני).

§ 139. דיא ענטגעגענזעטצענדע זינד: aber, doch, jedoch (דעסטוועגען); — gleichwohl, dennoch, allein (נאָר, דעסטוועגען); — indessen (לעת עַתָּה); — vielmehr (אדרבא); — sondern (אבער); — außer (חוץ); — entweder = oder (אָדער אַזוי = אָדער אַזוי).

§ 140. עס גיעבט אויך בינדעוואָרטער דער אורזאַכע (סבה). ד"ה דאס וואָרט צייגט דאסס איין זאַטץ איזט איינע אורזאַכע צום אנדערם. דיעזע זינד:

צו הויפּטזאַטצע:

also, folglich, mithin, sonach, demnach (על כן, אלזא). — dazu (דאַצו). — darum, deßhalb, deßwegen (ע"כ, לכן). — denn (כי, וואָרים). — nämlich (היינו). — denn sonst (וואָרין אַז). — zwar, wohl (באמת). — damals, dann — darauf, hernach (דערנאך). — seitdem (מעת, זייט). — da (בעת, ווען, אַז). — daher (ע"ב, לכן). — so, also (דאַריבער, אַזוי). — ebenso. desto = um so (כן). — insofern, insoweit (אַזוי פִיעל = וויאפִיעל).

צו קלײנערע זאַטצע:

daß (אַז), so daß (אַזוי אַז). — weßhalb, weßwegen (איבער וואס). auf daß, damit, um zu (כְּ'). — weil, da (וייל). — sobald, wenn, falls, wofern (בְּאם, זיא באַלד). — wo nicht (בְּאם לאו). wenn, anders (באם). — ob (אויב). — obgleich, obschon, obwohl,

wiewohl, obzwar (חאָטשבי, חאָטש, אף על פי).—ehe, bevor (איידער).—als, indem, nachdem (כאשר, ...ווי מען האָט).—während (בשעת).—seitdem (מעת). – wo, wohin, woher, wie, gleichwie, sowie (אזוי ווי, כמו, גלייך).— je = desto (כאשר = כן). — je nachdem (לויט ווי). — wiefern, inwiefern (ווי לויט).

אנמערקונג. איינצעלנע ווערטער וויא איך האָב דיר דא געשטעללט, איז געווים שווער זאָלסט פֿערשטעהען אַפֿילו מיט דיא יידישע איבערזעטצונג, דאס וועסט דוא בעססער אונ קלעהרער וויססען ביים לעזען, אז דוא ווירסט בעמערקען דיא בינדעווערטער. דערווייל גיב איך דיר מאַנכע פֿאָן דיזע בינדעוואָרטער אין דעם לעזעשטיק. אין אַ זאַטץ ווירסט דוא דאָס בינדעוואָרט בעססער פֿערשטעהען.

Vier und dreissigstes Lesestück.

[1]) Seid nicht nur fleißig, **sondern auch ausdauernd.** — [2]) Uebet Gerechtigkeit **sowohl in Worten, als auch** in Thaten — [3]) **Weder** Thiere **noch** Menschen können ohne Luft leben. — [4]) **Die** Schönheit vergeht, **aber** die Tugend währt ewig. — [5]) Ich frage dich, **deßhalb** mußt du mir antworten. — [6]) **Nachdem** die Griechen Troja erobert hatten, kam Aeneas **nach** Italien.— [7]) **Dich wundert, daß** ich nicht spreche. — [8]) Der Strauß fliegt nicht, **weil** ihm die Schwungfedern fehlen. — [9]) **Obgleich** er arm ist, so thut er doch viel Gutes. — [10]) Der Adler ist der stärkste Vogel, **weßhalb** er König der Vögel heißt. — [11]) **Seitdem** er krank ist, geht er nicht hinaus. — [12]) **Je** mehr der Mensch besitzt, **desto** mehr will er noch haben. — [13]) **Während** du den Brief schriebst, **las** ich das Buch. — [14]) Ich wollte es gern

thun, aber ich kann es nicht. — 15) Ich möchte gern wissen, ob Ihnen mein Haus gefalle. — 16) Sollte es ihn hungern, so würde er zu mir kommen. — 17) Würden Sie spazieren gehen, wenn ich Sie begleitete? — 18) Es würde ihm leicht sein, Etwas zu erwerben, denn er hatte zu vielen Dingen Geschicklichkeit und Glück. — 19) Ich bin hier tausendmal glücklicher, als ich zu Hause war. — 20) Die Tugend trägt ihre Früchte; sie wird ihren Lohn entweder in diesem Leben finden, oder in jenem dort. — 21) Ich erkenne in dir meinen Feind, darum fliehe ich dich. — 22) Die Hoffnung täuscht uns immer, gleichwohl glauben wir ihr stets. — 23) Ich werde dieses thun, damit er es auch thue. — 24) Da du es weißt, warum fragst du noch? — 25) Indem er diese Worte sagte, kamen ihm die Thränen in die Augen. — 26) Sobald er das Geld erhalten hatte, reiste er ab.

אנמערקונג. איך קענן דיר נישט זאָפיעל ביישפיעלע געבען אויף אללע בינדעוואָרטער וואס זענין פֿארהאַנדען. דיא איבריגע ווירסט דוא שאָן פֿאָן פראַקטיק אונד פיע-לעם לעזען געוואָהר ווערדען.

איבערזעצונג דעם לעזעשטיקס.

1) זייט נישט (אל תהיו) גור פֿלייסיג, נור אויך אויסהאלטענדיג (עם זאלל לאַנג געדויערן). — 2) טהוט גערעכטיקייט, הן אין וואָרטער, וויא אויך אין מעשים. — 3) נישט קיין חיות, נישט קיין מענשען, קעננען לעבען אָהן לופט. — 4) דאס שיינהייט פֿערגעהט (הערט אויף), אבער דיא טוגענד (צדקה ומע"ט) געדויערט איביג. — 5) *פֿערשטאַנדליך. — 6) נאכדעם וויא דיא גריכען (גריעקען) האבען (דיא שטאדט) טראָיא איינגענאָממען, איז געקאָממען ענעאס קיין איטאַליען. — 7) פֿערשטאַנדליך. — 8) דער שטרויספֿאָגעל פֿליהט ניכט, וויל עס

---

* וויא האב דיר געשטעללט „פֿערשטאַנדליך", האב דיר נישט איבערזעצט, וויל דאס ברויכסט דוא זעלבסט צו פֿערשטעהען.

פעהלען איהם דיא פליהפעדערן. — 9) פערשטאַנדליך. — 10) פערשטאַנדליך. — 11) פערשטאַנדליך. — 12) וואס מעהר דער מענש פערמאַגט, אזוי מעהרער וויל ער נאָך האבען. — 13) בשעת דוא האסט דען בריעף געשריבען, האב איך געלעזען דאס בוך. 14) פערשטאַנדליך. — 15) פערשטאַנדליך. — 16) וועגן עס זאָלל איהם הונגערן וואָללט ער צו מיר געקאָממען. — 17) וואָללטען זיא שפאַצירען געגאנגען וועגן איך וואָללט זיא בעגלייטעט (וועגן איך זאָלל מיט איהנען געהען). — 18) עס וואָללט איהם לייכט געוועזען, עטוואס זיך צו ערווערבען (זיך צו דאַראָביען, לרכוש לו מה), דענן ער האט געהאַט צו פיעל זאַכען געשיקטיגקייט אונד גליק. — 19) פערשטאַנדליך. — 20) דיא פרומקייט טראַגט איהרע פירות, זיא וועט איהר לוין (שכר) ענטוועדער אין דעם לעבען (בעוה"ז) געפינען, אָדער אין יענעם (לעבען) דאָרט (בעוה"ב). — 21) איך דערקענן אין דיר מיין שונא, דאַרום אַנטלויף איך פאָן דיר. — 22) האָפפנונג נאָרט אונס תמיד, פין דעסטוועגען גלויבען מיר אידר שטענדיג. — 23) פערשטאַנדליך. — 24) פערשטאַנדליך. — 25) אזוי וויא ער האט דיזע וואָרטע געזאגט, זענין איהם געקאָממען דיא טרערען אין דיא אויגען. — 26) וויא באלד ער האט דאס געלד ערהאַלטען, איז ער אוועק געפאהרען.

אויפגאבע.

אַרבייט איבער דאס לעזעשטיק, וויא דיא פאָריגע.

Ein und sechzigste Lection.

Das Ausrufungswort.

§ 141. צום אויסרופונגסוואָרט געהאָרען זאָלכע וואָרטען, וועלכע דריקקען אוים:

1) איינע פריידע, צב"ש: ha! ei! juche! (הָאָח) heißa! hurrah!
2) איינע טרויער, צב"ש: o weh! ach! au!
3) איין צורופען (קריאה), צב"ש: heda! he! holla!
4) איינע פעראַכטונג (פערמיאוסען), צב"ש: fi! pfui!
5) נאַכצומאַכען איין קלאנג, צב"ש: piff, paff, puff!
(נאַכגעמאַכט איין שאָסס פון אַ ביקס).
6) איינע פערוואונדערונג, צב"ש: (שרעקליך!) oho! ei! potz tausend!

§ 142. אויך גאַנצע וואָרטען אונ אויסדריקקע (פין איינינע וואָרטען) ווערדען בענוצט אַלס אויסרופונגסוואָרט, צב"ש:

Halt! (!עמוד! שטעה), vorwärts! (!הלאה! וייטער), Glück auf! (!צו מזל), Gott sei dank! (!ברוך השם).

Fünf und dreissigstes Lesestück.

Gerechter Himmel! [1]) Was höre ich? — O Himmel! Er ist todt. — Zu Hülfe! [2]) Man bringt mich um [3]). — Muth! [4]) Der Sieg [5]) ist mit uns [6]). — Ei, ei! Ich glaubte [7]), Sie wären schon ausgegangen [8]), und liegen noch im Bette. — Wehe dir! Du hast dieses arme Kind getödtet [9]). — Pfui! schämen Sie sich, solche Worte zu sagen. — Hoh, ho! sagte [10]) mein Freund. — Wahrhaftig [11]), ich glaube, dieser Mensch ist toll [12]). — Werden Sie thun, was ich Ihnen befohlen habe? Nimmermehr! [13]).

טייטשוואָרטער

1) גערעכטער גאָטט! (אין הימעל). — 2) צו הילף! (ראַטעוועט!). — 3) מען ברענגט מיך אום. — 4) קוראַזש! — 5) דער נצחון. — 6) איז מיט אינס (מיר האבען מנצח געוועזען). — 7) איך האב געמיינט. — 8) זיא זענען שוין אויסגעגאנגען. — 9) געטייט. — 10) האט געזאגט! — 11) באמת. — 12) משוגע. — 13) קיינמאהל נישט!

אויפגאבע.

ארבייט איבער דאס לעזעשטיק וויא דיא פֿאָרינע.

Zwei und sechzigste Lection.

פֿראַגען צום ווידערהאָלען.

1) צו וועלכע פֿירוואָרטער געהאָרט דאס פֿירוואָרט „איך", „זעלבסט", „זעלבער", „איינאנדער", „יעמאנד", „יעדערמאן", „עטוואס",

„ניכטס", „מאַן", „איינער", „קיינער", „עס"? — 2) דעקלינירע: „יעמאַנד", „ניעמאַנד", „יעדערמאַן", „ניכטס", „עטוואס", „איינער", „קיינער". — 3) וועלכע זינד דיא צואייגנענדע פירוואָרטער, אונד וויא זא ווערדען זיא דעקלינירט? — 4) דעקלינירע מאַנכע צואייגנענדע פירוואָרטער! — 5) וועלכע צואייגנענדע פירוואָרטער ווערדען בענוצט אין דעם זיננע פאָן הויפּטוואָרטער? — 6) דעקלינירע מאַנכע צואייגענדע פירוואָרטער אין דעם זיננע פאָן הויפּטוואָרטער! — 7) וועלכע זינד דיא אַנצייגענדע פירוואָרטער, אונד וויא זא ווערדען זיא דעקלינירט. — 8) וועלכע זינד זעלבסטשטאָנדיגע אַנצייגענדע פירוואָרטער, אונד וויא זא דעקלינירען זיא זיך? — 9) וועלכע זינד דיא בעציעהענדע פירוואָרטער, אונד וויא זא ווערדען זיא דעקלינירט? — 10) וועלכע זינד דיא פֿראַגענדע פירוואָרטער, אונד וויא זא ווערדען זיא דעקלינירט? — 11) וויא זא ווערדען פֿעראָנדערט דיא וואָרטער „דורך וואס", „אויס וואס", „אין וואס", „פיר דאס", „אויס דאס", „פֿאָן דיזעם", „אויס דיזעם", „פֿאָן דעם"? — 12) וואס איזט דאס פֿאָרוואָרט? — 13) וועלכע פֿאָרוואָרטער רעגיערען מיט דעם 2-טען פֿאַלל? — 14) וועלכע פֿאָרוואָרטער רעגיערען מיט דעם 3-טען פֿאַלל? — 15) וועלכע פֿאָרוואָרטער רעגיערען מיט דעם 4-טען פֿאַלל? — 16) וועלכע פֿאָרוואָרטער רעגיערען מיט 2 טעם אדער 3 טעם פֿאַלל? — 17) וועלכע פֿאָרוואָרטער רעגיערען מיט 3-טעם אונד 4-טעם פֿאַללע, אונד ווען רעגיערען זיא מיט דיזעם אָדער מיט יענעם פאלל? — 18) וואס זינד אומשטאַנדסוואָרטער דער גאַטטונג, דעם אָרטס, דער צייט, דער צאַהל, בעיאַהענדע, גיינענדע? — 19) וואס זינד אומשטאַנדסוואָרטער וועלכע בעצייכנען: מאָגליכקייט, צווייפֿעל, אָדער פֿערלאַנגען? — 20) וואס זינד אומשטאַנדסוואָרטער, וועלכע בעצייכנען דען גראַד דער אייגענשאַפטען? — 21) וויא זא ווערט געמאַכט דער פֿערגלייכונגסגראַד ביא אומשטאַנדסוואָרטער? — 22) וויא זא ווירד געמאַכט דער האָכסטע שטייגערונגסגראַד ביא אייגענשאַפטסוואָרטער? — 23) וויא זא ווערדען געשטייגערט דיא וואָרטער: באַלד, גערן, פֿיעל? — 24) וואס זינד אנרייהענדע בינדעוואָרטער, אונד וואס זינד ענטגעגענזעטצענדע? — 25) וואס זינד בינדעוואָרטער דער אורזאַכע?

וועגן דוא קאָננסט אויף אללע דיזע פֿראַגען ריכטיג אנטוואָרטען, קענגסט דוא שאָן אַללעס ביז יעצט.

פראקטישע איבונג.

וויר האבען עס פר דיר געטהון אונ נישט פר עם. — ער לויבט זיך תמיד, האט נאר זיך ליעב, רעדט נאר פאן זיך, אונ זדראדזיעט יעדען. — אונזער שוועסטער האט ערהאלטען ידיעות פין איהר זאהן. — דיזער מענש איז קיינמאהל נישט צופרידען מיט דעם וואס מען גיבט עם. — דער דאזיגער וואס האט איהנען דיזע מעשה ערצאהלט, איז נישט גוט בעקאננט. — וועלכע פערשוינען האבען זיא אייער סוד אנגעטרויעט? — אן דער זייט מייט לינט מיין פעלד, אונ אן יענע זייט דיינע לאנקעס. — איך קענן איהם נור פין נאמען. — דער בעטלער האט מיך געבעטען וועגען איין נדבה. — ער האט זיך געזועצט לעבען מיר. — איך האב דיזען רינג צווישען מיינע פאפירען געפונגען. — טהוט דאס גוטע היינט, אונ לייגט עס נישט אב אויף מארגען. — וואס מעהר דער מענש פערטראגט מעהר וויל ער האבען. — קוראזש! דער נצחון איז מיט אונס.

אויפגאבע.

איבערזעצט שריפטליך דיא פראקטישע איבונג.

Drei und sechzigste Lection.

Sechs und dreissigstes Lesestück.

Moralische Sprüche

Gott weiß dich überall zu finden, darum hüte dich vor allen Sünden. — Sei fleißig, fromm und gut, so hast du immer frohen [1]) Muth [2]). — Höchst [3]) elend [4]) ist, wer Gott vergißt [5]). — Vertrau [6]) auf Gott, Er hilft in

Noth [7]). — Ordnung [8]) lerne, sie gefällt, sie erspart [9]) dir Müh und Geld. — Gutes thun und besser werden, ist des Menschen Ziel [10]) auf Erden. — Wer im Sommer nicht mag [11]) schneiden, muß im Winter Hunger leiden. — Wer sich auf Gott verläßt, dem steht Hoffnung wie Felsen fest. — Ein Kind das Gott und Eltern ehrt [12]), ist aller Menschen Liebe werth. — Gute Sprüche, weise [13]) Lehren [14]), muß man üben [15]), nicht bloß [16]) hören.

טײטשװאָרטער

1) פֿרײליכען . — 2) גײסט, רוח . — 3) צום העכסטען . — 4) בידנע , ארם , אונגליקליך . — 5) פֿערגעסט . — 6) פֿערלאָז דיך . — 7) נויט . — 8) פּאָ־ ריאדאָק , סדר . — 9) ברענגט איין . — 10) ציל , תכלית . — 11) קענן נישט . — 12) האַלט בכבוד . — 13) קלוגע . — 14) לערנען , למודים . — 15) טהוען . — 16) בלויס , גאָר , רק .

איפֿגאבע .

אַרבײט איבער דאס לעזעשטיק װיא דיא פֿאָריגע .

Sieben und dreissigstes Lesestück.

Moralische Sprüche.

װער זײנען פֿײנדען גוטעס טהוט , דער צײגט [1]) דיא גראָסטען גדעלטוטה [2]) . — הילף דעם נאָכסטען [3]) אין דער נאָטה , װאס דוא טהוסט פֿערגילט [4]) דיר גאָטט . — ערשט בעזינגען [5]) , דאַנן בעגינ־ נען [6]) . — איין גוטעס קינד , געהאָרכט געשװינד . — אָהנע פֿלײס אונד אָהנע טוגענד , גיבט עס קײנע פֿראָה־ יוגענד . — לוסט אונד

ליעבע צו איינעם דינג[7], מארען מיה אונד ארבייט גרינג. — געלד קאנן דיר ענטריססען[8] ווערדען; אונשולד[9] בלייבט דיין שאטץ[10] אויף ערדען. — דעם קינדעס אללער שאנסטעס קלייד איזט גיטע[11] אונד בעשיידענהייט[12]. — האפליכקייט[13] זיי א דיינע פריידע, זיא ציערט דיך מעהר אלס גאלד אונד זיידע. — איין מענש פאן גוטען זיטטען[14], איזט איבעראלל וואהל געליטטען[15]. — טוגענד אהנע שארעל[16], גיבט דען האכסטען אדעל[17].

טייטשווארטער

1) וויזט. — 2) עדעלקייט. — 3) דעם חבר. — 4) געצאהלט. — 5) פריהער איבערקלעהרען. — 6) דערנאך אנהייבען. — 7) צו אי זאך. — 8) אוועקגע־ חאפט. — 9) אומשולדיקייט, בלי חטא. — 10) אוצר. — 11) גוטקייט. — 12) שטיללקייט, צניעות. — 13) ארענטליכקייט. — 14) מדות. — 15) קענן גוט איהם לײדען. — 16) שענדען. — 17) איידעלקייט.

אויפגאבע.

איבערזעצט דאס לעזעשטיק וויא דיא פאריגע.

.cht und dreissigstes Lesestück.

Einige Sprüchwörter.

Wer den Kern[1] haben will, muss zuerst die Schale[2] brechen. — Es wird kein Meister geboren. — Morgenstunde[3] hat Gold im Munde[4]. — Wer den Pfenning nich ehrt, ist des Thalers nicht werth. — Wer viel anfängt[5], endet wenig. — Aus einem kleinen Funken[6] wird oft ein grosses Feuer. — Zeit gewonnen[7], viel gewonnen. — Den Vogel erkennt

man am Gesang, und den Menschen an seinen Reden. — Besser arm in Ehren [8]), als reich in Schande. — Müssiggang [9]) ist aller Laster [10]) Anfang. — Der Hehler [11]) ist so schlimm [12]) wie der Stehler [13]).— Ein schlafender Fuchs fängt kein Huhn [14]). — An Gottes Segen [15]) ist Alles gelegen. — Guter Name ist besser als baares Geld. — Keine Rose [16]) ohne Dornen. — Wer andern eine Grube gräbt, fällt selbst hinein [17]). — Borgen macht Sorgen. — Schaden macht klug. — Es ist nicht alles Gold was glänzt.

טייטשוואָרטער

1) יאַדרע (חרצן). 2) שאַל, קליפה.—3) דיא שעה אין דער פֿריה. — 4) מויל. — 5) אָנהייב — 6) פֿונק. — 7) געווינגען. — 8) בכבוד. — 9) לײדיג געהען. — 10) זינד — 11) דער בעהאַלטער. — 12) שלעכט. — 13) גנב. — 14) הוהן, תרנגולת.—15) ברכה. — 16) רויז. — 17) אריין.

אויפגאבע

אַרבייט איבער דאס לעזעשטיק וויא דיא פאריגע

ענדע דעם ערשטען טהיילס.

אנמערקונג. זיבענטעס אונד אַכטעס העפֿט איז צוזאממען צענזורירט, מוזען ווir ביידע העפֿטע צוזאממען בראָשירען.
דאס 9-טע העפֿט ווירד אנפֿאנגען מיט דען „צייטוואָרט".

☞ וויר ביטטען אנזערע אַבאָנענטען אונס דיא 2-טע ראַטע איינצושיקקען. עס ווערדען זיין נאָך 10 העפֿטע. צוזאממען ווירד זיין 18 העפֿטע הויזלעהרער דייטש.